

БІЗ ОРНЫҚТЫ ДАМУҒА ҚҰНДЫЛЫҚ ҚАЛЫПТАСТЫРАМЫЗ

«Қазхром» ТҰК» АҚ
Қазақстан Республикасы, 030008, Ақтөбе қ., М. Мәметова көшесі, 4а
Телефон: (7132) 97 33 08
Факс: (7132) 97 33 99
Эл. пошта: kazchrome@erg.kz
Сайт: www.kazchrome.com

Бұл жылдық есеп орыс тілінде дайындалған түпнұсқаның аудармасы.
Ақпарат, ұстаным мен пікірлер сараланған жағдайда, Жылдық есептің
орыс тілінде дайындалған түпнұсқасы аудармадан басым болады.

«Қазхром» ТҰК» АҚ | 2023 ЖЫЛҒЫ ЖЫЛДЫҚ ЕСЕП

«Қазхром» ТҰК» АҚ – бұл бірегей ресурстық базасы бар және әлемдегі ең ірі жоғары көміртекті феррохром өндірушілерінің бірі болып табылатын заманауи, тігінен біріктірілген компания.

03	Шолу	27	Операциялық нәтижелерге шолу	85	Корпоративтік басқару
05	Басшылықтың үндеуі	29	Өнімдер, сату, маркетинг және тұтынушылар	88	Акционерлік капитал және акционерлер
05	Директорлар кеңесі төрағасының үндеуі	31	Резервтер және ресурстар	88	Еншілес және тәуелді компаниялар
07	БАС ДИРЕКТОРДЫҢ үндеуі			89	Басқару органдарының құрылымы
09	Компания туралы	35	Қаржылық шолу	93	Негізгі басшылар тобы
11	Жалпы сипаттамасы	37	Есептілікті дайындау қағидаттары	96	Деректердің дұрыстығы туралы мәлімдеме
13	Бизнес-модель Қызмет нәтижелері	37	Пайда немесе залал туралы есеп	97	Қосымшалар
15	Стейкхолдерлердің кең ауқымы үшін құндылық жасау	39	Ағымдағы борыштық міндеттемелер	97	1-қосымша: Компанияның ұйымдық құрылымы
17	Нарыққа шолу	41	Тәуекелдерді басқару	98	2-қосымша: Глоссарий
19	Макроэкономикалық жағдай	43	Тәуекелдерді басқару жүйесі	99	Қаржылық есептілік
21	Сұраныс пен ұсыныс нарығына шолу, феррохром бағасы	43	Негізгі тәуекелдер және оларды басқару	101	Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі
23	Стратегияға шолу	49	Орнықты даму бойынша шолу	111	Шоғырландырылған бухгалтерлік баланс
25	Тиімділік және өсу бойынша бастамалар	53	Денсаулық және өндірістік қауіпсіздік	113	Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп
		59	Персоналды басқару	114	Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп
		67	Экология саласындағы тиімді басқару	115	Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп
		77	Жергілікті қауымдастықтардың дамуы мен әл-ауқаты	117	Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер
		79	Этика және комплаенс		

БІЗДІҢ КӨЗҚАРАСЫМЫЗ
Табиғи ресурстар саласындағы халықаралық, тұрақты, әлеуметтік жауапты және тиімді компания.

БІЗДІҢ МИССИЯМЫЗ
Өз ісіміздің үздігі болу.

Өз құндылықтарымызға адал бола отырып, бүкіл әлеммен бірге даму.

Жер мен адамзаттың әлеуетін мұқият аша отырып, бізге сенім артқандардың өркендеуін қамтамасыз ету.

ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР
5,194 мың тонна
Хром кенін өндіру
1,635 мың тонна
Ферроқорытпа өндірісі
1,503 мың тонна
Ферроқорытпаларды сату көлемі

ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР
380 млрд теңге
EBITDA
1,068 млрд теңге
Кіріс
183 млрд теңге
Күрделі шығындар

ОРНЫҚТЫ ДАМУ КӨРСЕТКІШТЕРІ
8,452 мың тонна
CO₂ шығарындылары
11,871 ГВт.с
Энергия тұтыну
21 млн м³
Су тұтыну

Более подробная информация представлена на сайте www.kazchrome.com

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

Құрметті әріптестер мен серіктестер!

2023 жылды қорытындылай келе, экспортқа бағытталған ірі өнеркәсіптік кәсіпорындардың барлығы дерлік ұшыраған көптеген қиындықтарға қарамастан, Қазхром әдеттегідей өз командасының керемет әлеуетін, икемділігін және басқарудағы ұтқырлығын көрсете білгенін атап өткім келеді.

33

Қазақстанның ферроқорытпа саласы үшін маңызды тарихи оқиға 2023 жылы ERG Green Дөң тау-кен байыту комбинатының шлам өңдеу жөніндегі байыту фабрикасының іске қосылуы болды.

Тау кен-металлургиялық саладағы көшбасшылық орнымызды сақтауға ұмтыла отырып, 2023 жылы біз ERG Way Plus ірі көлемді трансформациясын іске қостық. Ол өндіріс көлемін айтарлықтай арттырып, ферроқорытпа өнімінің өзіндік құнын төмендетуге мүмкіндік береді. Жобаны жүзеге асырудағы алғашқы оң нәтижелер де көрініс табуда. Хром дивизионы байыту бойынша үздік көрестекіштерге жетті, хром шикізатын өндіру көлемі артты. «Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы» атындағы шахтаның тарихында алғаш рет 2023 жылдың бір айында тарихи максимум – 260 мың тонна кенге қол жеткізілді. 2023 жылы Қазхромның

ферроқорытпа зауыттары да абсолютті рекордқа жетті – қазан айының қорытындысы бойынша 164,2 мың тонна өнім өндірді. Оған қоса, Қазхромда өнімнің өзіндік құнын төмендету бойынша жүйелі жұмыс жүргізілуде. Операциялық қызметті арттыру шаралары соңғы бес жыл ішіндегі өзіндік құн бойынша үздік көрсеткіштерге жетуге мүмкіндік жасады.

2023 жылдың қорытындысы бойынша Қазхром активтері 5,2 миллион тоннадан астам хром кенін өндіріп, 1 635 мың тонна ферроқорытпа шығарды. Компанияның кірісі 1 067,7 млрд теңгені құрады. Бұл көрсеткіштер 2022 жылдан төмен. Бірақ біз өзімізге тау-кен металлургия саласында көшбасшы болып қалуды мақсат еттік, сондықтан күрделі және инвестициялық шығындарды едәуір арттырдық. Бұл инвестициялар жақын арада нәтиже беретініне сенімдіміз. 2024 жылы біз «Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасының екінші кезегін іске қосуды жоспарлап отырмыз. Бұл 1,2 км қара металл кендерін өндіру бойынша әлемдегі терең шахталардың бірі болады. Шахтаның жобалық өнімділігі жылына 6,5 млн тоннадан асады. Инвестициялар – 877,6 млрд теңгеден астам. Біз қол еңбегін айтарлықтай төмендетеміз және әрбір кеншінің еңбек қауіпсіздігі мен өнімділігін арттырамыз.

Қазақстанның ферроқорытпа саласы үшін маңызды тарихи оқиға 2023 жылы ERG Green Дөң тау-кен байыту комбинатының шлам өңдеу жөніндегі байыту фабрикасының іске қосылуы болды. Қазхром үшін бұл тиімділікті арттыру және өзіндік құнын төмендету жолындағы елеулі қадам. Осы заманауи өндірісті енгізу бұрын жинақталған өндіріс қалдықтарын қайта өңдеуге мүмкіндік береді. Ферроқорытпа саласының көшбасшысы ретінде Қазхром қоршаған ортаға әсерін азайту үшін өзінің қызмет ететін өңірлерінде белсенді жұмыс істейді.

Экология саласындағы үздік әлемдік тәжірибелерді қолдана отырып, Қазхром табиғатты қорғау қызметіне қомақты қаражат салады. Осылайша, 2023 жылы компания XX ғасырдың 40-50 жылдарында салынған Ақтөбе ферроқорытпа зауытының балқыту цехтарын жаңғырту жұмыстарын жалғастырды. Кәсіпорынның шығарындыларын барынша азайтатын ең заманауи газ тазарту кешендері салынды. Ақсу ферроқорытпа зауытында төртінші балқыту цехының газ тазартқыштаарын жаңғырту жалғасуда. 2023 жылы зауыт ұжымы №42 пеште газ тазартқыш құрылысын жалғастырды.

Өндірістік жобалардан басқа, компания өз күш-жігерін тек өз қызметкерлерінің ғана емес, сонымен қатар туған өңірлердің жас буынының, сондай-ақ жергілікті қоғам қайраткерлерінің экологиялық ойлау жүйесін қалыптастыруға бағыттады. 2023 жылы Қазхром Ақтөбенің экоактивистері мен белсенді тұрғындарын экологиялық мәселелер бойынша оқытуды ұйымдастырып, өңір азаматтарын белсенділікке шақырды. Сондай-ақ, Ақтөбе ферроқорытпа зауытына өнеркәсіптік тұр аясында кез келген келуші кәсіпорынның экологияға әсерін азайту үшін жүзеге асырылып жатқан жобаларын өз көзімен көре алады. Қазхромда тұрақты түрде «Жасыл кеңсе» жобасы насихатталады, «Жасыл мектеп», «Пакет, кет!» («Пакет, прощай!») шаралары, пластикті пайдалануды азайтуға бағытталған «Налетай, пернатые», «Таза жағалау» жобалары өткізіледі.

Қазхромның орнықты даму саласындағы ауқымды жұмысы үшінші жыл бойы әлем бойынша мойындалып отыр. Бұл біздің экологиялық, әлеуметтік және корпоративтік жауапкершілікке деген адал көзқарасымыздың нәтижесі. Орнықтылықты біздің қызметіміздің барлық аспектілеріне енгізу үшін команда көп жұмыс жасады.

Біздің корпоративтік құндылықтарымыз – қауіпсіздік, даму, бірлік, тиімділік және жауапкершілік. Туған қалалар тұрғындарының өмір сүру деңгейін арттыру аясында үлкен жұмыстар атқарылуда. 2023 жылы өз тұрғын үй бағдарламасын жалғастыра отырып, Ақсуда 11 металлург отбасына үйлерінің кілттері берілді, Ақтөбеде Ақтөбе ферроқорытпа зауытының 100-ден астам қызметкері үшін тұрғын үйге жеңілдікпен кредит беру туралы келісім жасалды. Хромтау мен Ақсуда жаңа көппәтерлі үйлердің құрылысы жалғасуда. Компания қаражат бөліп қана қоймай, тұрғындардың және өз қызметкерлерінің тілектерін мұқият тыңдап, Ақсу және Хромтау моноқалаларында «Туған қала» бағдарламасын іске қосты, онда тұрғындардың өздері жақсартылатын сала мен нысандарды таңдайды. Бұл біздің басты миссиямызға жетудің тағы бір қадамы - бізге сенім артқандардың өркендеуін қамтамасыз ету.

Құрметті әріптестер мен серіктестер! 2024 жыл да күрделі жыл болары анық. Біздің алдымызда геосаяси дағдарыс пен санкциялық қысымның өсуі секілді сын-қатерлер, соның нәтижесінде Еуропа мен Азиядағы логистикалық шектеулер тұр. Өзгерістердің жоғары жылдамдығы, оның ішінде бәсекелестіктің және инновацияларды енгізу жылдамдығының артуы, экологиялық міндеттемелерді күшейту тренді, сондай-ақ білікті кадрлар үшін бәсекелестік – бұл Қазхром үшін қолайлы стимулдар. Команда өндірісті ұлғайтуды мақсат етіп отыр.

Серіктестеріміз бен әріптестерімізге өзара ынтымақтастық танытып, ортақ ісімізге қосқан үлесі үшін алғысымды білдіремін.

Құрметпен, С.К. Шахажанов

«Қазхром» ТҰК» АҚ Директорлар кеңесінің төрағасы

БАС ДИРЕКТОРДЫҢ ҮНДЕУІ

33

2023 жылы «Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы» атындағы шахтаның тарихында тұңғыш рет қысқа мерзімде жаңа жоғары өнімді көтергіш машинаны ауыстырып, жұмысқа тапсырдық, бұл жалпы кәсіпорын шахтерларының жұмыс тиімділігін арттырды.

Құрметті серіктестер, әріптестер, достар!

2023 жыл Қазхром командасының тағы да бір сыналған жылы болды. Әлемдегі геосаяси жағдай, экономиканың тұрақсыздығы, логистикалық тізбектердің өзгеруі - мұның бәрі бізден шығындарды азайту және компанияның қаржылық тұрақтылығын сақтау үшін күресте барынша шоғырлануды және бірігуді талап етті. Қазхромшылар әр жұмыс күнін даму мүмкіндігі ретінде пайдаланды. Біз трансформация бағдарламасын іске қостық және ең қарапайым процестерде де жақсартуларды көр білуді үйрендік. Ферроқорытпаларды қазу және өндіру бойынша тарихи биіктерге жеттік, ірі инвестициялық жобаларды іске асырды.

Нарықтағы тұрақсыздыққа байланысты бізде негізгі өндірістік және қаржылық көрсеткіштер бойынша төмендеу орын алды. Бірақ соған қарамастан, компанияның дамуына және ферроқорытпа саласындағы көшбасшылық позицияны ұстап тұруға назар аударып, өндіріске салынған инвестициялар 2022 жылмен салыстырғанда 18%-ға өсті. Біз таңдалған бағыттан бір қадам да ауытқыған жоқпыз және стратегиялық жобаларымызды жүзеге асыруды жалғастырдық.

Осылайша, 2023 жылы Хромтауда ERG Green шламды қайта өңдеу бойынша байыту фабрикасы іске қосылды. Автоматтандыру деңгейі жоғары заманауи кешен ERG мен Қазхромның қоршаған ортаға әсерін барынша азайту жөніндегі тағы бір маңызды қадамы болды және Дөң ТКБК-нің жинақталған қалдықтарының көлемін қысқартуға мүмкіндік береді.

2023 жылы «Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы» атындағы шахтаның тарихында тұңғыш рет қысқа мерзімде жаңа жоғары өнімді көтергіш машинаны ауыстырып, жұмысқа тапсырдық, бұл жалпы кәсіпорын шахтерларының жұмыс тиімділігін арттырды. Өз күшімізбен Ақтөбе ферроқорытпа зауытының төртінші цехының пештерін жобадан тыс қуаттылық 80 МВт-қа шығардық, Ақсу ферроқорытпа зауытының 64-ші пешінде көп блокты шикіқұрам жылытқышын іске қостық.

Шикізатпен үздіксіз қамтамасыз ету бойынша жұмысты жалғастыра отырып, біздің ферроқорытпа зауыттарымыз «Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасының екінші кезегінің құрылысында толықтай дерлік аяқтауға жақындап, горизонттың құрама-желдету штрегінен минус 480 метр мың метрді жүріп өтті. Бұл шахта құрылысындағы маңызды кезеңдердің бірі, оның алғашқы тоннасын біз жақын арада алуды жоспарлап отырмыз.

Қазхром орнықты даму қағидаттары мен өндірістік қауіпсіздік, қоршаған ортаға және климатқа әсерді барынша азайту, еңбек құқықтары мен адам құқықтары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, бизнес-этика мен корпоративтік басқарудың озық тәжірибелерін қолдану және т. б. сияқты құндылықтарға негізделген ERG-дің ESG-бағдарламасын жоспарлы түрде дамытады.

Өндірісті экологияландыру және жасыл экономикаға көшу, қалдықтарды дұрыс өңдеу және декорбанизация бағытында әсерлі қадам жасалды. 2023 жылы Қазхромның Ақтөбе ферроқорытпа зауытында үш балқыту цехының екеуіне арналған газ тазарту жүйелерін қайта жаңарту аяқталды. Бұл жабдықты толығымен жаңарту, процесті толық автоматтандыруға көшу және маңызды экологиялық мәселені шешуде ең заманауи технологияларды қолдану. Жаңа жүйе іске қосылғаннан кейін кәсіпорынның өңірдің қоршаған ортасына жүктемесі 30% - ға төмендейді. Есепті жылы қалдықсыз өндіріс стратегиясын ұстануға көмектесетін маңызды өндірістік бөлімшелердің бірі – Ақсу ферроқорытпа зауытының агломерациялық цехына күрделі жөндеу жүргізілді. Хромтаудағы алғашқы жел электр станциясын және ферроқорытпа газымен жұмыс істейтін Ақтөбедегі кәдеге жарату станциясын салу бойынша жобалармен жұмыс жалғасуда.

Біздің компанияның негізгі қағидасы - адамдардың қауіпсіздігі, олардың әлеуметтік әл-ауқаты және қанағаттанушылық деңгейі. Бұл - біздің алдымызға қоятын басты міндеттер. Өкінішке орай, 2023 жылы біздің кәсіпорындардың аумағында төрт адам қаза тапты. Бұл мердігерлердің

қызметкерлері, бірақ бұл қазаның ауыртпалығы мен біздің жауапкершілігімізді төмендетпейді. Мердігер ұйымдармен жасалатын жұмыс - бұл ерекше назарды қажет ететін жеке бағыт.

2023 жылдың маңызды оқиғасы «Қазхром» ТҰК» АҚ мен қызметкерлердің өкілдері арасындағы ұжымдық шартты жаңарту болды. Бұрынғы шарт үлкен көлемді кепілдіктер мен жеңілдіктермен ерекшеленді, шартымыз бірнеше рет елдегі ең үздік ұжымдық шарт атануға мүмкіндік берді. Жаңа құжат барлық бұрынғы әлеуметтік және еңбек кепілдіктерін сақтап қалды, бірақ жаңа өзекті тармақтармен толықтырылды.

Осы күрделі жылы Компания барлық әлеуметтік міндеттемелерді толық көлемде жүзеге асырды. Еңбек жағдайларын жақсарту, жұмыскерлердің кәсіби өсуі мен әлеуметтік қолдауы бойынша кешенді жұмыс жалғасуда. Компания жұмыскерлеріне лайықты жалақы, медициналық сақтандыру ұсынады, тұрғын үй салады. 2023 жылы компания есебінен тұрғын үй салу көзделген дәстүрлі тұрғын үй бағдарламасынан басқа, Ақтөбе ферроқорытпа зауытының қызметкерлері үшін салынып болған дайын жаңа құрылыстарға арнайы жеңілдікті бағдарлама іске қосылды, оны Ақтөбенің жүзден астам металлургтер отбасылары пайдалана алады.

2024 жыл да күрделі болары анық. Біз тиімділігімізді арттыратын қызықты жобалар мен бастамаларды іске асыруға бағытталғанбыз. Біздің кәсіпорындар, ең бастысы, команда өзінің орнықтылығы мен икемділігін бірнеше рет дәлелдеді. Осындай баға жетпес қасиеттерге ие бола отырып, Қазхром нарықтағы көшбасшы бағытын тағы бірнеше рет дәлелдей отырып, алға жылжи бермек.

С.Л. Прокопьев

Құрметпен, С.Л. Прокопьев
«Қазхром» ТҰК» АҚ бас директоры

БІЗДІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗ

Қауіпсіздік

- Біз қауіпсіз тәртіпті бәрінен жоғары қоямыз
- Біз барлық қызметкерлеріміз бен мердігерлеріміз үшін қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз етеміз, жарақаттанудың барлық түрлерінің алдын алу үшін үнемі жұмыс

Бірлік

- Біз біртұтас команда ретінде жұмыс істейміз - бірге алға қойған мақсаттарға жетуге ұмтыламыз
- Біз қызмет ететін аймақтарындағы мәдени дәстүрлерге құрметпен қараймыз

Тиімділік

- Біз жұмыс үшін емес, нәтиже үшін жұмыс істейміз
- Нәтижеге қол жеткізе отырып, біз өз ресурстарымызға ұқыпты қараймыз
- Біз ең маңызды нәрсеге басымдық береміз
- Біз құндылыққа әкелмейтін іс-әрекетке күш-жігерімізді азайтамыз

Даму

- Біз өз адамдарымызды бағалаймыз және олардың дамуына жағдай жасаймыз
- Біз жаңа технологияларды оңтайлы енгіземіз және ұйым ретінде дамимыз
- Біз Компанияның орнықты дамуын қамтамасыз етеміз

Жауапкершілік

- Біз өз қызметкерлеріміз, олардың отбасылары, клиенттеріміз, серіктестеріміз, акционерлеріміз және қоғам алдындағы міндеттемелерімізді орындаймыз
- Біз өзімізге сеніп тапсырылған ресурстар мен қоршаған ортаға жауапкершілікпен қараймыз
- Біз Компанияда, сондай-ақ серіктестер мен клиенттермен өзара сенім мен құрмет мәдениетін құрамыз

КОМПАНИЯ ТУРАЛЫ

ЖАЛПЫ СИПАТТАМАСЫ
БИЗНЕС-МОДЕЛЬ | ҚЫЗМЕТ НӘТИЖЕЛЕРІ
СТЕЙКХОЛДЕРЛЕРДІҢ КЕҢ
АУҚЫМЫ ҮШІН ҚҰНДЫЛЫҚ ЖАСАУ

ЖАЛПЫ СИПАТТАМАСЫ

БІЗДІҢ АКТИВТЕРІМІЗ

ҚАЗХРОМ – өз өнімдеріндегі хром мөлшері бойынша ӘЛЕМДЕГІ № 1.

ҚАЗАҚСТАН – өндіріс пен жеткізілімдер көлемі бойынша ӘЛЕМДЕГІ № 3 хром қорытпа өндіруші.

«Қазхром» трансұлттық компаниясы» АҚ және оның еншілес кәсіпорындары (бұдан әрі – Қазхром немесе Компания) - жер қойнауын барлаудан, пайдалы қазбаларды өндіруден және оларды байытудан бастап қосылған құны жоғары өнім шығару бойынша металлургиялық өндіріске дейінгі толық циклді тау-кен металлургиялық кластері.

Компания 1995 жылы құрылған және қазір бірегей ресурстық базасы және меншікті өзіндік құнының төмен деңгейі бар хром кені мен ферроқорытпалардың әлемдегі ең ірі өндірушілерінің қатарына кіреді.

Қазхромның клиенттік базасы феррохромның ірі өндірушілерінің ішіндегі ең әртараптандырылғандарының бірі болып табылады. Қазхром өзінің негізгі клиенттері - Қытайдағы, Жапониядағы және Оңтүстік Кореядағы тот баспайтын болаттың әлемдік жетекші өндірушілеріне стратегиялық түрде жақын орналасқан. Қазхром өз өнімдерін АҚШ, Еуропа және ТМД елдеріндегі клиенттерге жеткізеді.

Қазхром компанияның жай дауыс беретін акцияларының 99,99% - ын иеленетін өзінің ірі акционері – KCR International B. V.-мен қатар Eurasian Resources Group (бұдан әрі - ERG немесе Top) құрамына кіреді. 2023 жылғы 26 желтоқсанда «Қазхром» ТҰК» АҚ ірі акционері ауыстырылды. Көрсетілген күннен бастап ірі акционер “KSR Metals – FZCO” болып табылады, оған орналастырылған акциялардың жалпы санының 99.3441% тиесілі.

Қазхром EcoVadis тәуелсіз рейтингтік агенттігінің жоғары бағасының иегері болып табылады және осы рейтингке қатысқан ESG саласындағы дамудың ең жоғары деңгейі бар әлемдік қара металлургия кәсіпорындарының топ 10% - ға кіреді.

БІЗДІҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫМЫЗ

- Кендердің сапасы
- Қолайлы өсу болжамы бар нарықтағы тиімді позиция
- Өнімділік пен тиімділікті жақсарту бойынша үздіксіз жұмыс
- Клиенттік базаны кеңінен әртараптандыру

НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

380 млрд теңге
EBITDA
(2022: 670 млрд теңге)

1.01
Уақытша еңбекке жарамсыздық жарақаттарының жиілік коэффициенті
(2022: 1.50)

19,744
оның ішінде 23,1% әйелдер
Персоналдың тізімдік саны
(2022: 19 987, оның ішінде 23,8% әйелдер)

БИЗНЕС-МОДЕЛЬ | ҚЫЗМЕТ НӘТИЖЕЛЕРІ

Қазхром әлемдегі ферроқорытпалар мен хром кенін ірі өндіруші болып табылады және хром құрамын санағанда феррохром өндіру көлемі бойынша бірінші орынды алады. Компанияда хром және марганец кендерін өндіру мен байытудан бастап хромды және кремнийлі ферроқорытпаларды өндіруге дейінгі интеграцияланған өндіріс тізбегі бар.

БІЗДІҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫМЫЗ

КЕН САПАСЫ

- Қазхром қазіргі өндіру қарқыны кезінде құрамында хром мөлшері жоғары және қорлары бірнеше ондаған жылдарға арналған бірегей кен орындарының арқасында хром нарығында әлемдік көшбасшы болып табылады.

ҚОЛАЙЛЫ ӨСУ БОЛЖАМЫ
БАР НАРЫҚТАҒЫ ТИІМДІ
ПОЗИЦИЯ

- Тот баспайтын болат нарығының негізінен әлемдік халықтың өмір сүру сапасын арттыруға жаһандық мегатенденцияға байланысты үздіксіз өсуі ферроқорытпа өндірісін дамытуға мүмкіндік береді.
- Қазхромның дамыған клиенттік базасы премиалды сегменттерде жетекші орынға ие болуға мүмкіндік береді.

КЛИЕНТТІК
БАЗАНЫҢ КЕҢІНЕН
ӘРТАРАПТАНДЫРЫЛУЫ

ресейлік компанияларға қатысты санкциялық шектеулердің жағымсыз салдарын айтарлықтай дәрежеде митигациялауға мүмкіндік берді.

ӨНІМДІЛІК ПЕН ТИІМДІЛІКТІ
ЖАҚСARTУ БОЙЫНША
ҮЗДІКСІЗ ЖҰМЫС

- Құн тізбегінің барлық кезеңдерінде өндірістік қуаттарды кеңейту және металл алуды арттыру жобаларын іске асыру Қазхромға өндіріс көлемін ұлғайтуға және әлемдік өндірушілер арасында ферроқорытпаларды өндіру және жеткізу көлемі бойынша жетекші орын алуға мүмкіндік береді.
- Қазхромның ERG-ге интеграциялануы өз инфрақұрылымы мен логистикасы есебінен материалдарды, оның ішінде энергия ресурстарын, өндіріске арналған қалпына келтіргіштерді жеткізудің тұрақтылығын қамтамасыз етеді.

Қазхромның негізгі активтері Қазақстанда орналасқан және әлемдегі ірі өндіруші кәсіпорындар мен металлургия зауыттарының қатарына кіреді. Компания төрт негізгі бөлімшеден тұрады: Дөң тау-кен байыту комбинаты (бұдан әрі – Дөң ТКБК), Ақтөбе ферроқорытпа зауыты, Ақсу ферроқорытпа зауыты және «Қазмарганец» кен басқармасы (бұдан әрі- Қазмарганец КБ).

Компания қызметінің интеграцияланған сипаты оған құн тізбегіндегі синергияны пайдалануға және бизнестің жоғары тұрақтылығын сақтауға мүмкіндік береді. Табиғи газбен жұмыс істейтін Ақтөбе ферроқорытпа зауытының меншікті электр станциясы зауыттың электр энергиясына қажеттілігінің 30% - дан астамын қамтамасыз етеді, ал ERG еншілес компаниялары Ақтөбе зауыты үшін қалған электр энергиясын және Ақсу зауыты үшін барлық электр энергиясын қамтамасыз етеді. Басқа ERG кәсіпорындары, басқалармен қатар, хром өнімдері мен марганец кенін Қазхромның операциялық активтері арасында тасымалдауға, жөндеу жұмыстарын жүргізуге және екі зауытқа да көмір мен арнайы кокс жеткізуге жауапты. Арнайы кокс ферроқорытпа өндірісінде тотықсыздандырғыш ретінде қолданылады.

ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

Мың тонна	2021	2022	2023
Өндіру және шығару			
Хром кенін өндіру	5,191	4,829	5,194
Ферроқорытпа өндірісі	1,686	1,708	1,635
Сату көлемі			
Жоғары көміртекті феррохром	1,288	1,264	1,268
Тазартылған феррохром	57	52	53
Кремний қорытпалары	152	173	182
Барлығы ферроқорытпалар	1,497	1,489	1,503

2023 жылы хром кенін өндірудің 7,6%-ға артуы «Дүбірсай» кен пайда болу қорларын өндірудің жоғары өнімділігіне шығуға, «№21», «Первомайское» кен орындары бойынша қосымша көлемдердің тартылуына және Скипти оқпанынан көтергіш машинаны жаңғыртуды сәтті жүргізгеннен кейін «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасынан кен өндірудің айтарлықтай өсуіне (1-кезек) байланысты.

ҚАРЖЫЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕР

2023 жылы түсім көрсеткіші 2022 жылмен салыстырғанда 221,6 млрд теңгеге (17,2%) төмендеді. Табыстың төмендеуінің және EBITDA-ның 289,7 млрд теңгеге (43,2%) төмендеуінің негізгі факторы ферроқорытпаларға, атап айтқанда жоғары көміртекті феррохромға нарықтық бағалардың төмендеуі болды. Сондай-ақ, EBITDA-ның төмендеуіне негізгі шикізат құнының өсуіне байланысты өзіндік құнның өсуі әсер етті.

2023 жылы Қазхромның активтерді дамытуға және қолдауға арналған күрделі шығындары 182,6 млрд теңгені құрады және мыналарға бағытталды:

- ДТКБК «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасының өндірістік қуаттарын одан әрі кеңейту (1 және 2 кезек);

Мың теңге	2021	2022	2023
Кіріс	1,059,418,450	1,289,288,331	1,067,716,640
EBITDA	593,515,553	669,984,941	380,245,594
Пайда	434,582,096	485,912,630	197,043,171
Күрделі шығындар	123,328,409	154,095,759	182,622,434

- «Шламдар-2 шламды қалдықтарды байыту технологиясын жетілдіру» жобаларын одан әрі іске асыру ДТКБК– ERG Green; «ДТКБК флотациялық қалдықтарды байыту учаскесін салу»; ДТКБК «ОМК шламды қалдықтарын флотациялау» КБКФ; ДТКБК «Геофизическое 7» кен орны; ДТКБК «Энергиямен жабдықтау схемасын кеңейту»; ДТКБК «МРВ шахтасын көтеру машинасын жаңғырту»;

- АқсуФЗ «№64 пеш қуатын арттыру; АқсуФЗ « №42 пештің құрғақ газ тазалағыштарын қайта жаңарту; АқсуФЗ «Құю

машиналарын басқарудың автоматтандырылған жүйелерін енгізу»; капиталдандырылатын жөндеулер; Жаңа жабдықты сатып алу және бірлік жабдықты ауыстыру.

- «АЗФ» БЦ4 тотықсыздандырғышын қосымша кептіру желісін салу»; АқтФЗ «БЦ 1 және 2 ұйымдастырылмаған шаң-газ шығарындыларын оқшаулау»; АқтөбеФЗ «ДСК600 аспирация жүйелерін қайта құру»; №1 БЦ пештерін қайта құру « (№11 және №12 пеш) АқтФЗ.

СТЕЙКХОЛДЕРЛЕРДІҢ КЕҢ АУҚЫМЫ ҮШІН ҚҰНДЫЛЫҚ ЖАСАУ

БІЗДІҢ РЕСУРСТАРЫМЫЗ

Операциялық ресурстар Дөң ТКБК

- «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасы
- «Молодежная» шахтасы
- «Южный», «Геологический I», «Геофизический-VII» карьерлері
- Ұсақтау-байыту фабрикасы
- Кенді байыту және кесектеу фабрикасы

«Казмарганец» кен басқармасы

- Көлік колоннасы
- «Тур» кенішінің байыту кешені

Ақтөбе ферроқорытпа зауыты

- Үш балқыту цехы (№1, №2, №4)
- Қожды қайта өңдеу цехы
- Қосалқы цехтар
- Жеке электр станциясы

Ақсу ферроқорытпа зауыты

- Төрт балқыту цехы (№1, №2, №4, №6)
- Қожды қайта өңдеу кешені
- Агломерациялық цех
- Қосалқы цехтар

Қаржылық капитал

Біз сыртқы қаржыландыру көздерінен немесе өндірістік немесе инвестициялық қызметтен алынған қаржылық ресурстарды тиімді пайдалануға тырысамыз.

Адами капитал

Құндылық құруда біз қызметкерлеріміздің, мердігерлеріміздің және қызмет көрсетушілеріміздің құзыреттілігіне, әл-ауқатына және мотивациясына тәуелдіміз.

Әлеуметтік капитал

Біз барлық стейкхолдерлермен өзара сыйластыққа, ашықтыққа және сенімге негізделген сындарлы қарым-қатынастарды құруға және сақтауға тырысамыз.

Табиғи капитал

Біздің қызметімізде табиғи ресурстарға олардың қалпына келмейтіндігін ескере отырып жауапкершілікпен қарау өте маңызды.

Өндірістік капитал

Активтерді сатып алуға, дамытуға және қолдауға, технологиялар мен цифрландыруға қомақты инвестициялар бізге ұзақ мерзімді перспективада құндылық жасауға мүмкіндік береді.

Зияткерлік капитал

Біздің жинақталған және дамып келе жатқан зияткерлік капиталымыз стратегиялық міндеттерді шешуді қамтамасыз етеді, бизнесіміздің өсуіне, оның бәсекеге қабілеттілігін арттыруға және инновацияларды енгізуге ықпал етеді.

НЕГІЗГІ ПРОЦЕСТЕР

2023 жылғы өндірістік көрсеткіштер

Дөң ТКБК

5.19

млн тонна
Хром кенін өндіру жылына

3.4

млн тонна
Хром өнімін өндіру жылына

Ақтөбе зауыты

0.628

млн тонна
Өндіріс көлемі жылына

Қазмарганец КБ

0.3

млн тонна
Марганец концентратын өндіру жылына

Ақсу зауыты

1.007

млн тонна
(МГПЗ 0,008 есебімен)
Өндіріс көлемі жылына

НЕГІЗГІ ӨНІМДЕР

Жоғары көміртекті феррохром (HC FeCr)

Жоғары көміртекті феррохромды қолданудың соңғы өнімі - бұл құрылыста, көлікте, машина жасауда, өнеркәсіптік құбырлар өндірісінде, сондай-ақ тұтыну тауарларында қолданылатын тот баспайтын болат болып табылады.

Тазартылған қорытпалар (MC/LC FeCr)

Орташа және төмен көміртекті феррохром шектеулі көміртекті қажет ететін тот баспайтын және легирленген болат өндірісінде қолданылады. Ол сондай-ақ жоғары беріктігі бар материалдарды қажет ететін шарикті мойынтіректерге, құралдар мен құрылғыларға арналған арнайы легирленген болат өндірісінде қолданылады.

Ферросиликохром (FeSiCr)

Орташа және төмен көміртекті феррохромды өндіруге қажетті аралық өнім. Хромды болаттардың жекелеген түрлерін өндіру үшін металл ретінде қолданылады.

Ферросилико-марганец (FeSiMn)

Болат қорытпаларын өндіруде олардың қасиеттері мен құрылымын жақсарту үшін қолданылады (Гадфилд болат). Пайдалану салалары: тау - кен, құрылыс және теміржол өнеркәсібі.

Ферросилиций (FeSi)

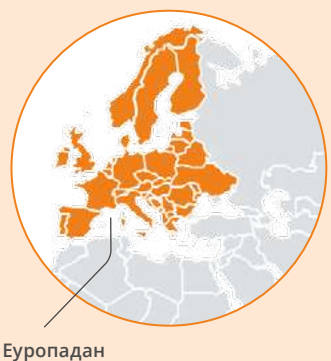
Беріктігін, икемділігін, электр өткізгіштігін және тозуға, коррозияға, қышқылдың әсеріне және жоғары температураға төзімділігін жақсартады. Ферросилиций автомобиль өндірісінде қолданылатын трансформатор мен көміртекті болатта қолданылады.

Хром кені (Cr Ore)

Хром ферроқорытпаларын, хром қосылыстарын және отқа төзімді материалдарды өндіру үшін қолданылады.

НЕГІЗГІ НАРЫҚТАР

Соңғы тұтынушылар - Қытайдан, Жапониядан, Оңтүстік Кореядан, Еуропадан және АҚШ-тан тот баспайтын және легирленген болаттың ірі өндірушілерімен ұзақ мерзімді ынтымақтастық орнатылды.

НЕГІЗГІ НӘТИЖЕЛЕР

ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР

5,194 мың тонна
Хром кенін өндіру

1,635 мың тонна
Ферроқорытпа өндірісі

1,503 мың тонна
Ферроқорытпаларды сату көлемі

ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР

380 млрд теңге
EBITDA

1,068 млрд теңге
Кіріс

183 млрд теңге
Күрделі шығындар

ОРНЫҚТЫ ДАМУ КӨРСЕТКІШТЕРІ

8,452 мың тонна
CO₂ шығарындылары

11,871 ГВт.с
Энергия тұтыну

21 млн м³
Су тұтыну

НАРЫҚҚА ШОЛУ

МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ
СҰРАНЫС ПЕН ҰСЫНЫС НАРЫҒЫНА
ШОЛУ, ФЕРРОХРОМ БАҒАСЫ

МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ

Өткен жыл әлемдік экономика үшін күрделі болды: инфляция, пайыздық мөлшерлемелердің өсуі, еңбек нарығындағы шиеленістер және геосаяси күйзелістер болжамдарға әсер етіп, белгісіздіктің өсуіне себеп болды. Дүние жүзіндегі орталық банктер инфляцияны тежеу үшін 2022 және 2023 жылдары пайыздық мөлшерлемелерді көтерді, сонымен бірге тепе-теңдікті сақтауға және экономиканы рецессияға ұшыратпауға тырысты. 2023 жылдың соңына қарай көптеген орталық банктер мөлшерлемелердің өсуін

тоқтатты, соның ішінде Еуропалық орталық банк, АҚШ Федералды резервтік жүйесі және Англия Банкі, мөлшерлемелердің өсу циклінің шыңына жету ықтималдығы жоғары болды. Мөлшерлемелердің көтерілуінің жанама әсерлерінің бірі Silicon Valley Bank (SVB), Silvergate Bank және Signature Bank сияқты бірнеше банктердің күйреуі болды. 2023 жылдың 10 наурызында SVB банкі банкроттыққа ұшырады, бұл АҚШ тарихындағы үшінші ірі банкроттық және 2007-2008 жылдардағы қаржылық дағдарыстан кейінгі ең ірі банкроттық. Өсіп келе жатқан

депозиттерден жоғары инвестициялық кіріс алу мақсатында SVB банкі 2021 жылдан бастап ұзақ мерзімді бағалы қағаздардың көлемін күрт арттырды және оларды өтеуге дейін ұстап қалу принципі бойынша қарастырды. Бұл облигациялардың нарықтық құны 2022 және 2023 жылдары айтарлықтай төмендеді, өйткені АҚШ-тың Федералды резервтік жүйесі инфляцияның өсуін тежеу үшін пайыздық мөлшерлемелерді көтерді, бұл портфель бойынша іске асырылмаған шығындарға әкелді және нәтижесінде банкроттықтың катализаторы болды. АҚШ тарихындағы үшінші

ірі банктік апат болған бұл оқиға клиенттердің де, инвесторлардың да басқа мекемелердің денсаулығына қатысты алаңдаушылығын тудырды. Соның ішінде, бұл АҚШ-тың Федералды резервтік жүйесі тепе-теңдікті сақтауға және негізгі мөлшерлеменің жаңа өсуі арқылы монетарлық шарттарды одан әрі қатайтпауға тырысатын маңызды фактор болып табылады.

Тауардың ең ірі тұтынушысы болып табылатын Қытай 2023 жылы экономикада «құбылмалылықты» бастан кешірді. 2023 жылдың бірінші тоқсанында COVID-19 алдын алудың үш жылдық қатаң саясатынан кейін ЖІӨ-нің 4,5% өсуін күткеннен кейін, екінші тоқсанда Қытайдың ЖІӨ 6,3% - ға өсті бұл абсолюттегі жоғары мәнге қарамастан, 2022 жылдың 2-тоқсанындағы төмен базалық әсерге байланысты нарық күткеннен айтарлықтай төмен болды. карантиндік шектеулердің әсерінен болды. Пессимизмге қарамастан, Қытайдың ЖІӨ үшінші тоқсанда күткеннен 4,9% - ға өсті. Төртінші тоқсанда ЖІӨ өсімі 5,2 % құрады. Жыл қорытындысы бойынша Қытайдың ЖІӨ 5,2%-ға 5.0% - дық нысаналы мәннен жоғары өсті. Алайда, дағдарысқа ұшыраған жылжымайтын мүлік секторынан оң сигналдардың болмауы, өнеркәсіптік сектордың аралас динамикасы, соның ішінде Manufacturing PMI сияқты салыстырмалы түрде әлсіз көрсеткіштер, сондай-ақ қытай мен Тайвань айналасындағы геосаяси шиеленістер нарық қатысушыларының экономиканың

тұрақты қалпына келтіру траекториясына көшкеніне деген сенімін төмендетті. Нарық қатысушыларының көңіл-күйі 2023 жыл бойы сақтықпен сақталды, оның ішінде шикізат нарықтарында да айтарлықтай позитивтілікке негіз болған жоқ.

Осы жоғары көрсеткіштерге қарамастан, Қытай экономикасы күрделі мәселелерге тап болады, соның ішінде жылжымайтын мүлікке инвестициялардың қысқаруы, қарыз тәуекелінің жинақталуы және тұтынудың әлсіз өсуі, бұл жақын арада Қытайдың өсу траекториясына қосымша тәуекелдер тудырады. Тұрғын үй құрылысына инвестициялардың азаюына қарамастан, 2023 жылы жылжымайтын мүлік секторында қолайлы саясаттың арқасында қалпына келтіру белгілері байқалды. Бейжің сонымен қатар ипотека саясатын жеңілдетіп, сатып алушылардың сенімін арттыру үшін алғашқы үй сатып алушыларға қойылатын талаптарды жеңілдетті.

Тұтынудың баяу өсуі COVID-19 пандемиясымен шиеленіскен циклдік және құрылымдық мәселелерге байланысты, бұл жастар арасында табыстың төмендеуіне және жұмыссыздықтың артуына әкелді. Үкімет қаржылық жағдайды жақсарту үшін шаралар қабылдады, бірақ олар негізінен бизнеске бағытталған, үй шаруашылықтарын тікелей қолдаусыз қалдырады.

Шикізаттық тауарлар қиын жылды бастан өткерді: Bloomberg Industrial Metal Index жылды бірқатар факторлардың әсерінен 13,3% - ға төмендеуімен аяқтады, соның ішінде мөлшерлемелердің өсуі, рецессия қаупі және Қытай экономикасының қалпына келу қарқыны. Әлемдік экономиканы жермен қамтамасыз етуден басқа бағаны төмендетудің негізгі драйвері өндіріс шығындарын төмендету болды. Салыстырмалы түрде жоғары әлемдік сұранысқа қарамастан, АҚШ-тағы табиғи газдың бағасы соңғы онжылдықта ең төменгі деңгейге дейін 44,0% - ға төмендеді, бұл негізінен өндірістің рекордтық деңгейіне байланысты. Энергетикалық ақпарат басқармасының (EIA) мәліметтері бойынша, АҚШ-та тәулігіне 104,9 миллиард текше фут өндірілді, бұл жаңа айлық максимум болды. Сондай - ақ, ел тарихта тұңғыш рет сұйытылған табиғи газды (СТГ) әлемдегі ең ірі экспорттаушы болды: өткен жылы жеткізу көлемі бұрын-соңды болмаған 91,2 млн метрикалық тоннаны құрап, жетекші жеткізушілер - Австралия мен Катардың көрсеткіштерінен асып түсті. АҚШ Сонымен қатар әлемдегі ең ірі мұнай өндіруші болып қала береді. Қазан айында АҚШ таңғаларлық 13,3 миллион баррель өндірді, бұл тарихтағы төртінші ай болды, бұл ел күніне орташа есеппен 13,0 миллион баррельге жетті немесе асып түсті.

СҰРАНЫС ПЕН ҰСЫНЫС НАРЫҒЫНА ШОЛУ, ФЕРРОХРОМ БАҒАСЫ

Қазхром, Glencore-Merafe және Samancor сияқты кейбір феррохром өндірушілері 2023 жылға қарай әлемдік феррохром нарығының сәйкесінше хром эквивалентінде 13%, 9% және 7% иеленсе және өздерінің хром кен орындарына ие болса, феррохром өндірушілерінің едәуір бөлігі хром кенін сатып алады. Атап айтқанда, әлемдік феррохром өндірісінің шамамен 45% - хром хромға тең шоғырландыратын Қытай іс жүзінде өзінің хром қорларына ие емес және Оңтүстік Африка, Түркия, Зимбабве және басқа елдерден хром кенін импорттауға мәжбүр.

Әдетте, феррохромның әлемдік бағасына тот баспайтын болатқа сұраныс динамикасы мен хром кені мен феррохром өндірісінің динамикасы арасындағы тепе-теңдік әсер етеді. Алайда, 2023 жыл ерекшелік болды және феррохром нарығында, әсіресе Еуропа мен АҚШ-та бағаның айтарлықтай өзгеруімен ерекшеленді. 2023 жылы Еуропа мен АҚШ-тағы феррохром бағалары 2022 жылы рекордтық өсуден кейін неғұрлым іргелі деңгейге дейін төмендей бастады. Мысалы, Еуропада 2023 жылы жоғары сапалы жоғары көміртекті феррохромның (бұдан әрі - ЖК ФХ) және төмен көміртекті феррохромның (бұдан әрі - ТК ФХ) орташа жылдық баға деңгейлері сәйкесінше ~ US\$ 2,17 / фунт хромды және сәйкесінше ~ US\$ 3,09 / фунт хромды құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 17,5% және 40,0% төмен, бірақ соңғы 5 жылдағы орташа бағамен салыстырғанда 38,2% және 11,0% жоғары.

Еуропа мен АҚШ-тағы күшті баға конъюнктурасы негізінен ұсыныс көлеміне байланысты бірнеше негізгі факторларға байланысты болды. 2023 жылы жоғары сапалы ЖК ФХ Еуропалық нарығы ұсыныстың қатты тапшылығына тап болды: Yildirim тобы өндірісті 240 мың тоннаға дейін қысқартуды жалғастырды, бұл өзіндік құнның өсуі аясында жалпы өндірістік қуаттылықтардан (650 мың тонна) жүктеменің 37,0% құрайды. 2024 жылдың басында Yildirim тобы өндірісті 2023 жылғы деңгейден 40,0% - ға дейін төмендету туралы жариялады. Ұқсас тенденциялар стандартты сападағы (charge-Chrome) ЖК ФХ нарығында байқалды: швейцариялық Glencore сауда-өнеркәсіп компаниясы Оңтүстік Африкадағы электр энергиясына сұраныс пен бағаның өсуі аясында кейбір активтердің тоқтатылуына байланысты феррохром өндірісін бір жылда 22,0%-ға қысқартты; финдік тот баспайтын болат және феррохром өндірушісі outokumpu 2023 жылы феррохром өндірісін азайтты пештердің бірінің тоқтауына байланысты 9,3%. Осылайша, 2023 жылы ЖК ФХ және ТК ФХ орташа жылдық бағасының айтарлықтай төмендеуіне қарамастан, бағалар әлі де орташа Тарихи бағадан жоғары болып қалды, ал ұсыныстың қысқаруы бағаны қолдаудың басты факторы болды.

Қытайдағы феррохром бағалары аз құбылмалы болды, ЖК ФХ орташа жылдық бағасы ~US\$1,00 хром / фунт хромды құрады (жылына -2,0%). Қытай нарығы үшін 2023 жылы бағаның өсуін шектейтін негізгі мәселе күтілгеннен төмен сұраныс болды. Қытайдағы сұраныстың жалпы және құрылымдық проблемаларына қарамастан, тот баспайтын болат секторы жақсы нәтиже көрсетті, өндіріс көлемі жылына 7,5% - ға өсіп, 35 миллион тоннаға жетті. Осыған қарамастан, ЖК ФХ бағалары негізінен жоғары өндірістік шығындармен, атап айтқанда хром рудасының өзіндік құнымен қолдау тапты. Мысалы, оңтүстік африканың UG2 (хром кенінің концентраты) орташа жылдық бағасы жылына 24,0% - ға өсіп, US\$290 / тоннаға дейін өсті және соңғы бес жылдағы орташа бағамен салыстырғанда 48,6% - ға жоғары болды.

Хром рудасының мұндай жоғары бағаларын Оңтүстік Африкада, хром рудасын экспорттаушы негізгі аймақта болып жатқан күрделі логистикалық мәселелермен түсіндіруге болады. Transnet-те вагондардың жетіспеушілігі (елдегі негізгі теміржол операторы), мыс кабельдерін ұрлау, электрмен жабдықтаудағы тұрақты ақаулар, порт қуатының жетіспеушілігі және басқалары сияқты логистикалық мәселелер Қытай порттарында үнемі толықтыруларға кедергі келтіреді. Нәтижесінде, 2023 жылы қорлар 2017 жылдан бері алғаш рет абсолютті сандарда да, тұтыну апталарында да тарихи төмен деңгейге жетті.

СТРАТЕГИЯҒА ШОЛУ

ТИІМДІЛІК ЖӘНЕ
ӨСУ БАСТАМАЛАРЫ

ТИІМДІЛІК ЖӘНЕ ӨСУ БАСТАМАЛАРЫ

2023 жылы Қазхром қоршаған ортаны қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік, тиімділік және орнықты даму қағидаттарына сәйкес жаһандық нарыққа жоғары сапалы хром жеткізіп, бүкіл цикл бойы оң еркін ақша ағынын қалыптастыра отырып, ферроқорытпа саласының әлемдік көшбасшысының ұстанымын сақтау мен нығайтудан тұратын өз стратегиясын іске асыруды жалғастырды.

Стратегиялық міндеттерді іске асыру шеңберінде Қазхром құн тізбегін түрлі қайта бөлуде оңтайландыру және өсу жөніндегі бастамалардың тұтас кешенін әзірледі және енгізеді.

Өндірісті қайта бөлу

«Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасы кеңейтілімі

Дөң ТКБК-да әзірленіп жатқан хром кені кен орнында өндіруді ұлғайту бойынша жоспарланған іс-шараларды іске асыру жалғасуда. Осы мақсатта «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» (ҚТОШ-2) шахтасының екінші кезегін әзірлеу басталды. Екінші кезекті әзірлеу «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасының бірінші кезегіндегі және «Молодежная» шахтасындағы хром кенін өндірудің шығатын көлемін ауыстырып қана қоймай, сонымен қатар кен өндіруді жылына алты және одан да көп млн тоннаға дейін ұлғайтуды қамтамасыз етуге және соның салдарынан компанияның ферроқорытпа зауыттарында өндірісті ұлғайтуға мүмкіндік береді. 2023 жылы 2024 жылдың екінші жартысында жоспарланған өндірістің басталуымен алдын-ала жұмыс кестесі дайындалды.

Нәтижелері бойынша перспективалы учаскелерде геологиялық барлау жұмыстары:

- «Южный» карьерінің «ҚазССР-ге 20 жыл» кен орындарында с кенін ашық және «Геологическое I» жерасты тәсілімен өндіру жүргізілуде.
- 2024 жылы «Геофизическое VII» және «№39» кен орындарында жерасты тәсілімен өндіру жұмыстарын бастау жоспарлануда.

Байытуды қайта өңдеу

Шламдар-2 жобаларының бағдарламалары

«Шламдар-2» жобасы аясында Дөң ТКБК-де ERG Green шлам қалдықтарын қайта өңдеу кешенінің құрылысы аяқталды.

2023 жылы Бағдарламаның алғашқы жобасы - Шламдар-2: Гравитация пайдалануға берілді. Қалған жобаларды алдағы кезеңдерде іске қосу жоспарлануда. «Шламдар 2» бағдарламасын флотациялық

байыту бойынша жобалау басталды.

Кешен құрамына гравитациялық байыту, флотация, қоюлау және сүзу бөлімшелері кіреді, сондай-ақ құрамында хром бар қалдықтарды қайта өңдеудің жаңа технологиялары қолданылатын болады.

Жаңа байыту фабрикасының мақсаты - жинақталған шламды қалдықтар санының айтарлықтай азаюына әкелетін өтірік және ағымдағы қалдықтардан тауарлық концентрат алу. Нәтижесінде өндірудің салыстырмалы көлемімен хром концентратын өндіру ұлғаяды, бұл қоршаған ортаға және кәсіпорын өнімінің өзіндік құнына оң әсер етеді.

Шөгінді (2-10 мм) қалдықтарын байыту

Кен байыту және окомкование зауытының қалдықтарын байыту (2-10 мм) жобасы жинақталған және ағымдағы қалдықтардан концентраттың қосымша көлемін алуды көздейді.

ОМК-2 тәуелсіз желісіндегі шламды қалдықтарды байыту

Жоба өзіндік құны төмен тауарлық концентраттың қосымша шығарылымын алу үшін шламды қалдықтарын қайта өңдеуге бағытталған.

Металлургияны қайта өңдеу

Ақтөбе ферроқорытпа зауытының № 4 цехының қуатын одан әрі арттыру

2023 жылы Ақтөбе ферроқорытпа зауытының № 4 цехындағы тұрақты ток пештері жобалық қуатқа шығарылды. Бұған дейін цехта конвейер жүйесін, пештерді, газ тазарту жүйесін және қоюландырғыштарды қоса алғанда, өндірістік жабдықтардың өнімділігін арттыру бойынша жұмыстар жүргізілген болатын. Осы іс-шараларды іске асыру аяқталғаннан кейін басты назар цех жұмысының параметрлерін оңтайландыруға аударылды. БЦ4 феррохромның өзіндік құнын төмендету мақсатында

тотықсыздандырғыштарды кептірудің 3-ші желісінің жобасы іске асырылды, ол топтың өз өндірісінің тотықсыздандырғышын («Шұбаркөл Көмір»АҚ арнайы коксын) 100% пайдалануға көшуге мүмкіндік берді.

Қазіргі уақытта жобалық өнімділіктен 10-20% өсімге қол жеткізу мақсатында цех өнімділігін одан әрі арттыру бағдарламасы пысықталуда.

Ақтөбе ферроқорытпа зауытының БЦ1 пештерін жаңғырту

№1 балқыту цехының пештерін жаңғырту жұмыстары жалғасуда. 2023 жылы жаңғырту аяқталып, №12 пеш пайдалануға берілді. Бұған дейін №11 пешті жаңғырту жұмыстары жүргізілген болатын.

Ақсу ферроқорытпа зауытының пештерін жаңғырту

Ақсу ферроқорытпа зауытында ҚТОШ-2-де кен өндіру көлемінің күтілетін өсуін ескере отырып, қуаттарды оңтайлы дамыту бойынша нұсқаларды пысықтау жалғасуда. Қолданыстағы пештерді жаңартудың әртүрлі нұсқалары қарастырылуда.

Шегендеуді ауыстыра отырып, №64 пешке күрделі жөндеу жүргізілді, көп блокты шикіқұрам жылытқышын пайдалана отырып, жұмыс технологиясын әзірлеу жүргізілуде, бұл қорытпаның тоннасына электр энергиясының шығынын едәуір төмендетуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, агломерациялық цехтың өнімділігін арттыру бойынша іс-шаралар пысықталуда, бұл айнымалы ток пешіне ұсақ кенді көбірек тартуға мүмкіндік береді.

ОПЕРАЦИЯЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕРГЕ ШОЛУ

ӨНІМДЕР, САТУ, МАРКЕТИНГ
ЖӘНЕ ТҰТЫНУШЫЛАР
РЕЗЕРВТЕР ЖӘНЕ РЕСУРСТАР

ӨНІМДЕР, САТУ, МАРКЕТИНГ ЖӘНЕ ТҰТЫНУШЫЛАР

Қазхром жоғары сапалы ферроқорытпа өнімдерін шығарады. Қазхромның стратегиялық клиенттері жетекші әлемдік компаниялар болып табылады. Оның өнімдерінің соңғы тұтынушыларына Қытай, Жапония, Оңтүстік Корея, Еуропа және АҚШ-тың көптеген ірі тот баспайтын және легирленген болат өндірушілері кіреді.

Өнім

Қазхромның негізгі өнімі құрамында қоспалары аз жоғары көміртекті және тазартылған феррохром болып табылады. Феррохромды өнімдер коррозияға төзімді болаттың әртүрлі түрлерін өндіруде, қарапайым тот баспайтын болаттан легирленген және конструкциялық болатқа дейін қолданылады.

Компанияның технологиялық мүмкіндіктері оның феррохром өнімдеріндегі көміртегі құрамын тұтынушылар ұсынған сипаттамалар мен нарықтық жағдайларға байланысты өзгертуге мүмкіндік береді. Осының нәтижесінде Қазхром өзінің түпкі тұтынушылар базасын әртараптандыру және пайданы барынша ұлғайту үшін өзі шығаратын өнім ассортиментін оңтайландыра алады.

2023 жылы шамамен 1 268 мың тонна жоғары көміртекті феррохром және 235 мың тоннаға жуық басқа ферроқорытпалар, барлығы 1 503 мың тонна ферроқорытпалар сатылды.

Сату, нарықтар және тұтынушылар

Қазхромның маркетингтік стратегиясы түпкілікті тұтынушылар мен нарықтарға басты назар аударады, олар үшін басты талаптар өнімнің жоғары сапасы мен жеткізілім сенімділігі болып табылады. 2015 жылдан бастап Компания алыс нарықтарға жеткізу бойынша трейдермен ынтымақтасады, соның арқасында өнімнің түпкі тұтынушыларымен ұзақ мерзімді ынтымақтастық жолға қойылған. Ұзақ мерзімді шарттар өткізу көлеміне байланысты ықтимал тәуекелдерді жұмсартуға мүмкіндік береді.

Таяу шет елдерге және Қазақстанға сату тұтынушылармен тікелей келісімшарттар бойынша жүзеге асырылады.

Дамыған теміржол қатынасының арқасында Қазхром Достық-Алашанькоу шекара өткелі арқылы Қытайдың батыс және орталық бөліктеріне ыңғайлы жете алады. Сондай-ақ, осы ауысу арқылы компанияның жүктерінің Жапония, Оңтүстік Корея және Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің нарықтарына транзитін қамтамасыз ететін Ляньюнганг портына жөнелтіледі. Ресейдегі Қиыр шығыс порттары арқылы Шығыс Қытай нарығына қол жетімділік қамтамасыз етіледі.

2023 ЖЫЛҒЫ САТУ ҚҰРЫЛЫМЫ

Көрсеткіштер	Тоннаж, мың тонна	Сомасы, мың теңге
Жоғары көміртекті феррохром	1,268	874,316,186
Тазартылған феррохром	53	94,477,916
Кремний қорытпалары	182	78,706,857

Ескерту. Сату сомасы басқа кірісті қамтымайды.

Қазхромда өнімнің денсаулық пен қауіпсіздікке әсер етуге қатысты заңнама талаптарына сәйкес келмейтін жағдайлары жоқ.

Өнімді жеткізу нормативтік құжаттарға сәйкес жүргізіледі. Сатылатын өнімдер жарнама мен жарнаманы қоса алғанда, көпшіліктің талқылауында болған жоқ.

РЕЗЕРВТЕР ЖӘНЕ РЕСУРСТАР

Қазхромның хром кен орындары Орал тау жотасының оңтүстік бөлігінде, Кемпірсай массивінде – жалпы ауданы шамамен 1 мың км2 болатын негізгі офиолит белдеуінде орналасқан. Барлық өнеркәсіптік кен орындары Кемпірсай массивінің оңтүстік-шығыс бөлігінде орналасқан және негізгі (Оңтүстік Кемпірсай) кен алаңына біріктірілген. Кен орындары ең ірі болып табылады және құрамында пайдалы компонент – кендегі хром оксиді мөлшері көп. Дөң ТКБК кен орындарының меридиандық кенді аймақтары – батыс және шығыс – ені 7 км болатын 24 км қашықтыққа созылған.

«Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасы 1,2 мың м тереңдікке дейін зерттелді және қызмет ету мерзімін ұзарту үшін резервтер мен ресурстарды ұлғайту әлеуеті бар. Бұдан басқа, Қазхром қазіргі уақытта «Геофизическое VII» кен орнының және «Мирный» карьерінің «№21» кен орнының карьерлік қорлары бойынша пайдалану барлау жұмыстарын бастады, сондай-ақ «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы» шахтасының минус 80 метр көкжиегінен «Первомайское» кен орны бойынша пайдалану барлау жұмыстары жүргізілуде.

Іздеу жұмыстарын жүргізу барысында Оңтүстік-Кемпірсай кен алқабында, пайдаланылған «Геофизическое-6» карьеріне тікелей жақын жерде, солтүстік бөлігінде бай хром кендерінің қоры бар «Геофизическое VI» кен орнының кендері табылды. Кен орнын игеру мүмкіндігіне ірілендірілген геологиялық-экономикалық бағалау жүргізілді, соның нәтижесінде қорлар мемлекеттік балансқа қойылады.

ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУҒА ЖАСАЛҒАН КЕЛІСІМШАРТТАР МЕН ЛИЦЕНЗИЯЛАР

Келісімшарттар	Орналасқан жері	Келісімшарттың басталуы	Келісімшарттың аяқталу күні	Кеніш (-тер)	Бөлімшелер
Хром кенін өндіру 03.03.1997 ж. № 110 келісімшарт	Ақтөбе облысы Хромтау ауданы	1997	2041	"Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы" және "Молодежная" шахталары, "Донской" кеніші	Дөң ТКБК
Хром кенін өндіру №43-ML 20.07.2022 ж, 47-ML, 48-ML 23.09.2022 лицензиялар	Ақтөбе облысы Хромтау ауданы	2022	2025	«Донской» кеніші	Дөң ТКБК
Марганец кенін өндіру 24.11.1999 ж. №380 келісім-шарт	Қарағанды облысы Нұра ауданы	1999	2025	«Тур» кеніші	Қазмарганец КБ
Құрамында хромит бар кенді барлау 29.09.2015 ж. №4690 келісімшарт	Ақтөбе облысы Хромтау ауданы	2015	2026	Оңтүстік-Кемпірсай кен алқабы	Дөң ТКБК
Хромит кенін барлау 16.01.2019 ж.№5464 келісімшарт	Ақтөбе облысының Әйтеке би және Хромтау аудандары	2019	2025	Білге кенашылымы	Дөң ТКБК
Хромит кенін барлау 30.10.2019 ж.№5647 келісімшарт	Ақтөбе облысының Мұғалжар, Байғанин және Шалқар аудандары	2019	2024	Дауыл-Көкпекті ауданы	Дөң ТКБК
Полиметалл кенін барлау 14.08.2019 ж. №267-EL лицензия	Ақтөбе облысы Әйтеке би ауданы	2019	2025	Қарақұдық кенашылымы	Дөң ТКБК
Мыс, алтын, күміс, қорғасын және мырыш барлау 22.06.2023 ж.№2048-EL лицензиясы	Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы	2023	2029	Участок Адылбай	Дөң ТКБК

Оңтүстік Кемпірсай кен алқабы бойынша барлау келісімшарты шеңберінде «Геофизическое VII» хром кен орындарын жете зерттеу аяқталды, ресурстық қорларды МҚК мемлекеттік комиссиясы ауыстырды және теңгерімге қойды.

Жер қойнауын пайдалануға арналған шарттарға шолу

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар мен лицензияларға шолу

Жер және оның жер қойнауы, су, өсімдіктер мен жануарлар әлемі, Басқа да табиғи ресурстар халыққа тиесілі. Халық атынан меншік құқығын мемлекет жүзеге асырады. Қазхром Қазақстан Республикасының Үкіметімен жер қойнауын пайдалануға келісімшарттар мен лицензиялар жасасты. Әр түрлі кен орындары үшін осы келісімшарттар мен лицензиялардың шарттары әр түрлі. Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың

қолданылу мерзімі 2041 жылы аяқталады. Келісімшарттар әдетте тиісті кен орындарын игеру мерзімінің соңына дейін ұзартылады.

Компанияның пайдалы қазбаларды өндіру барысында пайда болған үйінділердің аумағын қалпына келтіруді аяқтауға және жабылғаннан кейін өзінің тау-кен меншігін пайдаланудан шығаруға заңды міндеттемесі бар.

РЕЗЕРВТЕР ЖӘНЕ РЕСУРСТАР

(жалғасы)

Ресурстар мен қорлар туралы мәлімдеме¹

Саладағы «Қазхромның» ең ірі ресурстық базасы орташа хром мөлшері 51,5% және қоспалары төмен бірегей сападағы хром кені баланстық қорларының 301,4 млн тоннасын қамтиды.

Баланстық қорлардың бұл көлемі кеніштің жұмыс істеп тұрған өндіру деңгейінде бірнеше ондаған жылдар бойы жұмыс істеуін қамтамасыз ете алады, әрі қарай кеңейту үшін айтарлықтай әлеует береді.

1. 2023 есепті кезеңдегі пайдалы қазбалар қорлары жөніндегі мемлекеттік комиссияның сыныптамасы бойынша бекітілген қорлар кезінде өндірілген қатты пайдалы қазбалар туралы есептерге негізделген (ТТПИ нысаны)
2. В, С₁ санаты-расталған қорлар, С₂ санаты - алдын ала бағаланған қорлар

ХРОМ КЕНІНІҢ БАЛАНСТЫҚ ҚОРЛАРЫ: ДӨҢ ТКБК

Кен орны	Категория ²	Тоннаж, млн тонна	Cr ₂ O ₃ кенінің орташа құрамы, %	Cr ₂ O ₃ мазмұны, млн тонна
“Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығы” шахтасы	B ₁ C ₁	207.7	52.0	108.0
	C ₂	90.15	50.9	45.8
	Барлық минералды қорлар	297.8	51.6	151.1
«Молодежная» шахтасы	B ₁ C ₁	0.178	49.4	0.008
	C ₂	0.812	46.3	-
	Барлық минералды қорлар	0.991	46.85	0.048
«Южный» карьері	B ₁ C ₁	0.025	52.8	0.001
	C ₂	-	-	-
	Барлық минералды қорлар	0.025	52.8	0.001
«Геофизическое VII»	B ₁ C ₁	2.165	40.0	0.086
	C ₂	-	-	-
	Барлық минералды қорлар	2.165	40.0	0.086
«Геофизическое I»	B ₁ C ₁	0.312	54.9	0.017
	C ₂	-	-	-
	Барлық минералды қорлар	0.312	54.9	0.017
«39»	B ₁ C ₁	0.171	43.1	0.007
	C ₂	-	-	-
	Барлық минералды қорлар	0.171	43.1	0.007
Барлығы: Дөң ТКБК	B ₁ C ₁	210.5	51.8	109.4
	C ₂	90.9	50.9	46.3
		301.4	51.5	155.3

ҚАРЖЫЛЫҚ ШОЛУ

ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ ҚАҒИДАТТАРЫ
ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ТУРАЛЫ ЕСЕП
АҒЫМДАҒЫ БОРЫШТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ТУРАЛЫ ЕСЕП

Есептілікті дайындау қағидаттары

Бұл қаржылық жағдай мен қызмет нәтижелеріне шолу Қазхромның операциялық қызметі мен қаржылық жағдайына байланысты үрдістер мен елеулі өзгерістерді түсінуге және бағалауға арналған.

Шолу Қазхромның аудиттелген шоғырландырылған қаржылық есептілігі негізінде дайындалды. Қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) және 2021, 2022 және 2023 жылдары 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау кезінде қолданылатын есеп саясатына сәйкес дайындалды.

Қазхромның функционалдық валютасы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы – Қазақстан теңгесі болып табылады.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС компаниясы Қазхромның тәуелсіз аудиторы болып табылады. Аудиттелген шоғырландырылған қаржылық есептілік және тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі «Қаржылық есептілік» бөлімінде берілген.

Төмендегі кестеде Қазхромның 2021-2023 жылдардағы шоғырландырылған нәтижелеріне қатысты қаржылық ақпарат көрсетілген.

Отчет о прибыли или убытке

2023 жылды Қазхром 197 млрд теңге көлемінде таза пайдамен аяқтады, бұл өткен жылдың көрсеткішінен 59% - ға төмен. Бұл нәтижеге ферроқорытпалардың әлемдік нарықтық бағасының төмендеуі айтарлықтай теріс әсер етті. Өзіндік құн құрамындағы шығыстар баптарының ұлғаюы да төмендеу жағына қарай қорытынды нәтижеге әсер етті. Жалпы және әкімшілік шығыстар демеушілік және қайырымдылық көмек, сондай-ақ басқару, консультациялық және басқа да кәсіби қызметтер бөлігінде 27,5 млрд теңгеге (40,68%) төмендеді.

Мың теңге	2021	2022	2023
Кіріс	1,059,418,450	1,289,288,331	1,067,716,640
Өткізудің өзіндік құны	(458,741,785)	(589,254,987)	(694,071,364)
Жалпы пайда	600,676,665	700,033,344	373,645,276
Іске асыру бойынша шығыстар	(8,178,147)	(11,424,974)	(10,980,447)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(39,950,114)	(67,644,911)	(40,120,236)
Зерттеу, бизнесті дамыту және барлау шығындары	(6,674,905)	(9,936,937)	(6,802,749)
Басқа операциялық кірістер (шығыстар)	(2,228,065)	5,277,197	(6,274,468)
Операциялық пайда	543,645,434,	616,303,719	309,467,376
Қауымдастырылған кәсіпорындар нәтижелеріндегі үлесі	-	-	8,972,314
Қаржылық кірістер	37,906,793,	105,906,503	42,119,174
Қаржылық шығындар	(64,800,781)	(132,875,635)	(116,410,410)
Салық салуға дейінгі пайда	516,751,446,	589,334,587	244,148,454
Табыс салығы бойынша шығыстар	(82,169,350)	(103,421,957)	(47,105,283)
Бір жылдағы пайда	434,582,096	485,912,630	197,043,171

Қаржылық кірістердің 63,8 млрд теңгеге азаюы 2023 жылы алынған қарыздарды қайта құрылымдаудан түскен табысқа және берілген қарыздарды мерзімінен бұрын тоқтатудан түскен табысқа байланысты. Қаржы шығыстарының 16,5 млрд теңгеге азаюы берілген қарыздарды бастапқы танудан шығынның, қаржы құралдарының амортизациясы бойынша шығыстардың және берілген қарыздарды модификациялаудан шығынның азаюымен байланысты.

Кіріс

2023 жылы 2022 жылмен салыстырғанда ферроқорытпаларға бағаның төмендеуіне байланысты түсім 221,6 млрд теңгеге (17,2%) төмендеді; қосымша ынталандырушы фактор теңге бағамының АҚШ долларына қарсы төмендеуі болды.

ФЕРРОҚОРЫТПАЛАРДЫ ӨНДІРУ КӨЛЕМІ, САТУ КӨЛЕМІ ЖӘНЕ КІРІСІ БОЙЫНША ДЕРЕКТЕР

	2021	2022	2023
Ферроқорытпалар өндіру көлемі, мың тонна			
Жоғары көміртекті FeCr	1,432	1,389	1,311
Тазартылған FeCr	59	60	57
Кремний қорытпалары	195	259	267
Ферроқорытпалар өндірісінің жалпы көлемі	1,686	1,708	1,635
Ферроқорытпаларды сату көлемі, мың тонна			
Жоғары көміртекті FeCr	1,288	1,264	1,268
Тазартылған FeCr	57	52	53
Кремний қорытпалары	154	173	182
Ферроқорытпаларды сатудың жалпы көлемі	1,498	1,489	1,503
Ферроқорытпаларды сатудың орташа бағасы, қорытпаның тоннасына АҚШ доллары			
Жоғары көміртекті FeCr	1,589	1,687	1,512
Тазартылған FeCr	3,248	6,979	3,908
Кремний қорытпалары	1,608	1,725	945
Кіріс, мың теңге			
Жоғары көміртекті FeCr	871,917,412	981,406,656	874,316,186
Тазартылған FeCr	105,456,805	137,302,159	78,706,857
Кремний қорытпалары	78,843,399,	167,007,793	94,477,916
Басқа	3,200,834	3,571,723	20,215,681
Жиынтық кіріс	1,059,418,450	1,289,288,331	1,067,716,640

Ескертпе: ферроқорытпаларды сатудың орташа бағасын есептеу үшін мынадай айырбас бағамдары пайдаланылды:, 2021 ж. – 1 АҚШ доллары үшін 425,91 теңге, 2022 ж. – 1 АҚШ доллары үшін 460,17 теңге, 2023 ж. - 1 АҚШ доллары үшін 456,17 теңге

ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)

Өткізу құны

Өткізілген өнімнің өзіндік құны 2023 жылы өткен жылмен салыстырғанда 105 млрд теңгеге (17,8%) өсті. Бұл өсуге келесі факторлар әсер етті:

- Жалақының өсуі және персонал санының өсуі персоналға арналған шығыстарды 33,1 млрд теңгеге (30,6%) ұлғайтты;
- Тарифтердің өсуі электр энергиясына шығындарды 15,2 млрд теңгеге (18,5%) ұлғайтуға әсер етті;
- Инвестициялық жоспарлар бойынша 7,6 млрд теңгеге (14,4%) сатып алынған жаңа объектілерді пайдалануға беру есебінен амортизацияның өсуі;
- Шикізат пен материалдарды қайта өңдеу жөніндегі қызметтер мен өзге де қызметтер құнының өсуі есебінен өзге де шығыстардың өсуі 70,4 млрд теңге (155%) ;
- Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салықтың 11,2 млрд теңгеге өсуі (71,5%) өндіру көлемінің төмендеуімен, шағын кен орындары бойынша есептеу әдістемесінің өзгеруімен байланысты.
- Өндіріс көлемінің төмендеуі шикізатқа, материалдар мен жинақтауыштарға жұмсалатын шығыстардың 32,7 млрд теңгеге (11,5%) төмендеуіне әкелді;

Ағымдағы борыштық міндеттемелер

2023 жыл ішінде Компания жаңа қарыздар тартқан жоқ, сондай-ақ қолданыстағы кредиттік міндеттемелер бойынша шарттарда өзгерістер енгізген жоқ.

Мың теңге	2021	2022	2023
Шикізат, материалдар және компоненттер	205,659,314	284,444,069	251,688,477
Жалақы және онымен байланысты шығындар	76,581,326	108,190,378	141,291,793
Электр энергиясының шығындары	76,648,940	82,440,963	97,673,863
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	48,206,583	53,256,408	60,905,169
Тау-кен салығы	17,373,301	15,596,918	26,750,330
Басқалар	34,272,321	45,326,251	115,761,732
Өткізу құны	458,741,785	589,254,987	694,071,364

Жалпы және әкімшілік шығыстар

2023 жылы жалпы және әкімшілік шығыстар 27,5 млрд теңгеге (40,7%) негізінен демеушілік және қайырымдылық көмектің 17,8 млрд теңгеге (70% - дан астам) айтарлықтай төмендеуі, негізгі құралдардың тозуы және амортизация бойынша 0,4 млрд теңгеге (41,2) төмендеуі, басқарушылық және консультациялық қызметтер бойынша 6,5 млрд теңге (23,3%).

Мың теңге	2021	2022	2023
Басқарушылық, консультациялық және басқа да кәсіби қызметтер	19,045,325	28,066,404	21,522,755
Демеушілік және қайырымдылық көмек	9,965,023	25,290,125	7,480,802
Жалақы және онымен байланысты шығындар	4,300,733	5,351,459	4,118,489
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	895,053	910,345	535,484
Басқалар	5,743,980	8,026,578	6,462,706
Жалпы және әкімшілік шығыстар	39,950,114	67,644,911	40,120,236

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ
НЕГІЗГІ ТӘУЕКЕЛДЕР
ЖӘНЕ ОЛАРДЫ БАСҚАРУ

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ

Компанияның тәуекелдерді басқару жүйесі стратегиялық және операциялық мақсаттарға қол жеткізуге жеткілікті сенімділікті қамтамасыз етеді. Тәуекелдерді басқару процесі негізгі бағыттарды (стратегиялық менеджмент, бюджеттеу, инвестициялық қызмет, ESG) қамтиды және Компания қызметінің барлық деңгейлерін қамтиды.

Негізгі тәуекелдер және оларды басқару

Қаржылық көрсеткіштер, операциялық қызмет, жобаларды жүзеге асыру стратегиясы және компанияның беделі төменде сипатталған бір немесе бірнеше негізгі тәуекелдерге ұшырауы мүмкін. Тәуекелдерді басқарудың тұрақты шаралары үздіксіз бақылауды, тәуекелдерді азайту әрекеттерін және бизнестің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін резервтік жоспарларды әзірлеуді қамтиды.

Табиғат қорғау қызметі мен экологиялық тәуекелдерді басқару әдістері мен тәсілдері тұрақты негізде жетілдіріліп, қоршаған ортаны қорғауға қажетті ресурстар бөлінеді.

НЕГІЗГІ ТӘУЕКЕЛДЕР

Реттеуші және құқықтық тәуекелдер

Нормативтік контекстке әсер ететін бірқатар факторлар бар, соның ішінде жаңа заңдар мен ережелерді қабылдау (немесе қолданыстағы заңдарды өзгерту).

Баға тәуекелдері

Дайын өнім бағасының құбылмалылығы Компанияның қызметіне, оның ішінде қаржылық көрсеткіштер мен өтімділікке айтарлықтай әсер етеді.

Өндірістік және операциялық тәуекелдер

Компанияның өндірістік қызметі жабдықтың істен шығу қаупіне, геологиялық түзілімдер мен минералданудағы белгісіздікке, техногендік және табиғи сипаттағы апаттар қаупіне ұшырайды.

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ТӘСІЛІ

- Заңнамалық және реттеушілік базадағы ықтимал өзгерістердің мониторингі
- Кәсіби ұйымдар/ қауымдастықтар арқылы компанияның мүдделерін білдіру
- Алынған лицензиялар мен рұқсаттарда көзделген міндеттемелердің сақталуын бақылау

- Қысқа және орта мерзімді перспективада (тұтыну, ұсыныс, қолжетімділік және т.б.) нарықтың негізгі көрсеткіштеріне тұрақты шолу және болжам
- Тауарлардың бағасын эталондармен байланыстыратын ұзақ мерзімді сатып алу-сату шарттарын жасау
- Баламалы өткізу арналарын дамыту

- Тәуекелдерді бағалауды ескере отырып, сенімділік пен техникалық қызмет көрсетуді жоспарлау
- Машиналар мен жабдықтардың тәуелсіз техникалық диагностикасын жүргізу
- Шикізат сапасын бақылау
- Қызметтің үздіксіздігін басқару процестерін енгізу
- Өндірістік операциялардың техникалық регламенттерге сәйкестігін бақылау
- Мүлікке зиян келтіру және өндірісті тоқтату тәуекелдерін сақтандыру

НЕГІЗГІ ТӘУЕКЕЛДЕР

Жеткізу тізбегі мен логистикаға байланысты тәуекелдер

Компания өзінің дайын өнімін сатады, сондай-ақ оның қызметіне қажетті ТМҚ, шикізат пен жабдықты әртүрлі контрагенттерден, соның ішінде шетелдіктерден сатып алады.

Компания жеткізілімдердің бұзылуы, сатып алынатын және сатылатын тауарлардың бағасының өзгеруі және көлік қуатының жетіспеушілігі қаупіне ұшырауы мүмкін.

Күрделі жобаларды орындамау тәуекелдері

Жоспарланған мерзімдерге, бюджеттерге және сапа критерийлеріне сәйкес ірі күрделі жобаларды орындамау ұзақ мерзімді перспективада рентабельділік пен беделге теріс әсер етуі мүмкін (соның ішінде болашақта қаржыландыруды тарту қабілетіміз).

Қаржылық тәуекелдер

Компания бірқатар қаржылық тәуекелдерге ұшырайды, соның ішінде өтімділік тәуекелі, яғни қолданыстағы қаржылық міндеттемелерді орындай алмау, келісімдерді сақтамау тәуекелі, валюталық тәуекел, салық тәуекелі, несиелік тәуекел, пайыздық тәуекел.

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ТӘСІЛІ

- Жеткізудің жекелеген бағыттары бойынша логистикалық левереджді қысқарту мүмкіндігін үнемі іздеу
- Сыртқы логистиканың тиімділігін арттыру
- ERG (Транском)тобының компанияларының бірінде теміржол вагондарының жеке паркін ұстау
- Сыни шикізаттың, ТМҚ мен жабдықтардың қосымша қорларын қалыптастыру және қолдау (жеке қорғаныс құралдарын қоса алғанда)
- Жеткізілетін тауарлардың сапасын бақылау

- Жобаларды іске асырудың жүйелі және ашық кезеңдік процесін қолдану
- Жобаларды сараптау және тәуелсіз талдау процестерін жетілдіру, тау-кен жұмыстарын жоспарлау
- Бастапқы кезеңдерде жобаларды басқару және әлемдік практика құралдарын қолдану
- Жобаның орындалу мерзімін, бюджетті және басқа параметрлерді бақылау/бақылау
- Жобалардың кестесі мен құнын сақтамау тәуекелдерін сандық талдау нәтижелері бойынша күтпеген жағдайларға ден қою жоспарларын әзірлеу
- Маңызды күрделі жобаларды пайдалануға беруді кешіктірумен байланысты құрылыс тәуекелдері мен тәуекелдерін сақтандыру

- Қолданыстағы несие берушілермен берік қарым-қатынасты сақтау, бізге қол жетімді қаражат қорын кеңейту, қарыз портфелін, несие беру мүмкіндіктері мен шарттарын жақсарту бойынша жұмыс
- Ақша қаражаттарының қозғалысы жоспарын үнемі жаңартып отыру және өтімділік деңгейін бақылау
- Келісімдердің сақталуын тұрақты бақылау
- Ашық валюталық позицияның тұрақты мониторингі
- Салық заңнамасындағы өзгерістердің және оның талаптарының сақталуының тұрақты мониторингі
- Контрагенттің несиелік қабілетін талдау

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ

(жалғасы)

НЕГІЗГІ ТӘУЕКЕЛДЕР Әлеуметтік тәуекелдер Компанияның қызметі өндіріс орындарының жанында тұратын жергілікті қауымдастықтарға теріс әсер етуі мүмкін. Осыған байланысты қоғамдағы әлеуметтік шиеленіс қаупі туындауы мүмкін.	ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ТӘСІЛІ • Жергілікті қоғамдастықтарға, оның ішінде өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына жәрдемдесуге бағытталған жергілікті билік органдарымен өзара ынтымақтастық туралы меморандумдар арқылы әлеуметтік инвестицияларды жүзеге асыру • Қызметкерлерге арналған тұрғын үй бағдарламаларын іске асыру, сондай-ақ жергілікті қалалық ортаны абаттандыру • Қоғамдық пікірді және жергілікті қоғамдастық мүшелерінің шағымдарын қарау тетіктерін мониторингілеу • Ұжымдық шарт талаптары бойынша қызметкерлерді әлеуметтік қолдау • Әлеуметтік сақтандыру • Корпоративтік қайырымдылық • Персоналды басқарудың жалпы тәсілі шеңберінде жергілікті қауымдастықтардың едәуір бөлігін құрайтын компания қызметкерлеріне әлеуметтік жеңілдіктер беру	НЕГІЗГІ ТӘУЕКЕЛДЕР Экология мен климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдер Компанияның қызметі қоршаған ортаға әсер етуі мүмкін. Осыған байланысты атмосфераға шығарындылардың, суға төгінділердің және қалдықтарды орналастырудың рұқсат етілген шекті нормаларынан асып кету қаупі бар. Шығарылатын парниктік газдар шығарындыларының едәуір көлемін ескере отырып, Компания болашақта ұйымның рұқсат етілген шығарындыларын шектеу үшін реттеу әрекеттеріне байланысты тікелей және жанама тәуекелдерге тап болады. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі қоршаған ортаға теріс әсер ететін өндірістік объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін оларды пайдалану салдарын жоюды талап етеді. Пайдалану салдарын жою тиісті активтердің сипатына және қоршаған ортаға ықтимал әсерге байланысты болады.	ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ТӘСІЛІ • Сертификаттаудан өткен және/немесе ISO 14001 стандартына сәйкес келетін басқару жүйелерін енгізу • ISO 50001 стандарты бойынша сертификаттаудан өткен энергетикалық менеджмент жүйесін енгізу • Жаңартылатын энергетиканы дамыту бойынша жобаларды іске асыру • Көміртегі ізін бағалау • Компанияның негізгі бөлімшелерінде озық әуе технологиялары мен сүзу технологияларын кезең-кезеңімен енгізуді қоса алғанда, ERG экологиялық стратегиясын енгізу • Топ деңгейінде қалдықтарды сақтау бойынша ірі объектілердегі тәуекелдерді мониторингтеу процесі • Коммерциялық мақсатта шығарындыларды азайту мақсатында ұзақ мерзімді инвестициялық шешімдер қабылдау кезінде парниктік газдар шығарындыларының салдарын есепке алу • Компанияның қатысу аймақтарына әсер ететін физикалық климаттық тәуекелдерді бағалау және топтың ұзақ мерзімді стратегиясында осы тәуекелдерді басқару бойынша ұсыныстарды енгізуді қарастыру • Компанияның өндірістік объектілерінің сипатын және олардың қоршаған ортаға ықтимал әсерін бағалау • Экология саласындағы заңнамадағы өзгерістердің мониторингі
Персоналды басқарумен байланысты тәуекелдер Шалғай аймақтарда жұмыс істей отырып, Компания біздің қызметімізге қажетті дағдылар мен тәжірибеге ие қызметкерлерді тарту қабілетіне, сондай-ақ білікті қызметкерлердің кетуіне байланысты тәуекелдерге тап болады.	• Қызметкерлердің бәсекеге қабілетті жалақысын қолдау • Қажетті дағдыларды сақтау үшін қызметкерлерді оқыту және дамыту • Кадр резерві жүйесін және персоналдың ішкі ротацияларын дамыту • Тиімді ынталандыру жүйесін енгізу • Колледждермен және жоғары оқу орындарымен өзара іс-қимыл арқылы жас мамандарды тарту жүйесін дамыту • Сыртқы нарықта сирек және аса тапшы мамандықтарға персонал жалдау • Қызметкерлердің қанағаттануы мен қатысуын үнемі бақылау		
Еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік тәуекелдері Компанияның өндірістік қызметі қауіпті қызмет түрлерімен байланысты, олардың орындалуы компания қызметкерлері мен мердігерлерінің физикалық жағдайы мен денсаулығына теріс әсер етуі мүмкін.	• Сертификаттаудан өткен және/немесе ISO 45001 стандартына сәйкес келетін өндірістік қауіпсіздікті басқару жүйелерін қолдану • Өндірістік қауіпсіздік саласындағы негізгі тәуекелдерге қатысты нөлдік залал қағидатын іске асыру • Өндірістік қауіпсіздік жүйесінің аудиті • Қауіпсіздік мақсаттарын менеджерлердің KPI-ге біріктіру • Қауіптерді сәйкестендіру әдістемелерін пайдалана отырып, тәуекелдерді бағалау (HAZID¹)		

1. HAZID (сокр. от англ. hazard identification) – қауіптерді сәйкестендіру

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ (жалғасы)

НЕГІЗГІ ТӘУЕКЕЛДЕР

Комплаенс тәуекелдері

Топ комплаенс саласындағы халықаралық санкцияларды, дербес деректерді, адам құқықтарын қорғау жөніндегі талаптарды, ақшалай қаражатты жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі талаптарды, сондай-ақ парақорлық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі талаптарды сақтауға қатысты міндеттемелерді қоса алғанда, қазхромға да қолданылатын бірқатар ішкі және сыртқы міндеттемелерді өзіне алды.

Осы міндеттемелерді орындамау қаржылық және қаржылық емес санкцияларға әкелуі мүмкін, сонымен қатар топтың беделіне нұқсан келтіруі мүмкін.

Ақпараттық технологиялар (IT) және ақпараттық қауіпсіздікке байланысты тәуекелдер

Цифрландыру және ақпараттық технологиялар саласындағы қызметі контекстінде Компания бұл оны IT-инфрақұрылымға қолжетімділікті жоғалтумен; бизнес-процестердегі іркілістермен; ішкі және/немесе сыртқы алаяқтықпен; деректердің ағып кетуімен және деректердің құпиялылығын бұзумен; ақпараттық қауіпсіздік талаптарын сақтамаумен; IT-инфрақұрылымға лицензиялық келісімдерді бұзумен байланысты әлеуетті тәуекелдерге ұшырататынын түсінеді. бағдарламалық қамтамасыз ету.

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ТӘСІЛІ

- Қазақстан өңірінің Комплаенс бағдарламасын іске асыру, ол компанияны, оның ішінде саясаттар мен басшылық қағидаттарды (ERG корпоративтік тәртіп кодексі, ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексі және т. б.) сақтауды оқыту мен мониторингті қамтиды
- Жеткізілім тізбегінің контрагенттері мен қатысушыларын кешенді тексерудің жаңартылған процестері, оның ішінде ЭЫДҰ-ның Адам құқықтары мен басшылық қағидаттарын сақтауға назар аударылады¹
- Санкцияларды сақтау бағдарламасын жүзеге асыру, соның ішінде санкциялық шектеулерге байланысты кейбір контрагенттермен мәмілелерді тоқтату
- Дербес деректерді қорғау жөніндегі бағдарламаны іске асыру
- Тәуелсіз оператор басқаратын анонимді және құпия тәулік бойы жұмыс істейтін ERG сенім телефонын қоса алғанда, бұзушылықтар туралы хабарлау жүйесін қолдау

- Сенімді киберқауіпсіздік жүйесін құру
- IT қызметтерінің бұзылуына және киберқауіпсіздікке байланысты оқиғаларға жедел әрекет ету
- Негізгі IT-процестер үшін үздіксіздік жоспарларын енгізу
- Бағдарламалық қамтамасыз етуге арналған лицензиялық шарттар талаптарының сақталуын мониторингтеу
- Пайдаланушыларды оқыту
- Барлық маңызды жүйелер үшін сақтық көшірмені тексеру және апатты қалпына келтіру

Сондай-ақ, қазіргі уақытта маңызды деп саналмайтын және қызмет пен қаржылық нәтижелерге айтарлықтай әсер етуі мүмкін белгілі емес компаниялар болып табылмайтын қосымша тәуекелдер мен оқиғаларды дамытудың басқа нұсқалары болуы мүмкін.

1. ЭЫДҰ (экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (OECD)) жанжалдан зардап шеккен аймақтар мен жоғары қауіпті аймақтардан пайдалы қазбаларды жеткізудің жауапты тізбектері үшін тиісті тексеру бойынша басшылығы.

ОРНЫҚТЫ ДАМУ БОЙЫНША ШОЛУ

ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТІК ҚАУІПСІЗДІК
ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ
ЭКОЛОГИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ТИІМДІ БАСҚАРУ
ЖЕРГІЛІКТІ ҚАУЫМДАСТЫҚТАРДЫҢ ДАМУЫ
МЕН ӘЛ-АУҚАТЫ
ЭТИКА ЖӘНЕ КОМПЛАЕНС

Басқаруға көзқарас

Қазхром ERG құрамына кіреді және өз қызметінде топ қабылдаған орнықты даму қағидаттары мен тәсілдерін ұстанады. Бұған қоршаған ортаға әсер ету, әлеуметтік даму және корпоративтік басқару саласындағы жауапты басқару, сондай-ақ бизнестің ұзақ мерзімді перспективада құндылық жасау қабілетін қолдау, стейкхолдерлерге артықшылықтар беру және жаһандық жаңа энергия көздеріне көшуге жәрдемдесу мақсатында шараларды іске асыру кіреді.

2023 жылы ESG құрылды Қазақстан периметрі комитеті, және ESG бағыты стратегия блогы шеңберінде, олар жаңартылатын энергия көздерінің үлесін ұлғайту және периметр деңгейінде парниктік газдар шығарындыларын азайту саласындағы мақсаттарды қоса алғанда, ұзақ мерзімді ESG мақсаттары мен іс-шаралар жоспарларын әзірлеу бойынша 2021 жылы басталған жұмысты жалғастырды және оларға қол жеткізу мониторингін жүзеге асырады.

Қазақстанда ERG орнықты даму саласында бірқатар стратегиялық бастамаларды іске асыруда. Бұл, мысалы, мыналарды қамтиды:

- Озық халықаралық тәжірибелерді ескеретін және топтың жаңа экологиялық кодекстің талаптарын сақтауын қамтамасыз ететін экологиялық стратегияны іске асыру;

- Электр энергиясын өндіру кезінде парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі бастамаларды іске асыру. Атап айтқанда, Дөң ТКБК ауданында қуаттылығы 150 МВт-тан асатын жел электр станциясын (Хромтау-1) салу жөніндегі жобаны іске асыру жоспарлануда. Құрылыстың басталуы 2025 жылы пайдалануға беру мүмкіндігімен 2024 жылға жоспарланған. Жел энергетикасы қуатын іске қосу бүгінде көмір электр станцияларында өндірілетін электр энергиясының бір бөлігін алмастыруға мүмкіндік береді. Бұдан басқа, топ Қазақстандағы алдағы 5-10 жылда жел және күн энергиясын өндіру саласында қосымша ауқымды жобаларды іске асыруы мүмкін басқа алаңдарды қарастыруда;

Салынатын Хромтау-1 жел электр станциясының 3D моделі

- Өңірлік атқарушы билік органдарымен ынтымақтастықта Өңірлерді дамытудың үш жылдық бағдарламасын іске асыру.

Сонымен қатар, ERG БҰҰ-ның жаһандық келісімінің қатысушысы болып табылады және БҰҰ-ның Орнықты даму мақсаттарын (ОДМ) қолдайды.

ERG-дің орнықты даму қызметі туралы толығырақ ақпарат ERG-дің орнықты даму туралы есебінде келтірілген, ол www.eurasianresources.lu веб-сайтта қол жетімді.

Қазхром үшін, басқа ERG кәсіпорындары сияқты, орнықты даму дегеніміз:

- Орынқты даму қағидаттарын интеграцияланған менеджмент жүйесіне интеграциялау арқылы экологиялық, әлеуметтік және этикалық тиімділік;
- Болашақ өзгерістерге дайындығын және ұзақ мерзімді перспективада құндылық жасау қабілетін қамтамасыз ету арқылы жалпы бизнестің тұрақтылығына қол жеткізу;
- Мүдделі тұлғаларға: акционерлерге, клиенттерге, іскери серіктестерге, мемлекетке, қызметкерлерге және жергілікті қауымдастықтарға ұзақ мерзімді артықшылықтар беретін тұрақты өсу.

Қазхром бірнеше жыл бойы жыл сайын EcoVadis тәуелсіз рейтингтік агенттігінің бағалауынан өтеді және 2023 жылдың қорытындысы бойынша осы рейтингке қатысқан компаниялар арасында ESG саласындағы тәжірибелерді дамыту деңгейі бойынша әлемдік қара металлургия кәсіпорындарының топ 10% - ға кіреді.

ESG - практикалардың дамуының жоғары деңгейін халықаралық хром өндірушілер қауымдастығы (ICDA) растайды, ол 2023 жылы Қазхромға «жауапты хром өндірушісі» мәртебесін қайта берді. Бұл біздің сатып алушыларымызға Қазхром өндірістің жауапты және тұрақты әдістерін қолданатынына сенімді болуға мүмкіндік береді.

Қазхромның орнықты дамуының жекелеген бағыттары бойынша толығырақ ақпарат төмендегі тақырыптық бөлімдерде берілген.

**КОМПАНИЯНЫҢ
ОРНЫҚТЫ ДАМУ
САЛАСЫНДАҒЫ
МАРАПАТТАРЫ**

«Жауапты хром өндірушісі»,
Халықаралық хром
өндірушілер қауымдастығы
(ICDA)

**RESPONSIBLE
CHROMIUM**
ACTING NOW
FOR TOMORROW 2023 / 25

ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТІК ҚАУІПСІЗДІК

Басқаруға көзқарас

Қазхромның маңызды басымдықтарының бірі-өз қызметкерлерінің қауіпсіздігі мен әл-ауқатына қамқорлық жасау. Бұған, атап айтқанда, қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ету, қызметкерлердің денсаулығын нығайту және салауатты өмір салтын қолдау кіреді.

Компанияның құндылықтарына сәйкес, еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік (ЕҚЖӨҚ) компанияның басты басымдығы болып табылады. Қазхром өзінің барлық қызметкерлері мен мердігерлері үшін қауіпсіз өнімді және тұрақты жұмыс ортасын қамтамасыз етуге ұмтылады. Осы мақсатта өндірістік қауіпсіздік көрсеткіштерін үздіксіз жақсарту және өндірісте нөлдік жарақаттануға қол жеткізу жөніндегі іс-шаралар тұрақты негізде іске асырылады.

Қазхромның барлық бөлімшелерінде еңбекті қорғауды басқару жүйесі жұмыс істейді. 2023 жыл ішінде TÜV халықаралық сертификаттау органы компанияның менеджмент жүйесінің ISO 45001 - Денсаулық сақтау және еңбек қауіпсіздігі саласындағы басқару жүйесінің стандартына сәйкестік сертификатын растады. Сонымен қатар, Қазхром ЕҚЖӨҚ ұлттық нормаларын сақтайды және өз бөлімшелерінде ЕҚЖӨҚ саласындағы іс-шаралардың орындалуын тұрақты негізде бақылауды жүзеге асырады. Бұған жарақаттанудың алдын алу, кәсіптік аурулардың алдын алу, оқиғаларды есепке алуды жақсарту, компания аумағында жұмыс істейтін қызметкерлер мен мердігерлерді ЕҚЖӨҚ мәселелері

бойынша оқыту және т.б. бастамалар кіреді.

Қазхромның барлық бөлімшелерінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын ескере отырып қалыптастырылған жазатайым оқиғаларды тіркеуге және тергеуге бірыңғай талаптар қолданылады. Оқиғаларды (оның ішінде өрт туралы) тіркеу және хабарлау процесі автоматтандырылған, бұл оқиға туралы тиісті қызметкерлерді қысқа мерзімде хабардар етуге мүмкіндік береді. Тергеу және есеп беру компанияда белгіленген бірыңғай талаптарға сәйкес ресімделеді.

Коммуникацияларды жақсарту және мердігер ұйымдардың қызметкерлерін еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелеріне тарту мақсатында мердігер ұйымдардың қызметкерлерімен тұрақты кездесулер өткізіледі.

Негізгі мәселелер мен бастамалар

Қызметкерлердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету

Өндірістік қауіпсіздік деңгейін жақсарту мақсатында Қазхром бөлімшелерінде 2023 жыл ішінде мынадай бағыттар бойынша іс-шаралар іске асырылды:

Биіктікте жұмыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету

Биіктікте жұмыс қауіпсіздігін қамтамасыз етудің корпоративтік бағдарламасын іске асыру шеңберінде бірыңғай оқу орталығы базасында компанияның 2 660 қызметкері оқытудан өтті. Оқу сыныптарында алдын ала теориялық дайындықтан өткен қызметкерлер оқу-жаттығу полигондарында биіктіктен құлаудан қорғау

құралдарын пайдалану дағдыларын іс жүзінде бекітті. Бұл оқытудан биіктікте жұмыс істейтін барлық қызметкерлер, сондай-ақ жұмыстың осы түріне жетекшілік ететін инженерлік-техникалық жұмыскерлер мен тиісті құжаттаманы әзірлейтін мамандар өтті.

Дөң ТКБК-де теміржол вагондарын түсіру орындарында білікті ұйымның «биіктікте жұмыс істеу» аудиті нәтижесінде 2023 жылы вагондарды түсіру орындарында «Ольха» биіктігінде жұмыс жүргізу кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету жүйелерін жеткізу және монтаждау жүзеге асырылды.

Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды жақсарту мақсатында келесілер жасалды:

- АқсФЗ-да шұғыл медициналық көмек көрсету және зардап шеккендерді, науқастарды жақын маңдағы медициналық мекемелерге уақтылы жеткізу үшін жедел жәрдем көлігі сатып алынды.
- АқсФЗ-да №№41,42,46,47 БЦ№4 пештерде ГПС-600 орташа еселік көбік генераторы орнатылған. Тоғыз нысанда өрт дабылы мен автоматты өрт сөндіру жүйесі орнатылды.
- ДТКБК-та 5 бірлік санында қозғалтқыш бөлігінің өрт сөндіру жүйесі бар САТ-772 маркалы өздігінен түсіргіш техникасы сатып алынды.
- Компанияның барлық кәсіпорындарында қауіптілігі жоғары жұмыстарды орындау кезінде қолдану үшін бейнетіркегіштер сатып алынды.

- ДТКБК-та көлік құралдарымен теміржол құрамдарының соқтығысуының алдын алу үшін қарқынды қозғалысы бар және соқтығысу қаупі жоғары 5 ең көп жүретін өткелде «РП-АПС - RWD Автоматты өтпелі дабыл жүйесі» орнатылған.
- ЕҚЖӨҚ қызметі BTS командасымен бірлесіп АқтФЗ және АқсФЗ-да ERG MES платформасында наряд-тапсырмаларды электрондық беру жүйесін сәтті енгізді. Бүгінгі таңда бұл жүйені енгізу ДТКБК бөлімшелерінде жалғасуда.
- ДТКБК-та ТПБАЖ УПО-2 жаңғырту аясында табиғи газ бен көміртегі тотығының ағып кетуін өлшеу және анықтау үшін пеште стационарлық газ анализаторлары орнатылды.

Көлік қауіпсіздігі

2023 жылы «СКАУТ» қауіпсіз жүргізу бойынша көлік қауіпсіздігі жобасын пайдалану жалғасты. Бұл жоба ЖКО қаупін едәуір азайтуға, жүргізушілердің іс-әрекетін бақылауды қамтамасыз етуге, сондай-ақ көлік құралдарын пайдалану тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

«Өндірістік орта» ЖШС-мен диспетчерлеуге жасалған шартқа сәйкес 2023 жылы көлік жүргізу кезінде жүргізушілердің қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтарына талдау жүргізу үшін ақпараттық қолдау, бағдарламалық қамтамасыз ету пайдалануға берілді.

Сондай-ақ, 2023 жылы «Business & Technology Services» ЖШС мен «Қазхром ТҰК» АҚ арасында жабдыққа сервистік-техникалық қызмет көрсету және «Спутниктік бақылау, талдау және көлікті басқару» (СКАУТ) ақпараттық-техникалық сүйемелдеу қызметтерін көрсетуге 228 бірлікке шарт жасалды.

2023 жылы 369 адамнан тұратын жүргізушілерді қауіпсіз жүргізу бойынша оқыту жүргізілді, оның ішінде: ДТКБК - 180 жүргізуші, АқтФЗ – 131 жүргізуші, АқсуФЗ-28 жүргізуші және ҚМ КБ -30 жүргізуші.

Тәуекелдерді бағалау

HAZID әдістемесі бойынша жұмыс орындарында тәуекелдерді бағалау жүргізілді. Зерттеу Қазхромның 14 өндірістік бөлімшесінде жүргізілді. Нәтижесінде 5 қабылдауға келмейтін тәуекел анықталды және оларды азайту бойынша 18 іс шара іске асырылды.

2024 жылы HAZID әдісімен тәуекелдерді бағалау жұмыстары жалғасады.

Қол еңбегін механикаландыру

Қол еңбегінің шығындарын азайтуға және еңбекті көп қажет ететін операциялар мен жекелеген процестерді механикаландыруға арналған қосымша құралдар, құрылғылар мен жабдықтар сатып алынды.

«Халықтық бақылау» жобасы

Ақтөбе және Ақсу ферроқорытпа зауыттарында, сондай-ақ Дөң ТКБК-да «Халықтық бақылау» бейнемониторинг жүйесінің жобасы толық іске асырылды және толық жұмыс істейді, ол өзінің тиімділігін көрсетті. Жоба жұмыс қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды бақылауды күшейтуге мүмкіндік береді. Жобаның басты ерекшелігі - денсаулық жағдайы бойынша өндірісте жұмыс істей алмайтын компанияның бұрынғы қызметкерлері және аймақта тұратын мүмкіндігі шектеулі адамдар бақылаушы болып табылады. Олардың әрқайсысы бейнекамералардың көмегімен кәсіпорындағы барлық қауіпсіздік ережелерінің сақталуын қашықтан бақылайды. Бақылау тәулік бойы Ақтөбе және Ақсу ферроқорытпа зауыттарында стационарлық бейнекамералар арқылы, ал Дөң ТКБК-де – дербес бейнетіркегіштер арқылы жүзеге асырылады.

1. СКАУТ - Көлікті спутниктік басқару, талдау және басқару жүйесі

ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТІК ҚАУІПСІЗДІК (жалғасы)

Денсаулықты қорғау

Проактивті басқару болмаған кезде кейбір жұмыс түрлері қызметкерлеріміздің денсаулығына жасырын қауіп төндіруі мүмкін (мысалы, шаң бөлшектерінің, шудың, дірілдің және жылудың ықтимал әсері). Осыған байланысты біздің барлық қызметкерлеріміз үшін кәсіптік аурулардың алдын алу мен сауықтырудың кешенді бағдарламалары іске асырылуда.

Бұл келесіні қамтиды:

- Міндетті жыл сайынғы медициналық тексерулер;
- Қызметкерлердің жекелеген топтары үшін ауысым алдындағы медициналық тексерулер;
- Жұмыс орындарында денсаулыққа қауіп-қатерді бағалау;

- Тиісті медициналық көмекті қамтамасыз ету

Қазхром қызметкерлерінің денсаулығын динамикалық бақылау, жалпы соматикалық ауруларды, кәсіптік аурулар мен интоксикацияның алғашқы белгілерін анықтау үшін барлық қызметкерлер міндетті мерзімді медициналық тексеруден өтеді. Жыл сайын медициналық орталықтың стационарлық және амбулаториялық жағдайында компания қызметкерлеріне жалпы және кәсіптік аурулар бойынша профилактикалық және оңалту іс-шаралары жүргізіледі. Қажет болған жағдайда өндірісте мерткікен қызметкерлер оңалтуға Қазақстан Республикасының және шетелдердің тиісті медициналық мекемелеріне жіберіледі.

2023 жылы «Қазхром «ТҰК» АҚ кәсіптік аурулардың алдын алу және Компания қызметкерлерін сауықтыру жұмыстарын жалғастырды. Міндетті мерзімді медициналық тексерулер барысында қызметкерлердің денсаулығының жай-күйін анықтау және қосымша диагностикалық және емдеу шараларының қажеттілігі туралы мәселені шешу мақсатында қосымша тексеру жүргізіледі, зиянды өндірістік факторлары бар жағдайларда жұмыс істейтін қызметкерлер үшін зиянды өндірістік факторларға байланысты сауықтыру бағдарламалары қалыптастырылады.

Сондай-ақ, 2023 жылы аталған сауықтыру бағдарламаларын енгізу жалғастырылды. «Қазхромның» 8 724 қызметкері медициналық орталық базасында сауықтырудан өтті.

Онкологиялық ауруларды ерте анықтау мақсатында 10 012 қызметкер онкологиялық скринингтен өтті. Бастапқы белгілері бар онкологиялық аурулар 6 қызметкерде анықталды, барлығы диспансерлік бақылауға алынды және емделуде.

Ақтөбе ферроқорытпа зауытында ауысым алдындағы тексерулерді автоматтандыру бойынша пилоттық жоба сәтті енгізілді. Дөң ТКБК-да автоматтандыруды енгізу жалғастырылды. Ақтөбе ферроқорытпа зауытында 16 АСМО машинасы, Дөң ТКБК - да 17 аппарат орнатылған. 4 000-нан астам адам ауысым алдындағы медициналық куәландырудан автоматты режимде өтеді. Бұл жоба, ең алдымен, жұмысшылардың тек сау жағдайда ғана өндіріске жіберілуіне және соның салдарынан өндірістік жарақаттанудың алдын алуға бағытталған. Бұдан әрі медициналық қызметтерді автоматтандыру процесін жалғастыру жоспарлануда.

Сондай-ақ, қазхромда зиянды және физикалық факторларды өлшеу бағдарламасына сәйкес зиянды және физикалық факторларды мониторингілеу және реттеу бойынша іс-шаралар іске асырылуда. Осылайша, осы бағдарламаға сәйкес жылына бір рет аккредиттелген зертхана жұмыс орындарындағы шу деңгейін өлшейді. Қажет болса, өлшеулер жиі жүргізілуі мүмкін. Өндірістік үй-жайлардағы шудың алдын алу және оған қарсы күрес мақсатында жұмыскерлер шуға қарсы кірістірулермен (құлаққаптармен) немесе шуға қарсы құлаққаптармен жабдықталады (жеке қорғаныс құралдарын тегін беру

нормаларында көзделген). Шаң шығарындылары бойынша рұқсат етілген шекті концентрациядан асып кету анықталған кезде жұмыс аймағының ауасының шаңдануы мен газдануын төмендету жөніндегі іс-шаралар әзірленеді, олар туралы бөлімшелердің басшылығы хабардар етеді. Жұмыс орындарын аттестаттау бес жылда бір рет өткізіледі.

Өрт қауіпсіздігі

Қазхром объектілері объектінің өрт қауіптілігі санатына және Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес өрт сөндіру құралдарымен, өрт дабылымен және автоматты өрт сөндіру жүйелерімен жарақтандырылған. Қазхромның барлық филиалдарына кәсіби апаттық - құтқару жабдықтарымен, құралдармен және құралдармен жарақтандырылған «Кәсіби әскерилендірілген апаттық-құтқару қызметтерінің республикалық орталық штабы» ЖШС қызмет көрсетеді.

2023 жылы 26 өрт оқиғасы тіркелді, бір жағдай салдардың ықтимал жоғары ауырлығымен байланысты болды. Төтенше жағдайларға дайындық және жедел ден қою мақсатында 2023 жылы апаттарды жою жоспарлары бойынша 851 апатқа қарсы жаттығу және 20 оқу дабылы өткізілді.

Компания аумағында өрттердің алдын алу және болдырмау мақсатында өртке қарсы қауіпсіздік жөніндегі бағдарлама әзірленді, оның шеңберінде ҚР заңнамасының жаңа талаптарына сәйкес филиалдардың объектілерін автоматты өрт сөндіру жүйелерімен, өрт дабылы жүйелерімен және ауыр жүк техникасының автоматты өрт сөндіру жүйелерімен толық жарақтандырудың ұзақ мерзімді жобасы дайындалды. 2023 жылы Ақсу 3Ф объектілерінде Қолданыстағы автоматты өрт сөндіру жүйелерінің техникалық аудиті орындалды, оның нәтижелері бойынша 2024 жылы пеш трансформаторларының камераларын модульдік өрт сөндіру жүйелерімен жарақтандыруға бюджет дайындалуда. Сондай-ақ Ақтөбе 3Ф үшін жаңа хабарлау және өрт сөндіру жүйелерін орнату жоспарлануда.

ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТІК ҚАУІПСІЗДІК (жалғасы)

Нәтижелілік көрсеткіштері

Өлімге әкеліп соқтырған жазатайым оқиғалар

Компания Ақтөбе ферроқорытпа зауытының мердігерлік ұйымының екі қызметкерінің және 2023 жылы Дөң ТКБК мердігерлік ұйымының бір қызметкерінің (2022 жылы: Дөң ТКБК мердігерлік ұйымының бір қызметкері және Ақсу ферроқорытпа зауытының бір қызметкері) қаза болуына қатты қайғырады. Біз осы қайғылы оқиғалардан зардап шеккендердің барлығына шын жүректен көңіл айтамыз. Өлімге әкелетін жазатайым оқиғаларға жол берілмейді және біз нөлдік жарақатқа қол жеткізу үшін олардың жиілігін одан әрі төмендету бойынша жұмысты жалғастырамыз.

Мердігерлік ұйымдардың қызметкерлері өліммен аяқталған барлық жағдайлар бойынша алдын алу шараларын әзірлеу және қайталанған жағдайлардың қаупін азайту мақсатында мұқият тергеу жүргізілді. Тергеу қорытындысы бойынша келесі шаралар қабылданды:

- Пайдаланылатын техника мен жабдықтардың жай-күйін бақылауды қатаңдату;
- Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты жақсарту;

- Жұмыстарды орындау үдерісін бақылау мақсатында жұмыстарды орындауды бастамас бұрын ЕҚЖӨҚ қызметі қызметкерлерінің биіктіктегі жұмыс орындарына міндетті түрде баруын енгізу.
- Жұмыстарды орындау жобасын қайта қарау, атап айтқанда, материалдарды оқпанға жеткізу бойынша жұмыстарды қауіпсіз орындау бойынша талаптар толықтырылды, сондай-ақ қауіптілігі жоғары жұмыстарды ұйымдастыруға және жүргізуге жауапты тұлғаларды айқындауды қоса алғанда, қауіптілігі жоғары жұмыстардың тізбесі қайта қаралды;
- Мердігерлік ұйымдар қызметкерлерінің жарылғыш заттардың артық мөлшерін қайтаруын бақылауды енгізу;
- Нұсқаманы өткізу және нұсқамаларды тіркеу журналында ресімдеу арқылы биіктікте жұмыстарды орындау кезінде сақтандыру байланыстарының дұрыс қолданылуын бақылауды енгізу;
- Жоғары қауіпті жұмыстарға, көлік қауіпсіздігіне, осы жұмыстарды толық бақылаумен биіктіктегі жұмыстарға баса назар аудара отырып, әр тоқсанға бөлінетін қауіпсіздік маусымы жарияланды;
- Мердігерлік ұйымдардың қызметкерлері арасында дербес бейнетіркегіштер мен сигналдық кеудешелерді қолдануға қойылатын талап белгіленді.

Уақытша еңбекке жарамсыздығы бар жарақаттар

2023 жылы еңбекке жарамдылық күндерін жоғалтумен (LTI¹) 41 өндірістік жарақат тіркелді (2022: 64), бұл 1,01 (2022: 1,50) деңгейінде еңбекке жарамдылық күндерін жоғалтумен (LTIFR²) жарақат алу жиілігін тудырды³.

ӨНДІРІСТІК ҚАУІПСІЗДІКТІҢ НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕРІ

Көрсеткіш	2022	2023
Өлімге әкелетін жазатайым оқиғалар (қызметкерлер мен мердігерлер)	2	3
Еңбекке жарамдылық күндерін уақытша жоғалтқан жарақаттар (қызметкерлер мен мердігерлер)	64	41
Еңбекке жарамдылық күндерінің уақытша жоғалуымен жарақат алу жиілігі (LTIFR)	1.50	1.01
Жазатайым оқиғалардың ауырлық коэффициенті	82.24	88.46
Өлім жарақатының жиілік коэффициенті (FAR)	4.55	6.87

1. LTI (англ. Lost-time Injuries) – еңбекке қабілеттілігінен уақытша айырылған оқиғалар саны
2. LTIFR (англ. Lost-time Injury Frequency Rate) – жұмыс уақытын жоғалтумен жарақат алу жиілігінің коэффициенті
3. Тек қызметкерлер, соның ішінде өлімге әкелетін жазатайым оқиғалар

ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ

Басқаруға көзқарас

Қызметкерлер-Қазхромның ең құнды активі және стратегиялық мақсаттарға қол жеткізудегі біздің тең құқылы серіктестеріміз. Компанияның басымдығы-барлық қызметкерлердің әл-ауқаты, лайықты еңбек жағдайларын және олардың өсуі мен дамуы үшін қолайлы жағдай жасау.

Қазхромдағы еңбек қатынастарына деген көзқарасымыздың негізгі құрамдас бөлігі жалақы, әлеуметтік жеңілдіктер және өндірістік қауіпсіздік сияқты түрлі мәселелер бойынша қызметкерлер бірлестіктерімен сындарлы өзара іс-қимыл жасау болып табылады. Біз барлық қызметкерлердің кәсіподақтарға кіру және ұжымдық шарттар жасасуға еркін қатысу құқығын құрметтейміз. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша біздің барлық қызметкерлеріміз Ұжымдық шарттың қатысушылары болды.

Біз жұмыспен қамтудың тең мүмкіндіктері қағидатын мүлтіксіз ұстанамыз және кемсітусіз әділ еңбек жағдайларын жасаймыз. Бұған компанияның жалдау процесіне байланысты шығындарды жабуы, қызметкерлерге қауіпсіз және салауатты еңбек жағдайларын қамтамасыз ету, олардың компанияға қосқан үлесін әділ бағалау, олардың кәсіби дағдыларын дамытуға жәрдемдесу, жұмысының сапасы мен тиімділігін ашық және сындарлы талқылау, кәсіби өсудің тең мүмкіндіктерін қамтамасыз ету кіреді.

Біз өз қызметкерлерімізге тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүлтік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне, жасына, мүгедектігіне немесе жыныстық бағдарына қарамастан әділ, тең және алалаушылықсыз қараймыз. қоғамдық бірлестіктерге жататындығы. Қазхром әр қызметкердің тәжірибесі мен пікірін бағалайды және ешқандай кемсітушілікке жол бермейді.

Біз Ұйымның барлық деңгейлерінде инновациялық жұмыс әдістерін енгізуге басымдық береміз. Біздің құндылықтарымыз бен стратегиялық басымдықтарымызға сәйкес, біз қызметкерлеріміздің стратегиялық дағдылары мен құзыреттерін дамытуға, сондай-ақ кадрлық резервті қалыптастыруға және көшбасшылық әлеуетті дамытуға ерекше мән береміз. Біз таланттарды басқарудың кешенді және болашаққа бағытталған тәсілін ұстанамыз, бұл біздің бизнесіміздің қажетті дағдылары бар мамандарға ағымдағы және болашақ қажеттіліктерін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Бұл тау-кен өнеркәсібіндегі жас мамандардың тапшылығы, біздің бизнесті трансформациялау бойынша үздіксіз жұмыс және технологиялық өзгерістердің салалық кәсіптердің бейініне әсері жағдайында үлкен маңызға ие болуда.

Біздің еңбек қатынастарына деген көзқарасымыз біздің қызметкерлер мен жергілікті қауымдастықтардың тығыз байланысы мен өзара әрекеттесуіне байланысты. Біз өз қызметкерлеріміздің және олардың отбасыларының біздің қатысуымыздағы әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыруға ерекше назар аударамыз.

Қазхром медицина, спорт және СӨС жөніндегі ERG орталығы арқылы қызметкерлерді спортпен шұғылдануға және салауатты өмір салтына белсенді тартуға ерекше назар аударады.

Персоналдың саны мен құрылымы

2023 жылдың аяғында компания қызметкерлерінің тізімдік саны 19 744 адамды құрады, оның 76,9% - ы ерлер, 23,1% - ы әйелдер. Персоналдың негізгі үлесі 31 жастан 50 жасқа дейінгі жас тобында — 54,2% берілген. 30 жасқа дейінгі жастардың үлесі 23,9% - құрады, 50-ден 61 жасқа дейінгі жұмысшылар саны персоналдың жалпы санының 19,1% құрады. 2,8% - 61 жастан асқан қызметкерлер құрады. Компания қызметкерлерінің этникалық құрамына қазақтар, орыстар, украиндар, немістер, татарлар, өзбектер және басқа ұлттар кіреді. Бұл ретте қазақтар 73,4% – остальные, қалған ұлттар- персоналдың жалпы санының 26,6% құрайды.

2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДАҒЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ ТІЗІМДІК САНЫ, АДАМ

Өңір	Ерлер	Әйелдер
Ақтөбе облысы	9,865	3,084
Павлодар облысы	4,997	1,420
Қарағанды облысы	315	63
Жиыны	15,177	4,567

2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДАҒЫ ПЕРСОНАЛ ҚҰРЫЛЫМЫ, АДАМ

Категория	Басшылар		Мамандар, қызметшілер		Жұмысшылар	
	Ерлер	Әйелдер	Ерлер	Әйелдер	Ерлер	Әйелдер
30 жасқа дейін	223	13	335	183	3,368	596
31 жастан 50 жасқа дейін	876	120	729	589	6,376	2,020
51 жастан 60 жасқа дейін	204	54	136	146	2,392	839
61 жастан асқан	51	4	31	2	456	1
Жиыны	1,354	191	1,231	920	12,592	3,456

2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДАҒЫ ЖАҒДАЙ БОЙЫНША ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ ЭТНИКАЛЫҚ ҚҰРАМЫ, %

Этникалық топтар	Басшылар, мамандар, қызметшілер		Жұмысшылар	
	Ерлер	Әйелдер	Ерлер	Әйелдер
Қазақтар	9.5	3.0	51.1	9.7
Орыстар	2.3	1.8	8.0	5.1
Украиндар	0.6	0.5	2.1	1.2
Басқалары	0.7	0.4	2.5	1.4

2023 жылы құрылған жұмыс орындарының саны 531 бірлікті немесе қызметкерлердің тізімдік санының 2,7% құрайды. 2023 жылы кадрлардың орташа айналым коэффициенті 5,72% құрады, оның ішінде басшылар, мамандар мен қызметкерлер – 5,47%, жұмысшылар - 5,78%.

ҚАЗХРОМ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ПРОФИЛІ

19,744 адам
2023 жылдың аяғындағы персоналдың тізімдік саны

39.8 жас
Қызметкерлердің орташа жасы

531
Жаңа жұмыс орны 2023 жылы құрылды

9.3%
Есепті жылы жұмысқа қабылданған қызметкерлердің үлесі

5.72%
2023 жылы орташа айналым

10.7 жыл
Қызметкерлердің орташа еңбек өтілі

23.1%
Қызметкерлер - әйелдер

12%
Басқарушы лауазымдардағы әйелдердің пайызы (директорлар кеңесін қоспағанда)

1.1%
Ерекше қажеттіліктері бар қызметкерлер

ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ

(жалғасы)

Негізгі мәселелер мен бастамалар

Қызметкерлерді марапаттау және ынталандыру

Қазхром қызметкерлерінің сыйақы деңгейі еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болып табылады. Компания еңбекақы төлеу жөніндегі нормативтік актілерді әзірлеу кезінде кәсіподақ ұйымдарының пікірін ескереді.

Қолданыстағы корпоративтік еңбекақы төлеу жүйесі мыналарды қамтамасыз етеді:

- Қазақстанның ірі компанияларының деңгейіне сәйкес келетін лайықты сыйақы деңгейі;
- Тұрақты және ауыспалы (премиум) бөліктерден тұратын екі компонентті еңбекақы төлеу жүйесі;

- Қазақстандағы инфляция деңгейіне қарай өндірістік бөлімшелер персоналының жалақысын индексстеу.

Тұрақты бөліктің мөлшерін анықтау кезінде Компания Қазақстанда да, көрші Ресейде де жалақы бенчмарктарына назар аударады. Соңғы үш жылда Қазхром қызметкерлерінің орташа жалақысы 84,1% - ға өсті.

Айнымалы бөлік белгілі бір кезеңдегі қызметкердің жұмысына және компанияның өндірістік көрсеткіштеріне байланысты. Инженерлік-техникалық қызметкерлер жыл сайынғы нәтижелілікті бағалау қорытындысы бойынша марапатталады. 2023 жылы инженерлік-техникалық қызметкерлердің 100% - ы нәтижелілікті ресми бағалаудан өтті, бұл Қазхром қызметкерлерінің 18,2% құрады, оның ішінде:

Категориялар бойынша	
Басшылар	43%
Мамандар бойынша	57%
Жынысы бойынша	
Әйелдер	73%
Ерлер	27%

2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДАҒЫ ӘЙЕЛДЕРДІҢ ОРТАША ЖАЛАҚЫСЫНЫҢ ЕРЛЕРДІҢ ОРТАША ЖАЛАҚЫСЫНА ҚАТЫНАСЫ, %

Категория	Ақтөбе облысы	Павлодар облысы	Қарағанды облысы
Басшылар, мамандар, қызметкерлер	69.8	69.2	64.5
Жұмысшылар	63.7	79.1	65.9

Ескерту: біліктілігі бірдей қызметкерлердің бірдей лауазымдағы жалақы деңгейі бірдей. Алшақтық тиісті санаттағы ерлердің/әйелдердің үлесімен байланысты және гендерлік белгімен байланысты емес.

Персоналдың құзыреттерін дамыту

19%

Қызметтік аттестаттаудан және кәсіби өсу мүмкіндіктерін бағалаудан үнемі өтетін компания қызметкерлерінің үлесі

74%

Кәсіптік оқытудан өткен компания қызметкерлерінің үлесі

Құзыреттерді дамыту жүйесі құзыреттерді бағалаудан, компания персоналын оқыту және дамыту жоспарынан, топшілік корпоративтік оқыту іс-шараларынан, негізгі позицияларға кадр резервін қалыптастырудан және дамытудан тұрады.

Персоналды оқыту бағдарламасының бағыттары мыналарды қамтиды:

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген оқыту.
- Компанияның корпоративтік стандарттарына негізделген оқыту: обучение основанное на корпоративных стандартах компании: комплаенс¹, ақпараттық қауіпсіздік, корпоративтік қауіпсіздік стандарттары;
- Кәсіби құзыреттілікті дамытуға бағытталған оқыту;
- Компанияның бизнес-процестеріне бірыңғай тәсілдерді қолдауға және енгізуге, компанияның кадрлық резервін дамытуға және дайындауға бағытталған корпоративтік оқыту бағдарламалары.

Қазхромның құрылымдық бөлімшелерінде, оның ішінде «ERG Сервистік орталығы» ЖШС корпоративтік университетінің мамандарын тарта отырып, жұмысшыларды кәсіп бойынша даярлау, қайта даярлау, біліктілігін арттыру, екінші кәсіпті оқыту, сондай-ақ басшылар мен мамандарды оқыту жүргізіледі. Қызметкерлердің құзыреттерін дамыту қажеттілігі Стратегиялық даму жоспарын талдау, Қазхромның бизнес-процестеріндегі өзгерістер, сондай-ақ біздің персоналдың құзыреттерін бағалау негізінде қалыптастырылады. Қажеттіліктер негізінде оқыту түрлері бойынша бөлінген персоналды кәсіптік оқытудың жылдық жоспары жасалады. Персоналды теориялық және өндірістік оқытуды бөгде ұйымдар да, бұл үшін жеткілікті біліктілігі бар Қазхром қызметкерлері де жүргізеді.

Барлық жаңа қызметкерлер кіріспе нұсқаулықтан өтеді, ол мыналарды қамтиды:

- Қазақстан Республикасы Еңбек заңнамасының мәселелері, қызметкер мен жұмыс берушінің еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы құқықтары мен міндеттері;
- Өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігі, өндірістік санитария және еңбекті қорғау мен өнеркәсіптік қауіпсіздіктің басқа да мәселелеріне қойылатын талаптар;
- Компанияда бар тәуекелдер мен қауіптер, соның ішінде IT және тиісті бақылау шаралары, сондай-ақ алғашқы көмек көрсету ережелері;

- Оқиғаларды тергеу тәртібі және алынған сабақтарды талдау.

Филиалдарға жұмысшы кәсіптерінің оқушылары ретінде қабылданатын барлық жаңа жұмысшылар құрылымдық бөлімшелерде бекітілген бағдарламалар бойынша біліктілік сипаттамасының талаптары көлемінде кәсіптік-техникалық оқытудан өтеді. Жаңа жұмысшыларды оқыту мерзімдері осы мамандық бойынша жұмыстардың біліктілік күрделілігіне байланысты белгіленеді.

Қазхромның барлық филиалдарында заманауи талаптарға сәйкес жабдықталған оқу және компьютерлік сыныптар бар.

Компания жыл сайынғы қызметкерлердің құзыреттілігін бағалау бағдарламасы арқылы таланттар пулына қосылу үшін, сондай-ақ «Кәсіпқойлар лигасы» және басқа да көшбасшылық дағдыларды дамыту бағдарламалары сияқты ауқымды іс-шаралар арқылы үміткерлерді үздіксіз іздейді. 2023 жылы кәсіпқойлар лигасына бригадирлер, шеберлер, цех бастықтары, учаске бастықтары жобалық басқарма персоналы (157 адам) қатысты. Жоғары буын басшылары (алты адам) стратегиялық көшбасшылық бағдарламасы бойынша оқудан өтті.

1. Толығырақ "Этика және комплаенс" бөлімінде

ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ

(жалғасы)

Еңбек қатынастары

Еңбек қатынастарына біртұтас көзқарас Қазхромның қолайлы еңбек жағдайларын жасауға, сондай-ақ қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелерінің әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыруға басымдық беретінін білдіреді. Осы саладағы жұмыстың басым бағыттарына мыналар жатады:

- Қызметкерлердің еңбек жағдайларын үнемі жақсарту және стандарттау, сондай-ақ оларға берілетін әлеуметтік жеңілдіктер пакетін жақсарту;
- Қызметкерлер мен олардың отбасыларының өмір сүру деңгейін арттыру.

Компания қызметкерлермен тікелей диалогты қолдайды, бұл олардың еңбек жағдайларын қоса алғанда, көптеген мәселелер бойынша пікірлерін үнемі есепке алуды қамтамасыз етеді. Мәселен, 2018 жылдан бастап Қазхромда қызметкерлердің қанағаттануы мен тартылуына әлеуметтік зерттеулер жүргізілуде.

Жылдың ең ауқымды сауалнамасы-2023 жылдың маусымында жүргізілген қызметкерлердің қанағаттанушылығын зерттеуге төрт мыңға жуық қызметкер қатысты. Зерттеу аясында қызметкерлердің жалпы жұмысқа қанағаттану деңгейі ғана емес, сонымен қатар еңбек қызметінің әртүрлі компоненттері (еңбекақы мөлшері, кәсіби және мансаптық өсу мүмкіндіктері, басшылықпен қарым-қатынас, еңбек жағдайларының қауіпсіздігі және т.б.) анықталады.

2023 жылы компания кәсіпорындарында қызметкерлерді психологиялық қолдау аясында екі рет 4 345 адам қамтылған сауалнамалар жүргізілді. Сондай-ақ, 2023 жылдың қазан айында 743 адамды қамти отырып, АқсФЗ-ға жеке сауалнама жүргізілді.

Қазіргі уақытта Қазхром қызметкерлерін психологиялық қолдау бойынша іс-шараларды іске асыру жалғасуда:

- Ақтөбе, Ақсу және Хромтау қалаларындағы медициналық орталықтың клиникаларында психологтарды қабылдау ұйымдастырылды;
- Психологиялық денсаулық тақырыбында әңгімелер мен тренингтер өткізу үшін цехтарда қызметкерлермен психологтардың кездесулері өткізіледі;
- Qollab-та канал құрылды, онда компанияның барлық қызметкерлері психологиялық денсаулық тақырыбында ақпарат алуға, стресспен күресу әдістері туралы білуге, жиі қойылатын сұрақтарға жауап алуға мүмкіндік алады;
- Психологтармен және психотерапевттермен және т. б. онлайн сессиялар өткізіледі

Қолайлы еңбек жағдайларын қамтамасыз ету

Компания өз қызметкерлеріне ұжымдық шартта және Компанияның ішкі нормативтік құжаттарында көзделген қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелерінің өмір сүру жағдайларын жақсартуға бағытталған кепілдендірілген әлеуметтік пакетті ұсынады. Соңғы үш жылда Қазхром қызметкерлерді әлеуметтік қорғауға 22,07 млрд теңге бөлді, оның негізгі бағыттары: барлық қызметкерлерді медициналық қамтамасыз ету және медициналық тексеру, қызметкерлерді жұмыс орындарына жеткізу, қызметкерлер мен олардың отбасыларын әлеуметтік қолдау, бала күтімі бойынша жәрдемақылар және т. б. Сондай-ақ, ұжымдық шартта үстеме жұмыс және демалыс және мереке күндері жұмыс істегені үшін өтемақы көзделген.

Компания қызметкерлеріне металлургия және тау-кен өнеркәсібіндегі жұмыс өтілі үшін қосымша ақылы демалыс күндері беріледі. Қосымша ақылы демалыс күндері әйелдерге декреттік демалысқа шықпас бұрын, сондай-ақ 12 жасқа дейінгі екі немесе одан да көп балалары бар әйелдерге беріледі.

Зейнеткерлікке шығу немесе жұмысын тоқтату нәтижесінде өз қызметін аяқтаған қызметкерлерге көмек көрсету бағдарламалары да ұжымдық шартта бекітілген және штат қысқарған кезде Қазхром қаражаты есебінен жұмысқа орналасу, қайта даярлау жөніндегі жәрдемақыларды, өтемақыларды, сыйақыларды, сондай-ақ жаңа мамандық бойынша жұмысқа орналасу, қайта даярлау жөніндегі кепілдіктерді қамтиды.

Әлеуметтік кепілдіктер уақытша немесе толық емес жұмыс уақытында қабылданған қызметкерлерге де қолданылады. Сонымен қатар, Қазхромда қызметкерлер үшін де, қатысатын өңірлердің тұрғындары үшін де қолжетімді әлеуметтік нысандар бар.

Қызметкерлерді Қазхром қызметіне қатысты елеулі өзгерістер туралы хабардар етудің ең аз мерзімі Еңбек кодексіне сәйкес регламенттеледі. Еңбек жағдайлары өзгерген кезде Компания қызметкерді күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей жазбаша хабардар етеді.

Біздің компанияның кез келген қызметкері басқа қызметкер немесе іскери серіктес ERG корпоративтік тәртіп кодексінің ережелерін бұзды деп алаңдауға немесе күдіктенуге негіз болған кезде, бұл туралы өзінің тікелей басшысына, жоғары деңгейдегі басшысына, сәйкестік жөніндегі маманға немесе компанияның заң кеңесшісіне де, өтініш беру арқылы да хабарлай алады (соның ішінде анонимді) ERG сенім

телефоны арналары арқылы. ERG сенім телефоны-бұл тәуелсіз оператор басқаратын және аптасына жеті күн тәулік бойы жұмыс істейтін толық құпия байланыс арнасы.

Сонымен қатар, персоналды басқаруға қатысты мәселелерді қызметкерлер жергілікті персоналды басқару бөлімімен талқылай алады.

ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ
(жалғасы)

Қызметкерлердің өмір сүру деңгейін арттыру

Компания медициналық орталықтарды, спорттық және мәдени-демалыс объектілерін қоса алғанда, қатысу өңіріндегі әлеуметтік инфрақұрылым объектілеріне, сондай-ақ өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына және жергілікті тұрғындарды, оның ішінде қызметкерлердің балаларын жұмысқа орналастыру перспективаларына жәрдемдесу үшін оқыту бағдарламаларының кең ауқымына инвестицияларды жүзеге асырады.

Қызметкерлердің салауатты өмір салтын қолдау

2023 жылы Қазхром өз қызметкерлерінің салауатты өмір салтын қолдауға біртұтас көзқарасты жалғастырды. Бұл тәсіл аясында біздің қызметкерлерді спортқа тартуға және өмір салтын жақсартуға ерекше назар аударылады.

Компания қызметкерлерінің бірқатар дене шынықтыру-сауықтыру кешендеріне тегін немесе айтарлықтай жеңілдікпен бару мүмкіндігі бар. Компанияда салауатты өмір салты мәдениетін дамыту бағдарламалары жұмыс істейді, мысалы, психологтармен және диетологтармен тренингтер; белгілі бір физикалық нәтижелерге қол жеткізуге мотивациясы бар конкурстар. Қолдау және ынталандыру мақсатында Қазхром қызметкер-спортшылардың әртүрлі пәндер бойынша қалалық, республикалық және халықаралық жарыстарға

қатысуын қаржыландыруды жүзеге асырады.

2023 жыл ішінде компания ішінде түрлі спорттық іс-шаралар мен жарыстар өткізілді, мысалы, Қазхромның спорттық ойындары, сондай-ақ кәсіподақ комитетімен бірлесіп ұйымдастырылатын мереке күндеріне арналған жарыстар (шаңғы жарысы бойынша кәсіподақ комитетінің Кубогы, шағын футбол және баскетболдан кәсіподақ комитетінің Кубогы).

Сонымен қатар, қызметкерлер спорттық іс-шараларға қатысты:

- Қазхром – Дуатлон 2023 - Ақтөбе қаласында Металлургтер күніне арналған қалалық спорттық жарыстар. Жарыста жиналған барлық қаражат пен жарналар қайырымдылыққа жұмсалды.
- Алматы Марафон 2023
- ERG Run Fest - Еуразиялық Топтың жүгіру фестивалі - Хромтау, Павлодар қалаларында.
- Түрлі қалалық жарыстар.

Нәтижелілік көрсеткіштері

100%-ы
Компания қызметкерлерінің ұжымдық шартқа қатысушылары

100%-ында
Компания қызметкерлерінің ресми таңдалған өкілдері бар

- 2023 жылы компанияда кемсітушілік жағдайлары, сондай-ақ қызметкерлердің бірлестіктерге қатысу еркіндігіне және ұжымдық шарттар жасасуға құқықтарына қысым жасау жағдайлары анықталған жоқ.

Сонымен қатар, 2023 жылы еңбек қатынастары саласындағы бұзушылықтардың расталған жағдайлары бойынша өтініштер тіркелген жоқ.

ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІ ОҚЫТУДЫҢ 2023 ЖЫЛҒЫ ДЕРЕКТЕРІ

Көрсеткіш	Барлық қызметкерлер бойынша	Жұмыскерлердің санаттары бойынша		Гендерлік топтар бойынша	
		Басшылар, мамандар және қызметкерлер	Жұмысшылар	Ерлер	Әйелдер
Оқу сағаттарының орташа саны	12.4	20.4	10.0	12.3	12.5
2023 жылы оқытылған қызметкерлердің пайызы 74,3% және жалпы оқу сағаттары – 167 530.		Үш жасқа толғанға дейін бала күтімі бойынша демалыстағы қызметкерлер саны 2023 жылдың соңында 515 адамды құрады, оның ішінде 7 ер адам.			
Есепті жыл ішінде компания қызметкерлерді әлеуметтік қорғауға 8 513 млн теңгеден астам қаражат бөлді.					

ЭКОЛОГИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ТИІМДІ БАСҚАРУ

Басқаруға көзқарас

Қазхром қатысушы өңірлерде орнықты дамуды қолдайтын тәжірибелерді қолдану арқылы салауатты табиғи ортаны сақтауға және қолдауға міндеттенеді. Бұл табиғи ресурстарды жауапкершілікпен басқаруды және климаттың өзгеруіне әсер етуді және қалдықтарды басқаруды қоса алғанда, экология мәселелерін басқаруды білдіреді.

Қазхром бөлімшелері қызметінің негізгі түрі ферроқорытпалар өндіру және ферроқорытпалар технологиясын дамыту, хром және марганец кендерін өндіру болып табылады. Өндірістік процестер қызметтің кең спектрімен сипатталады және қоршаған ортаға әсер етудің мүмкін және орын алатын экологиялық аспектілерінің айтарлықтай тізіміне ие.

Олардың ішіндегі ең маңыздылары анықталды:

- Атмосфераға ластаушы заттардың шығарындылары және ағынды сулардың төгінділері;
- Жер ресурстарын пайдалану және топырақтың ластануы;
- Қалдықтардың пайда болуы және орналасуы;
- Табиғи ресурстарды (су, отын, энергия) және шикізат материалдарын пайдалану.

Қоршаған ортаға елеулі әсер ететін экологиялық факторлар стратегиялық мақсаттарды белгілеу және компанияның экологиялық аспектілерін басқару жөніндегі іс-шараларды жоспарлау кезінде міндетті түрде ескеріледі.

Кез келген ірі жобаларды немесе операциялық өзгерістерді іске асыру басталғанға дейін Қазхром Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына және халықаралық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаға және қоғамдық тыңдауларға әсерді кешенді бағалауды жүргізеді. Компания іске асырған өндірісті жаңғырту және кеңейту жөніндегі барлық жобалар міндетті мемлекеттік экологиялық сараптамадан сәтті өтті.

Қазхромда компанияның және оның мүдделі тұлғаларының күтулері мен талаптарына сәйкес келетін және экологиялық менеджмент жүйесінің халықаралық стандарттар мен озық халықаралық тәжірибелер талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ететін экологиялық саясат қолданылады. Сонымен қатар, Саясат компанияның 2021 жылғы шілдеде қолданысқа енгізілген Қазақстан Республикасының жаңа экологиялық кодексінің талаптарына сәйкестігін қамтамасыз етеді.

Компанияның филиалдары өндірістің қоршаған ортаға әсерін бақылау үшін қызметті жүзеге асыру кезінде өндірістік экологиялық бақылауды орындайды, оның барысында тоқсан сайын қоршаған ортаға эмиссиялар көздеріне (шығарындылар, төгінділер, қалдықтар) экологиялық мониторинг жүргізіледі. Мониторинг 2023 жыл ішінде бөлімшелердің аккредиттелген қоршаған ортаны қорғау зертханасының мамандары және шарттар бойынша мамандандырылған ұйымдардың мамандары өндірістік экологиялық бақылау бағдарламалары негізінде орындалды. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының орындалуы туралы есептер заңнамаға сәйкес тоқсан сайын Esogov.kz.порталда орналастырылды.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы басқарудың негізгі бағыттары:

- Шығарындылар мен шығарындыларды азайту;
- Су ресурстарын сақтау;
- Бұзылған жерлерді қалпына келтіру;
- Қалдықтарды басқару;
- Биоәртүрлілікті сақтау;
- Экологиялық мониторингтің тиімділігін арттыру

Компанияның экология саласындағы менеджмент жүйесі ISO14001:2015 стандартына сәйкес келеді – экологиялық менеджмент жүйесі (2022 жылы TÜV халықаралық сертификаттау органымен расталған).

Жалпы, компанияның бөлімшелерінде орнатылған барлық жаңа жабдықтар экологиялық заңнаманың талаптарына толық жауап береді.

Экологиялық тәуекелдерді басқару және тиісінше олар бойынша шешімдер қабылдау олардың тиісті бағалауына негізделеді. Бағалау нәтижелері бойынша оларды барынша азайту жөніндегі іс-шаралар әзірленеді және орындалады. 2023 жыл ішінде Экологиялық тәуекелдерді бағалау

Ақсу зауытының 29 бөлімшесінде, Ақтөбе зауытының 19 бөлімшесінде, Дөң ТКБК 27 бөлімшесінде және Қазмарганец КБ үш бөлімшесінде жүргізілді.

Өндірісте жақсартуларды енгізу бойынша жұмыс шеңберінде қызметкерлерді қоршаған ортаны қорғау саласында үнемі оқыту жүргізіледі. Осылайша, 2023 жыл ішінде компанияның қоршаған ортаны қорғау қызметінің 4 қызметкері келесі тақырыптар бойынша оқудан өтті:

- Экологиялық кодекс. Жобалық құжаттаманы толтыру бойынша практикалық курс. Қалдықтарды жіктеуді жүзеге асыру. Қалдықтар паспортын әзірлеу. Қалдықтарды басқару бағдарламасы (ҚББ). Парниктік

газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу;

- Жаңа экологиялық кодекс шеңберіндегі экологиялық заңнамаға жаңа тәсілдер

Ауа мен судың әсерін басқару

Ластаушы заттардың жергілікті сумен жабдықтау жүйелеріне және атмосфералық ауаға эмиссияларын анықтау, алдын алу және (немесе) азайту мәселелеріндегі негізгі бақылау шараларына мыналар жатады:

- Атмосфераға ластаушы заттардың шығарындыларын тазарту (шығарындыларды тазарту, металлургия өндірісіне арналған заманауи газ тазарту қондырғылары, шаң жинау жүйелері және ағаш отырғызу);
- Ағынды суларды тазарту және суды қайта пайдалану (ағынды суларды бақылау, ағынды суларды тазарту процестері, оның ішінде қоршаған ортаны сақтауға бағытталған карьер және шахта сулары);
- Қалдықтарды басқару (ферроқорытпа қожын қайта өңдеу, сұрыптау, қалдықтарды қайта пайдалану, қалдықтарды сұрыптау, өндірушінің кеңейтілген жауапкершілік механизмі, қалдықтарды басқару бағдарламалары)
- Қоршаған ортаның ластану қаупін азайту мақсатында инженерлік-техникалық бақылау құралдары;
- Атмосфералық ауа мен судың сапасын үнемі бақылау.

ЭКОЛОГИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ТИІМДІ БАСҚАРУ (жалғасы)

Негізгі мәселелер мен бастамалар

2023 жылы Қазхром кәсіпорындарында Қазақстандағы ERG экологиялық стратегиясының бөлігі болып табылатын қоршаған ортаға теріс әсерді азайту мақсатында шаралар іске асырылды. Бұған мыналар кірді:

Атмосфералық ауаның сапасын жақсарту

- Ақсу ферроқорытпа зауытында жұмыс істеп тұрған газ тазарту жабдығын қайта жаңарту шеңберінде №42 пештің «құрғақ» түріндегі жаңа газ тазалағышын, ZVVZ-Enven Engineering A.S. фирмасының жабдықтары базасында №4 балқыту цехын салу бойынша жұмыстар жүргізілуде, сүзуді ұлғайтуды және тазалаудың неғұрлым жоғары дәрежесі және пайдалану сипаттамалары жақсартылған заманауи жабдықтарды орнатуды қарайды, бұл іс-шараны 2024 жылы аяқтау жоспарлануда.
- №1 балқыту цехының дозалау бөлімшелерінің қолданыстағы шаң тазарту жабдығын қап сүзгілерін қолдана отырып, жаңа екі сатылы стедитскиге ауыстыру жөніндегі іс-шара аспирацияның жаңа стемасын тазарту тиімділігін 99,0% - ға дейін арттыруға мүмкіндік береді және жабдықтан шығарындыларды №1 БЦ-ге дейін екі есеге азайтуға мүмкіндік береді, аяқтау 2024 жылы жоспарланып отыр.
- №2 балқыту цехының дозалау бөлімшелерінде аспирациялық жабдықты ауыстыру, кейіннен №2 БЦ газ тазарту жабдығын жаңғырту бойынша іс-шаралар жоспарланған.
- АқсФЗ-да 2023 жылы жылына 940 000,0 тонна жоспарланған көлемде -1 405 945,95 тонна жоғары көміртекті феррохром қождары қайта өңделді.
- АқсФЗ-да 2023 жылы агломерациялық цехта 6 437,91 тонна ферроқорытпа өндірісінің шаңы пайдаланылды, бұл жылына жоспарланған 5 200 тоннадан асады.
- Ақтөбе ферроқорытпа зауытында ластаушы заттар шығарындыларын азайту үшін 2023 жылы «№1 БЦ, №2 БЦ-тен ұйымдастырылмаған шаң-газ шығарындыларын оқшаулау және №2 БЦ-тен электр сүзгілерін жаңғырту» жобасын іске асыру аяқталды. 2024 жылы іске қосу-реттеу жұмыстары жүргізілуде.
- 2023 жылы шаң жинау және ағаш отырғызу шаралары аясында, сондай-ақ ағаш отырғызу жөніндегі экологиялық стратегияға сәйкес, Қазхром бөлімшелері отырғызды:
- Ақтөбе ферроқорытпа зауыты Ақтөбе қаласындағы Алтын Орда ауданында 911 дана көшет және Ақтөбе СҚА аумағында 7 301 дана көшет;

- Дөң ТКБК - 9 155 көшет;
- Ақсу ферроқорытпа зауыты - жасыл көшеттерді отырғызу бойынша жоспарланған жұмыстарға сәйкес 2023 жылы кәсіпорын мен Ақсу қаласы арасында қорғаныш жолағын қалыптастыру үшін 500 көшет отырғызылды, 2022 жылы тамыр жаймаған екпелердің орнына 2 729 дана көлемінде өтемдік отырғызу жүргізілді, қосымша 2024 жылға кәсіпорынның санитарлық-қорғаныш аймағында көшеттеріне 1 000 көшет отырғызу жоспарланған.

- Қож үйіндісінің бетін шаң басу және бекіту бойынша жыл сайынғы іс-шаралар өткізілді.
- Қазхромның барлық филиалдарында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы әзірленді, оның негізінде ауа тазартқыш қондырғылармен жарақтандырылған шығарындылар көздерінде тоқсан сайын бақылау жүзеге асырылады.

Суды пайдалану тиімділігін арттыру

- Дөң ТКБК-де нормативтен тыс төгінділердің алдын алу мақсатында және ескірген

тазарту құрылыстарына байланысты «Қазақстан Тәуелсіздігінің 10 жылдығы»шахтасының өнеркәсіптік алаңында жаңбыр ағындары мен шаруашылық-тұрмыстық ағындарға арналған тазарту құрылыстарын ауыстыру жөніндегі іс-шаралар жалғастырылды. Оларды орнатқаннан кейін ағынды суларды тазарту тиімділігі жақсарады, бұл қоршаған ортаға аз әсер етеді. Сондай-ақ, қоршаған ортаға төгінділерді толығымен болдырмау мақсатында шахта суларын өндіріске қайтару жөніндегі іс-шараларды іске асыру жалғастырылды.

- Ақтөбе ферроқорытпа зауытында нөсер суларын бөлу және оларды технологиялық процестерде қайта пайдалану жөніндегі жобаны іске асыру аяқталды.

Нәтижелілік көрсеткіштері

2023 жыл ішінде компанияға қатысты қоршаған ортаны қорғау саласындағы реттеуші органдардан айтарлықтай шағымдар түскен жоқ.

2023 жылы Қазхромда қоршаған ортаның ластануына елеулі әсер еткен штаттан тыс жағдайлар байқалмады және ластаушы заттардың апаттық және тұрақты емес төгінділері болған жоқ.

ЭКОЛОГИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ТИІМДІ БАСҚАРУ (жалғасы)

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР, МЫҢ ТЕҢГЕ

Көрсеткіштер	2022	2023
Қалдықтарды басқару	14,030,610	23,760,481
Табиғатты қорғауды қамтамасыз етудің негізгі қорларын күрделі жөндеу*	1,155,493	1,439,567
Атмосфералық ауаны қорғау	10,495,592	20,938,677
Су ресурстарын қорғау	4,694,655	6,563,079
Жерді қалпына келтіру	54,675	52,490
Барлығы	30,431,025	52,754,294

СУ ТҰТЫНУ, М³

Көрсеткіш	2022	2023
Тұщы суды жалпы тұтыну, оның ішінде:	24,392,379	20,680,453
Жер үсті сулары	10,393,533	10,006,505
Жер асты сулары	13,998,846	10,673,948
Ағынды судың көлемі	5,921,848	7,345,887

ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ЛАСТАУШЫ ЗАТТАРДЫҢ ТӨГІНДІЛЕРІНІҢ КӨЛЕМІ, ТОННА

Бөлімшесі	2022	2023
Қазморганец КБ	3,339	4,120
Дөң ТКБК	1,979	2,377

2023 жыл ішінде су объектілеріне төгінділер көлемі және олардың құрамындағы ластаушы заттар белгіленген лимиттерден аспады. Алдыңғы кезеңмен салыстырғанда ластаушы заттардың төгінділері көлемінің азаюы Дөң ТКБК-де «Дөң ТКБК сумен жабдықтау жүйесінің құрылысы, Хромтау қ., І іске қосу кешені» жобасын іске асыру нәтижесінде су төгінділерінің жалпы көлемінің төмендеуіне байланысты. Бұл ретте ластаушы заттардың концентрациясы өткен жылдың деңгейінде қалды.

Қазхром ашық су объектілеріне ағызуды жүзеге асырмайды және су объектілеріне және олармен байланысты мекендеу ортасына әсер етпейді.

Дөң ТКБК пен Қазморганец КБ тазартылған суын ағызуды жер бедерінде жүзеге асырылады.

Ақтөбе және Ақсу ферроқорытпа зауыттары қоршаған ортаға ағызуды жүзеге асырмайды.

Атмосфералық ауаны қорғауға инвестицияларды ұлғайту Ақтөбе ферроқорытпа зауытының № 1, 2 балқыту цехтарында газ тазалауды жаңғырту жөніндегі жобаны іске асыру шеңберінде құрылыс-монтаждау жұмыстарына жұмсалатын шығындармен байланысты.

Тұщы суды тұтынудың төмендеуі негізінен жер асты, атап айтқанда ұңғыма суын тұтынудың төмендеуімен байланысты, бұл суды төмендететін ұңғымалардың сөнуіне және 2023 жылы су ағынының төмендеуіне байланысты.

Қалдықтарды басқару

Өндірістегі қалдықтарды басқаруды Компания қолданыстағы экологиялық менеджмент жүйелеріне және Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес жүзеге асырады.

Экологиялық кодекстің ережелеріне сәйкес Қазхром филиалдарында пайда болатын қалдықтар қауіпті және қауіпті емес болып бөлінеді. Осыған байланысты компанияда қалдықтардың атаулары мен кодтары қайта қаралып, қауіпті қалдықтардың паспорттары дайындалды.

Кез келген тау-кен және металлургия компаниясы сияқты, Қазхром өндірістік қызмет нәтижесінде металлургиялық пайдалы қазбаларды игеруден қалдықтар, мысалы, күл қалдықтары, қазандық қождары мен күл шаңы, өңделмеген қож, құрамында қауіпті заттар бар газ тазартудан қатты қалдықтар түзеді. Қара металдар, түсті металдар, ағаш және басқалар сияқты басқа да өндірістік қалдықтар пайда болады.

Қауіпті қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді және (немесе) кәдеге жаратуды тәуелсіз мамандандырылған ұйымдар жүзеге асырады. Бұл ретте мердігерлерде қажетті өндірістік алаңдардың, жабдықтардың, көліктің, білікті персоналдың болуы, сондай-ақ тиісті экологиялық рұқсаттардың болуы тексеріледі. Бұдан басқа, мердігерлердің қалдықтарды қайта өңдеу, кәдеге жарату, пайдалану немесе көму тәртібі белгіленеді.

Қалдықтардың жоспарланбаған түрлерінің туындауына не қалдықтардың шектеулі түрлерінің жоспарланбаған ұлғаюына әкеп соғатын апаттық жағдайлар табиғи және антропогендік факторлардан туындауы мүмкін. Бөлімшелерде осы өндірісте болуы мүмкін кез келген апаттарды жою бойынша әзірленген жоспарлар бар. Сондай ақ қазхромда жобалық шешімдерге сәйкес қолайсыз метеожағдайлар кезінде іс қимыл жоспары бар.

ERG Recycling

ERG Recycling компаниясы қалдықтарды қайта өңдеу, қайталама қолдану және коммерциялық пайдалану жөніндегі іс-шараларды іске асыра отырып, топтың Қазақстандағы басқа кәсіпорындарына қолдау көрсетеді. Бұл компанияның қызметі қоршаған ортаны қорғау саласындағы кәсіпорындардың міндеттемелерін қысқартуға және олардың активтерінің құнын барынша арттыруға мүмкіндік береді, сондай-ақ айналмалы экономика тұжырымдамасына сәйкес келеді.

Қалдықтарды қайта өңдеу, қайталама қолдану және коммерциялық пайдалану жөніндегі іс-шаралар шеңберінде жұмыс Ақтөбе ферроқорытпа зауытында өткізіледі, онда жатқан қожды, сондай-ақ өндіріске қайта тартылатын хром концентратын, сондай-ақ құрылыс материалдарын өндіруде және жол құрылысында пайдаланылуы мүмкін инертті материалдарды ала отырып, ұсақ дисперсті қождарды қайта өңдеу жалғасуда. Жаңа ерітінді-бетон кешені де пайдалануға берілді. Ол жоғары маркалы бетон және оның негізінде шикізат ретінде жатқан қожды өңдеу кезінде пайда болатын инертті материалдарды қолдана отырып өнім шығарады.

Дөң ТКБК-да феррохром мен хром кенін өндіруді ұлғайтуға ықпал еткен аршылған жыныстардың үйінділерінен кондиционерленбеген және «жоғалған» кендерді өндіру жалғасты. Сондай-ақ ERG Green жобасы аясында шламды қалдықтарды қайта өңдеу бойынша жаңа кешеннің құрылысы аяқталды. Бұл объектіде құрамында хром оксиді 55% - ға дейін шығара отырып, шламды қалдықтарды байытуды едәуір арттыруға мүмкіндік беретін инновациялық технология қолданылады. Сондай-ақ, флотациялық байыту секциясын әзірлеуді қамтитын жобаның келесі кезеңі шеңберінде жұмыс жүргізілуде. ERG Green жобасын іске асыруды аяқтау және қайта өңдеу кешенін толық іске қосу 2026 жылдың екінші жартысында жоспарланып отыр. Болашақта кешеннің өнімділігі жылына 500 мың тоннадан астам хром концентратын құрайды және оның жұмысы кәсіпорынның шлам қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін азайтуды қамтамасыз етеді.

2023 жыл ішінде қалдықтарды одан әрі мамандандырылған басқаруды жеңілдету мақсатында оларды бөлек жинау жөніндегі жобаны іске асыру жалғастырылды.

ЭКОЛОГИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ТИІМДІ БАСҚАРУ (жалғасы)

Нәтижелілік көрсеткіштері

2023 ЖЫЛҒЫ ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ ЖАЛПЫ САЛМАҒЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ, МЫҢ ТОНН

Көрсеткіш	Қауіпті	Қауіпті емес	Тау-кен өнеркәсібі мен карьерлердің қауіпті емес қалдықтары	Жиыны
Пайда болған қалдықтардың мөлшері	220	2,296	15,167	17,683
Жинау, тасымалдау, кәдеге жарату, қайта өңдеу және көму жөніндегі операцияларды орындайтын субъектілерге берілген қалдықтардың саны	0.5	43	0	43.5
Өнеркәсіп алаңында қалдықтардың меншік иесінің өзі қайта өңдеген, кәдеге жаратқан қалдықтардың саны	98.11	2,432.62	11,831.01	14,361.74
Орналастырылған (көмілген) қалдықтардың саны	135.77	161.13	3,335.61	3,632.51

Энергия және климаттың өзгеруі

Компанияның менеджмент жүйесі ISO 50001 стандартының талаптарына сәйкес сертификатталған. Ақтөбе ферроқорытпа зауытының табиғи газбен жұмыс істейтін меншікті электр станциясы зауыттың электр энергиясына қажеттілігінің 30% - дан астамын қамтамасыз етеді. Қалған энергия электр жүйесінен сатып алынады¹.

Қазхром климаттың өзгеруі мәселелеріне ерекше назар аударады және өндірістің энергия тиімділігін арттыруды және жаңартылатын көздерден электр энергиясын өндіру бойынша өз қуаттарын әзірлеуді қоса алғанда, парниктік газдар шығарындыларын азайтуға бағытталған бастамаларды іске асырады (бұдан әрі толығырақ).

2023 жылы Топтың ESG комитеті жаңартылатын энергия көздерінің үлесін арттыру және парниктік газдар шығарындыларын азайту мақсаттарын қоса алғанда, ұзақ мерзімді ESG мақсаттары мен іс-шаралар жоспарларын әзірлеуді жалғастырды.

Сондай-ақ, Топ деңгейінде климаттың өзгеруіне байланысты физикалық тәуекелдерді бағалау жүргізілді.

2023 жылдың басында Қазхромды қоса алғанда, Қазақстандағы Топ кәсіпорындары үшін климаттың өзгеруіне әсер етуді және бейімделуді басқару саясаты бекітілді.

Бұған қоса, 2021 жылы құрылған ERG декарбонизация талдау орталығы осы саладағы құзыреттілік орталығы ретінде әрекет етеді. Орталық біздің өндірістің көміртегі сыйымдылығын төмендету жөніндегі бастамаларды іске асыруға басшылық жасайды және сыртқы стейкхолдерлермен өзара іс-қимылды жүзеге асырады, сондай-ақ Қазақстан экономикасын декарбонизациялау жөніндегі бірқатар мемлекеттік бастамаларды іске асыруға қатысады.

2022 жылы Қазхром өнімдерінің көміртегі ізін есептеу жұмыстары басталды. Бұл біздің өнімдеріміздің көміртегі ізін азайтудың әлеуетті мүмкіндіктерін анықтауға және клиенттеріміздің бұл мәселені неғұрлым нақты түсінуін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Осы процестің бір бөлігі ретінде біз жеткізушілерден олар жеткізетін ең көміртекті қажет ететін өнімдердің көміртегі ізі туралы ақпаратты сұраймыз. Осылайша, 2023 жылдан бастап компанияның өндірістік процестерінде пайдаланылатын олар өндіретін өнімнің парниктік газдар шығарындылары туралы ақпарат беру қажеттілігі туралы толықтырулар енгізу бөлігінде жеткізушілерге қойылатын үлгілік шартқа қойылатын талаптар қайта қаралды.

Сонымен қатар, ферроқорытпалар әртүрлі елдерде газ, жел және атом энергетикасы инфрақұрылымын дамыту үшін қажет болаттардың арнайы сорттарын өндіруде маңызды рөл атқарады.

Негізгі мәселелер мен бастамалар

Энергия тиімділігін арттыру

2023 жылы Қазхром және Қазақстандағы ERG басқа кәсіпорындары үшін белгіленген энергия тиімділігінің нысаналы индикаторлары Қазақстан Республикасының Үкіметімен келісілді.

Қазхромның энергия тиімділігін едәуір арттыра алатын стратегиялық жобалардың мысалдарына мыналар жатады:

- Ақсу және Ақтөбе ферроқорытпа зауыттарында жылуды кәдеге жарату жөніндегі әлеуетті жобалар;
- Ақсу және Ақтөбе ферроқорытпа зауыттарында компрессорлық қондырғыларды неғұрлым тиімді жабдыққа ауыстыру мүмкіндігі.

2023 жылы ферроқорытпа газын пайдалану арқылы өндірісті ұйымдастыру жоспары да жалғасты. Бұл Ферроқорытпа өндірісінің жанама өнімі және бастапқы энергия шығынын азайтуға мүмкіндік береді. Осы бастама шеңберінде жобалаудың бірінші кезеңін өткізу аяқталды, УЭС-тің белгіленген электр қуаты 80 МВт-қа дейін түзетілді. Қазіргі уақытта ЕРС келісімшартқа бас мердігерді таңдау жүзеге асырылуда.

Жаңартылатын энергия көздері

Қазақстанда жаңартылатын көздерден электр энергиясын өндіру бойынша белгіленген ұлттық мақсаттарға қол жеткізуге жәрдемдесу жөніндегі жұмыс шеңберінде Қазхром жаңартылатын энергетика саласындағы жобаларды дамытуды жалғастыруда.

Жаңартылатын энергетика саласындағы жобалар портфелін дамыту жөніндегі бастамаларды іске асыру жалғасуда. Бұған Дөң ТКБК ауданында қуаты 150 МВт-тан асатын жел электр станциясын салу жобасы (жоба: Хромтау-1 ЖЭС) кіреді. Қазіргі уақытта нысанды жобалау жұмыстары жүргізілуде. Құрылыс 2024 жылдың бірінші жартыжылдығында басталды, ал бүкіл нысан 2025 жылдың 4 – тоқсанына пайдалануға берілді. Бұл ретте осы ауданда белгіленген қуаттылығы 155 МВт дейін қосымша электр станциясын салу арқылы жел генерациялайтын қуаттарды ұлғайту мүмкіндігі бар.

1. Қазақстан Республикасының Бірыңғай электр энергетикалық жүйесі

ЭКОЛОГИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ТИІМДІ БАСҚАРУ (жалғасы)

Нәтижелілік көрсеткіштері

ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУ, МВТ.САҒ.

Пайдалану түрі	Энергия көзі	2022	2023
Тікелей	Көмір	731,667	704,445
	Табиғи газ	3,434,169	3,481,114
	Дизель отыны	256,111	290,834
	Мазут	74,167	89,445
	Бензин	10,556	9,722
	Барлығы	4,506,670	4,575,559
Косвенное	Электр энергиясы	7,681,117	7,251,950
	Жылу энергиясы	24,167	25,556
	Бу	14,167	18,333
	Барлығы	7,719,451	7,295,839
Жиыны		12,181,676	11,871,398

2023 жылы энергия сыйымдылығы көрсеткіші өндірілген ферроқорытпалардың тоннасына 7,296 МВт.сағ құрады (2022 жыл: 7,158 МВт.сағ.).

2023 жылы Қазхром кәсіпорындарында энергия тиімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар бағдарламасын іске асыру жалғастырылды. Бағдарлама шамамен 16 мың МВт.сағ немесе 59,32 ТДж үнемдеуге мүмкіндік берді.

АТМОСФЕРАҒА ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ, CO₂ ТОННА (ЭКВ.)

Көрсеткіш	2022	2023
Тікелей шығарындылар (1-қамту) ¹	3,976,739.4	3,827,931.0
Жанама шығарындылар (2-қамту) ²	4,875,023.7	4,621,808.1
Шығарындылар жиыны	8,851,763.2	8,449,739.0

2023 жылы Қазхромның 173 қызметкері энергетикалық менеджмент бойынша оқудан өтті:

- ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001, ISO 50001 (20 адам)бойынша ISM менеджері/Ішкі аудиторы;
- ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 45001:2018, ISO 50001:2018 ISO 31000:2019 (25 адам) талаптарына шолу жасай отырып, ISCM (менеджменттің интеграцияланған жүйесі)ішкі аудиторларының білімін

өзектендіру және біліктілігін арттыру;

- ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 45001:2018 және ISO 50001:2018 негізінде ISO 31000:2018 талаптарына шолу жасай отырып (50 адам);
- ISO 9001, ISO 14001, ISO 50001 және ISO 45001 (28 адам) негізінде сапа менеджменті, экология, энергия үнемдеу, денсаулық сақтау және еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз етудің

интеграцияланған жүйесін үздіксіз жақсарту;

- ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 45001:2018, ISO 50001:2018 бойынша менеджмент жүйесін үздіксіз жетілдіру (25 адам);
- ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 50001:2018, ISO 45001:2019 бойынша біріктірілген менеджмент жүйесінің ішкі аудиторы (25 адам)

1. 1-қамту-технологиялық процестерде отынды, шикізатты және материалдарды тұтыну нәтижесінде, сондай-ақ Қазхром бақылайтын өндіру, өндіру және көлік қызметі кезінде парниктік газдар шығарындылары және CO2, CH4 және N2O қамтиды. парниктік газдар шығарындыларын есептеу коэффициенттері тұтынылатын отынның, шикізат пен материалдардың сапасы туралы деректер негізінде алынады және есептеу әдістемесі сәйкес келеді стационарлық және мобильді көздермен жүзеге асырылатын парниктік газдар шығарындыларын Ұлттық есепке алу бойынша 2006 жылғы IPCC-нің 2-деңгейі бойынша нұсқаулықтар. Заңнамалық талаптар мен ұлттық әдістемелерге сәйкес Қазақстандағы квоталауға жататын кәсіпорындарда парниктік газдар шығарындыларына түгендеу жүргізіледі. Нәтижелерді ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ете отырып, тәуелсіз аккредиттелген орган растайды.

2. 2-қамту-ERG Қазақстанға тиесілі қондырғылардан да, Қазхромға тиесілі емес және оның бақылауында болмайтын жанама көздерден де электр және жылу энергиясын тұтыну нәтижесінде парниктік газдар шығарындылары (энергия бөгде жеткізушілерден сатып алынды). Активтерді операциялық бақылау деректеріне негізделген. Қазақстанда сатып алынатын электр энергиясы мен сатып алынатын жылу және бу энергиясы үшін есептеу коэффициенттері Қазақстан Республикасының 2022 жылғы отын-энергетикалық балансы негізінде есептелген. (халықаралық энергетикалық агенттік форматында, шығарылған күні: 01.08.2023, Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің ұлттық статистика бюросы).

Биологиялық алуантүрлілік

Биоалуантүрлілік - экологиялық әл-ауқаттың кепілі. Осыған байланысты биоалуантүрлілік мәселелерін басқарудың негізінде келесі қағидаттар жатыр:

- Экологиялық әсерлерді анықтау және бағалау;
- Алдын алу және алдын алу шараларын іске асыру;
- Қоршаған ортаны қорғау саласындағы басқару жүйесін үнемі жетілдіру.

Қазхромның өндірістік активтері Қарағанды, Ақтөбе және Павлодар облыстарында, негізгі жер үсті су объектілерінен (Ақтөбе ферроқорытпа зауытын қоспағанда) алыс орналасқан. Қазхром бөлімшелерінің жанында табиғи қорықтар, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар немесе мәдени мұра объектілері жоқ.

Қорғалуды талап ететін бірегей, сирек және аса құнды жануарлар қауымдастықтары Қарағанды облысының кен орындары ауданында тіркелген жоқ. Ақтөбе облысының аумағында, Қазхром бөлімшелерінен алыс, Қазақстанның Қызыл кітабына енгізілген сирек кездесетін, эндемикалық және реликті жануарлардың 20-ға жуық түрі мекендейді. Павлодар облысындағы іргелес аумақтың жануарлар әлемі ашық ландшафт жағдайында өмір сүруге бейімделді, нәтижесінде жануарлар мен құстардың белгілі бір қауымдастығы қалыптасты, сондықтан түрлер құрамына, фауна санына, тіршілік ету ортасына, көбею жағдайларына қосымша әсер ету анықталған жоқ.

Кен орнында жұмыс жүргізу кезінде барлық қызметкерлерге жануарлар дүниесінің сирек кездесетін түрлерін сақтау

қажеттілігі туралы ескертіледі. Жануарларды аулауға және құстарды аулауға тыйым салынады.

2023 жылы (қатарынан сегізінші жыл) Қазхром балық аулауды қадағалау мекемесінің қызметкерлерімен бірлесіп Елек өзеніне балық аулау жобасын іске асыруды жалғастырды. Осы мақсаттарға Компания жыл сайын шамамен 5 млн теңге бөледі.

Қазхром объектілерінің аумағындағы өндірістік жұмыстардың өсімдіктер мен жануарлар әлеміне әсерін рұқсат етілген деп санауға болады.

ЖЕРГІЛІКТІ ҚАУЫМДАСТЫҚТАРДЫҢ ДАМУЫ МЕН ӘЛ-АУҚАТЫ

Адам құқықтарын сақтау компанияның және жергілікті қоғамдастықтардың қатысу аймақтарындағы орнықты дамуының кепілі болып табылады.

Қазхромның басымдықтарының бірі-әлеуметтік-экономикалық дамуға және өзінің қатысатын өңірдегі жергілікті қоғамдастықтардың әл-ауқатына жәрдемдесу. Бұл, басқалармен қатар, жергілікті қауымдастықтармен үнемі өзара әрекеттесуді және халықаралық экологиялық стандарттарды сақтауды, өмір сүру жағдайларын жақсартуды және халықтың әл-ауқатын арттыруды, кәсіпкерлікті қолдауды және бизнес ортасын дамытуды қамтиды.

Жергілікті қауымдастықтармен өзара іс-қимыл жасай отырып, Компания адам құқықтарын сақтайды, жергілікті қауымдастықтардың мәдени

мұралары мен дәстүрлерін құрметтейді, тәуекелдерге, әсерлерге, олардың төмендеуіне және мониторингін ерекше назар аударуды қоса алғанда, өз қызметінің ықтимал әсерін бағалау мақсатында олармен ынтымақтасады, сондай-ақ жобалық жоспарлау және әлеуметтік инвестициялар процесінде алынған пікірлерді ескереді.

Жергілікті қауымдастықтарға әсері

Жергілікті қауымдастықтарға әсерді басқару халықаралық стандарттарға сәйкес келетін экологиялық менеджмент жүйелері арқылы жүзеге асырылады. Олар, ең алдымен, жергілікті су объектілері мен атмосфераға зиянды шығарындыларды анықтауға, алдын алуға және/немесе азайтуға бағытталған.

Кез келген ірі жобаларды немесе операциялық өзгерістерді іске асыру басталғанға дейін Қазхром Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына және қолданылатын халықаралық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаға және қоғамдық тыңдауларға әсерді кешенді бағалауды жүргізеді. Компания іске асырған өндірісті жаңғырту және кеңейту жөніндегі барлық жобалар міндетті мемлекеттік экологиялық сараптамадан сәтті өтті.

2023 жылы келесі операциялық өзгерістерге байланысты қоғамдық тыңдаулар өткізілді:

- «Қазхром» ТҰК» АҚ филиалы – Ақтөбе ферроқорытпа зауытының МВ11 оңтүстігінде №4БЦ контейнерлік алаң салу;
- «Қазхром» ТҰК» АҚ филиалы – Дөң тау-кен байыту комбинаты үшін эмиссиялар нормативтерінің жобасы;
- «Қазхром» ТҰК» АҚ филиалы – Дөң ТКБК «Донской» кеніші «Геофизическое- XI» хром кен орны үшін эмиссиялар нормативтерінің жобасы;
- «Қазхром» ТҰК» АҚ филиалы – Дөң ТКБК «Донской» кеніші «Июньское» хром кен орны үшін эмиссиялар нормативтерінің жобасы;
- «Қазхром» ТҰК» АҚ филиалы – ДТКБК ұсақ дисперсті шикізатты брикеттеу учаскесін реконструкциялау, Хромтау қ. ҰБФ-1;
- «Хромтау жел электр станциясының (ЖЭС) құрылысы. Жел энергетикасы қондырғысы (ЖЭУ)».

Сонымен қатар, жергілікті қауымдастық өкілдерінің шағымдануы үшін ERG жалпыға ортақ жедел желісі (<https://erg.integrityline.org/>) бар.

Сонымен қатар, Дөң ТКБК өндірістік бөлімшелердің аумағына іргелес аудандарда тұрғын үй құрылысын жүргізбейді. Ақсу зауыты қалалық елді мекеннен тыс жерде орналасқан. Зауыттың жанында тұрғын үйлер жоқ. Ақтөбе зауытының ауданында да құрылыс жұмыстары жүргізілмейді.

Қазхром жергілікті қоғамдастық өкілдері арасында үнемі ауқымды сауалнамалар жүргізеді, бұл компанияға стейкхолдерлердің басымдықтарын және өзінің өңірлік даму бағдарламасының нысаналы бағыттарын айқындауға көмектеседі. 2023 жылдың мамыр айында Ақтөбе қаласының экология және БАҚ департаментінің, экоактивистердің қатысуымен Ақтөбе ферроқорытпа зауытында эко-тур өткізілді.

Қоғамдық белсенділер кәсіпорынның өндірістік алаңдарында болды - №1 және №2 БЦ газ тазалауды жаңғырту, №1 және №4 балқыту цехы, БРЭКС өндіру цехы.

Жыл сайын «Жасыл Қазхром» корпоративтік қозғалысы аясында қызметкерлер ағаш отырғызады. 2023 жылы Ақтөбе, Ақсу және Хромтауда өтемдік отырғызуды ескере отырып, 20 мыңға жуық көшет отырғызылды.

2023 жылы 2019 жылы басталған қаңғыбас жануарлар санын адамгершілікпен қысқарту жөніндегі жобаны іске асыру жалғастырылды.

Әлеуметтік инвестициялар

2023 жылы өңірдегі ұзақ мерзімді әлеуметтік-экономикалық дамуды қолдауға арналған өңірлік даму бағдарламасын іске асыру жалғастырылды. Бағдарлама ұлттық және өңірлік деңгейлердегі мемлекеттік органдармен әріптестікте, оның ішінде өзара ынтымақтастық туралы өңірлік меморандумдар арқылы іске асырылады.

Бағдарлама жыл сайын жүргізілетін әлеуметтанулық зерттеулер шеңберінде анықталған қатысу аймағындағы даму қажеттіліктерін талдау нәтижелеріне негізделген.

Басым бағыттар мыналарды қамтиды:

- Өмір сүру деңгейін арттыру (тұрғын үй-коммуналдық инфрақұрылымды, қоғамдық көлікті және аула аумақтарын абаттандыруды қоса алғанда);
- «ERG мектепке», «ERG колледждер үшін» білім беру жобаларын іске асыру, оқу орындарын қолдау (мысалы, Ақсу қара металлургия колледжі, Хромтау тау-кен техникалық колледжі, Ақтөбе көлік, коммуникация және жаңа технологиялар колледжі, «Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті» КеАҚ және басқалар);
- Спорт пен салауатты өмір салтын қолдау.

ӘЛЕУМЕТТІК ИНВЕСТИЦИЯЛАР, МЛН ТЕҢГЕ			
Инвестиция түрі	2021	2022	2023
Тікелей инвестициялар	5,399	21,238	3,889
Өзара ынтымақтастық туралы меморандумдар	5,186	3,689	4,975
2023 жылы Қазхром мәдени - демалыс мекемелерін салуға: Ақтөбе қаласындағы «Өнер орталығы» орталығын жаңғыртуға, Хромтау қаласындағы 400 орындық мәдени орталық ғимаратын салуға қаражат бөлді.		бағытталған. Жоба аясында тұрғындар әлеуметтік инфрақұрылымды жақсарту жөніндегі идеяларды ұсынып қана қоймай, ең қызықты жобаларға дауыс береді, сондай-ақ олардың іске асырылуына авторлық қадағалауды жүзеге асырады. Ұсынылған идеяларды бастапқы бағалауды сараптамалық кеңес жүргізеді, оның құрамына стейкхолдерлердің кең ауқымының өкілдері кіреді. Жеңімпаз жобаларды қорытынды іріктеу жергілікті тұрғындар арасында онлайн-дауыс беру нәтижелері бойынша жүргізіледі. 2023 жылы Хромтау қаласында Tugan Qala жобасын іске асыруға аулалар мен көшелерді абаттандыру, әмбебап спорт алаңдарын, балалар ойын алаңдарын сатып алу және орнату, көшелерді көгалдандыру және т. б. бойынша 30-дан астам жоба іріктелді.	
Сонымен қатар, Қазхром Хромтау қаласында Tugan Qala («Туған қала») бағдарламасын жүзеге асыруды жалғастырды. Осы бағдарлама шеңберінде жергілікті тұрғындар өздерінің әлеуметтік жобалар идеяларын tugan-qala.kz онлайн порталда ұсыну арқылы әкімдіктермен меморандумдар шеңберінде компания бөлетін қаражатты бөлуге тартылады. Бұл жобалар қоғамдық саябақтарды, балалар мен спорт алаңдарын жайластыруды, көшелерді жарықтандыруды және көгалдандыруды қоса алғанда, қалалық ортаны жақсартуға			

ЭТИКА ЖӘНЕ КОМПЛАЕНС

ERG-дің негізгі міндеттемелерінің бірі-іскерлік этика мен кәсібиліктің жоғары стандарттарын сақтау. Бұл стандарттар ERG корпоративтік тәртіп кодексінде көрсетілген және біз істеп жатқан істердің негізі болып табылады. Корпоративтік тәртіп кодексі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, адам құқықтарын сақтау, теңдік, мүдделер қақтығысын басқару, құпия ақпарат пен дербес деректерді қорғау сияқты негізгі құқықтық, моральдық және этикалық мәселелер бойынша біздің стандарттарымыз бен саясатымызды белгілейді. Бұл ретте біз заңнаманы қатаң сақтаумен шектелмейміз, сонымен қатар адам құқықтары саласындағы тиісті стандарттарды қоса алғанда, біздің саясатымыздың заңнаманың жаңа талаптарына және экология, әлеуметтік даму және корпоративтік басқару (ESG) саласындағы жылдам өзгеретін стандарттар мен қағидаттарға неғұрлым толық сәйкестігін қамтамасыз етуге ұмтыламыз.

- ERG сәйкестікті басқару жүйесі сәйкестік саласындағы келесі негізгі тәуекелдерді басқаруды қамтиды:
- Парақорлыққа және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі талаптарды сақтамау;
 - Ақшалай қаражатты жылыстатуға / терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі талаптарды сақтамау
 - Адам құқықтарының бұзылуы;
 - Дербес деректерді қорғау жөніндегі талаптарды сақтамау;
 - Санкциялар режимін сақтамау.

ERG корпоративтік тәртіп кодексін қолдау және ERG-де комплаенс-тәуекелдерді тиімді басқару үшін комплаенс-менеджменттің кешенді жүйесінің бөлігі ретінде іске асырылатын комплаенс саласындағы тиісті саясаттар мен рәсімдер қабылданды. 2023 жыл сыртқы ортадағы қарқынды өзгерістермен, атап айтқанда халықаралық санкциялар саласындағы талаптардың, жеткізушілерді жауапты таңдауға қойылатын талаптардың, оның ішінде адам құқықтарының сақталуын және дербес деректерді қорғау саласындағы заңнаманы ескере отырып, күшейтілуімен сипатталады.

Осы сын-тегеуріндерге жауап ретінде біз комплаенс саласында қабылданған тәуекелге бағдарланған тәсілді қатаң ұстанып қана қоймай, оны үнемі жетілдіру бойынша жұмысты жалғастырамыз. Мәселен, 2023 жылы Қылмыстық жолмен алынған кірістерді жылыстатуға, дербес деректерді қорғауға және олардың тиімділігі мен сыртқы талаптарға сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында Адам құқықтарын сақтауға қарсы іс-қимыл жөніндегі ERG-нің өзектендірілген қолданыстағы саясаты қайта қаралып, енгізілді. Комплаенс саласындағы деректер мен басқа да саясаттар мен рәсімдер Қазхромда да бекітілген¹.

Біздің комплаенс саясатымыз қылмыстық жолмен алынған кірістерді жылыстатуға, парақорлық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, санкцияларды сақтау, адам құқықтарын құрметтеу және жеке деректерді қорғау сияқты аспектілерді қамтитын риск тәуекелге бағытталған комплаенс-менеджмент жүйесі арқылы жүзеге асырылады. Бұл жүйенің негізгі элементтеріне сәйкестік және басқару саласындағы тәуекелдерді анықтау, контрагенттерді кешенді тексеру, оқыту, бақылау және есеп беру кіреді.

Сонымен, компанияда дербес деректерді қорғау саясаты және деректерді қорғау бойынша ERG Комплаенс-бағдарламасы қабылданды. Ықтимал тәуекелдерге қатысты уақтылы ден қою және шаралар қабылдау үшін заңнама талаптарының өзгеруіне тұрақты мониторинг жүргізіледі. Осылайша, әрбір қызметкерді жұмысқа орналастыру кезінде талап етілетін дербес деректерді жинауға және өңдеуге келісім ERG ережелеріне және қолданыстағы заңнаманың талаптарына сәйкес өзектендіріледі. Бұдан басқа, дербес деректер туралы өзекті ережелер үшінші тұлғалармен жасалған шарттардың шаблондарына енгізілген. ERG сатып алу порталы сондай-ақ әлеуетті жеткізушілердің дербес деректерін жинауға және өңдеуге, оның ішінде аттестаттау процесінде келісімді қамтиды.

Топтың үшінші тараптардың тәуекелдерді басқару бағдарламасын (TPRM) әзірлеу жалғасуда, ол контг қолданатын контрагенттерді кешенді тексеру процесін (ККТ) қамтиды және:

- Шарттардың қолданылу мерзімі ішінде оларды сүйемелдеуге неғұрлым жалпы және кешенді тәсілді енгізу;
- ESG саласындағы нормативтік талаптарды өзгертуге және кеңейтуге дайындалу және тиісті ден қою шараларын қабылдау.

ERG-дің негізгі этикалық қағидаттарының бірі-ықтимал сәйкестік тәуекелдерін уақтылы анықтау және оларды дұрыс басқару үшін әрбір мәміле бойынша барлық контрагенттерді (үшінші тұлғаларды) тиісті сәйкестендіру және бағалау

принципі. Ол үшін ERG-де контрагенттерді кешенді тексеру (ККТ) рәсімі енгізілді, ол сондай-ақ Қазхромда енгізілді, онда мынадай элементтер бар:

- Тәуекелдерді бағалауға негізделген және олар анықталған кезде тәуекелдерді азайту үшін тиімді бақылау жүйесін әзірлеуге мүмкіндік беретін барлық контг контрагенттерімен өзара әрекеттесуді басқару тәсілі;
- Контрагенттерді сәйкестендіруге, жіктеуге, бағалауға және бақылауға арналған критерийлердің нақты және ашық жиынтығы;
- Заңсыз кірістерді заңдастыруды және терроризмді қаржыландыруды, сондай-ақ адам құқықтарын бұзуды қоса алғанда, сыбайлас жемқорлыққа және басқа да қаржылық қылмыстарға қарсы іс-қимыл жасауға арналған бақылау жүйелері мен құралдары;
- Үшінші тараптармен өзара іс-қимыл жасау кезінде халықаралық санкциялар режимдерінің сақталуын

қамтамасыз ететін жүйелер мен бақылау құралдары.

Бұл процесс топтың барлық кәсіпорындарын, оның ішінде Қазхромды қамтиды және әрбір транзакция мен контрагентке тәуекел санаттарын беруге, сондай-ақ тиісті тәуекелдерді азайту үшін қажетті шараларды анықтауға мүмкіндік береді.

Топтың этикалық стандарттарын оның бизнес-серіктестерімен, басқару органдарының мүшелерімен және қызметкерлерімен терең түсінуді қамтамасыз ету үшін ERG комплаенс саласында оқыту мен ақпараттандырудың тиімді бағдарламасын іске асырады. Бұл бағдарлама комплаенс саласындағы мәселелер бойынша басшылықтың өтініштерін, онлайн оқыту модульдерін, қызметкерлерге арналған күндізгі оқытуды, сондай-ақ коммуникациялардың әртүрлі форматтарын қамтиды. Сондай-ақ, 2023 жылдың ақпанында ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексіне арналған үшінші тараптарды онлайн оқытудың басталуын атап өту қажет.

1. Бекітілген кодекстердің, саясаттардың, бағдарламалар мен рәсімдердің тізбесі:
• ERG корпоративтік тәртіп кодексі.
• Жеткізушілердің тәртіп кодексі.
• Байланысты тараптармен шарттарға қатысты саясат.
• Жеке деректерді қорғау саясаты.
• Мүдделер қақтығысын болдырмау туралы саясат.
• Монополияға қарсы заңнамаға және бәсекелестікті қорғау туралы заңнамаға сәйкестікті қамтамасыз ету саясаты.
• Агенттердің корпоративтік нормалар мен ережелерді сақтауын қамтамасыз ету жөніндегі саясат.
• Халықаралық экономикалық санкциялар талаптарының сақталуын қамтамасыз ету саясаты.
• Сыйлықтар мен мәдени-ойын-сауық шаралары бойынша саясат.
• КӘЖ және демеушілік қолдау саласындағы жобалар бойынша саясат.
• Парақорлық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясаты.
• Алаяқтыққа қарсы саясат.
• Қылмыстық жолмен алынған кірістерді жылыстатуға қарсы саясат.
• Адам құқықтарын сақтау саясаты.
• Іскерлік этика қағидаттарын сақтау және бұзушылықтар туралы корпоративтік ақпараттандыру саясаты.

ЭТИКА ЖӘНЕ КОМПЛАЕНС (жалғасы)

АЙТА КЕТУ КЕРЕК, 2023 ЖЫЛЫ:

Қазхромның 2,843 қызметкері жаңартылған ERG Корпоративтік мінез-құлық кодексіне, сондай-ақ ERG құндылықтары мен іскерлік мінез-құлық стандарттарына арналған онлайн курстан өтті;

Қазхромның 908 қызметкері мүдделер қақтығысы қауіпін басқару саласындағы хабардарлық арттыру мақсатында «Мүдделер қақтығысы» онлайн курсын өтті.

Қазхромның 2,777 қызметкері «Бизнесті жүргізу кезінде адам құқықтарын құрметтеу» онлайн курсы шеңберінде жұмысқа орналас-тырудың, адам құқықтарын қорғау мен бәсекелестіктің әділ практикасының аспектілерін зерделеді;

Қазхромның 147 нысаналы қызметкері үшін ККТ мәселелері бойынша мамандандырылған сессиялар ұйымдастырылды, олардың шеңберінде парақорлық, сыбайлас жемқорлық тәуекелдері, сондай-ақ санкцияларды сақтау мәселелері талқыланды.

Қазхромның 1,804 қызметкері дербес деректерді қорғау талаптарын орындамау қауіпін басқару саласындағы хабардарлықтарын ұлғайту мақсатында «Дербес деректерді қорғау» онлайн курсын өтті

910 ERG контрагенттері біздің іскер серіктестеріміздің ERG этикалық қағидаттары туралы хабардарлығын арттыру шеңберінде ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексі бойынша электрондық оқытудан өтті

2023 жылы ERG қызметкерлері, оның ішінде Қазхром және үшінші тараптар үшін қосымша:

- Өңірдегі кәсіпорындардың қауіпсіздік қызметтерінің қызметкерлері үшін дербес деректерді қорғау мәселелері бойынша комплаенс сессиясы өткізілді;
- ESG этикалық қағидаттарын, ESG стратегиялық бағыттарын, тұрақты сатып алу практикасын талқылау үшін коммерциялық орталық және комплаенс жөніндегі Директоратпен бірлесіп ұйымдастырған «ESG - орнықты даму векторы ретіндегі трансформация» онлайн кездесуі өткізілді;
- Ашық қарым-қатынас мәдениетінің қағидаттарына, іскерлік сыйлықтар беру және/ немесе алу кезіндегі ықтимал комплаенс-тәуекелдерге, дербес

деректерді қорғау қағидаттарына, ККТ ережелері мен міндеттеріне қатысты электрондық түсіндірме коммуникациялар сериясы (үш) жіберілді; халықаралық экономикалық санкциялар саласындағы жаңа талаптар бойынша 19 түсініктеме;

- ERG хабаршысы корпоративтік газетінде ашық қарым-қатынас мәдениеті саласындағы комплаенс-тәуекелдер және ERG сенім телефонының жұмыс қағидаттары туралы (екі) мақалалар жарияланды.

ERG топтың барлық кәсіпорындарының (Қазхромды қоса алғанда) барлық қызметкерлеріне және іскер әріптестеріне ERG корпоративтік тәртіп кодексінің, ERG жеткізушісінің тәртіп кодексінің немесе ERG басқа да саясаттары

мен рәсімдерінің қағидаттарын бұзумен байланысты мәселелерді еркін шешуге және проблемалар немесе күдік туралы хабарлауға мүмкіндік беретін ашық қарым-қатынас мәдениетін ілгерілету бойынша жұмысты жалғастыруда, оның ішінде ERG жедел желісінің арналары және осы ERG жедел желісінің тиімділігін одан әрі арттыру бойынша. ERG сенім телефоны - бұл тәуелсіз оператор басқаратын және аптасына жеті күн тәулік бойы жұмыс істейтін толық құпия байланыс арнасы. ERG сенім телефонының контактілері жалпыға қол жетімді, соның ішінде ERG сайтында (<https://www.erg.kz/ru/ethical-principles>) және «Қазхром» ТҰК» АҚ сайтында (https://www.kazchrome.com/ru/ethical_principles/) жарияланған.

Топтың ішкі аудит қызметі Ішкі аудит туралы ережеге және Форензикке сәйкес келесі функцияларды жүзеге асырады:

- Топ басшылығына тәуекелдерді азайту үшін ішкі бақылаулардың тиімділігін тәуелсіз, объективті және сенімді бағалауды қамтамасыз ету үшін процестерді, маңызды жобалар мен бастамаларды тексеру;
- Болжамды, қабылданған және жасалған алаяқтық пен теріс пайдалану актілерінің алдын алу, анықтау және жолын кесу жөніндегі шаралар кешені;
- Бұзушылықтарды жедел, объективті және білікті тергеу.

2023 жылы Жедел желісіне өтініштер негізінде бірқатар тексерулер жүргізіліп, мәселелерді реттеу бойынша тиісті шаралар қабылданды.

Компанияда ақпараттық қауіпсіздікті басқару процесі құрылған. 2023 жылы IT қауіпсіздігі және қауіп-қатер туралы хабардар болу бойынша онлайн курстар 97% өтті (4 541 ДК пайдаланушы қызметкерлерінің 4 407 – сі). Онлайн курстарға мыналар кіреді:

- Жаңа қызметкерлерге арналған ақпараттық қауіпсіздік тренингтері;
- Ақпараттық қауіпсіздік бойынша жыл сайынғы міндетті тренингтер;
- Ақпараттық қауіпсіздік жөнелтілімдері;
- Фишингтік қызмет арқылы хабардарлықты тексеру;

- ERG хабаршысы корпоративтік газетінде, ішкі корпоративтік сайтта және ғимараттардағы ақпараттық стендтерде АҚ бойынша материалдарды (плакаттар, жадынамалар) жариялау;
- Арнайы бөлімдерге арналған арнайы хабардарлық курстары.

Қазхромның монополияға қарсы реттеу және бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнаманы сақтауы монополияға қарсы заңнамаға және бәсекелестікті қорғау туралы заңнамаға сәйкестікті қамтамасыз етудің қабылданған саясатымен қамтамасыз етіледі. Бұл саясат, оның ішінде бәсекелестікке қарсы практиканы бақылау жүйелерінің тиімділігіне мониторинг жүргізу

мәселелерін реттейді. Қазхромды қоса алғанда, өңірлік деңгейде бәсекелестікке қарсы келісімдер мен сөз байласудың алдын алу, әлеуетті монополистердің Қазақстан Республикасының монополияға қарсы заңнамасын бұзуының алдын алу жөніндегі рәсімдер де бар. 2023 жылы бәсекелестікке кедергі келтірумен және монополияға қарсы заңнаманы бұзумен байланысты мемлекеттік органдар тарапынан тексерулер жүргізілген жоқ.

ЭТИКА ЖӘНЕ КОМПЛАЕНС (жалғасы)

Жеткізушілермен өзара әрекеттесу

ERG бизнесті ең жоғары этикалық стандарттарға сәйкес жүргізуге міндеттеме алды және өзінің іскери серіктестерінен сол қағидаттарға сәйкес келуді талап етеді. ERG этикалық қағидаттарға сәйкес жеткізілім тізбегін жауапты басқаруды қамтамасыз етуге қатысты жеткізушілерден біздің үміттерімізді көрсететін ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексін қабылдады.

Бұл Кодекс, оның ішінде Қазхромда бекітілген және топ компанияларымен жұмыс істеу кезінде жеткізушілердің сақтауы үшін міндетті болып табылады. Этикалық бизнесті жүргізудің ең жоғары стандарттарын ұстану міндеттемелері жеткізушілермен жасалатын барлық шарттарға үлгі ескертпелер ретінде де енгізілген.

ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексі адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясын, Халықаралық еңбек ұйымының еңбек саласындағы негізгі қағидаттар мен құқықтар туралы декларациясын, БҰҰ-ның Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясын қоса алғанда, тиісті халықаралық конвенциялардың талаптарына жауап береді, ERG-дің БҰҰ-ның жаһандық шартына қатысуына жәрдемдеседі және жеткізілім тізбегін жауапты басқару тәжірибесіне қосымша ретінде қызмет етеді. Онда көрсетілген талаптарды сақтау ERG-мен ынтымақтастықтың міндетті шарты болып табылады. Сонымен қатар, жеткізушілер өздерінің қосалқы мердігерлерінің Кодекс талаптарын орындауын қамтамасыз етуге міндетті.

ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексінің негізгі талаптары:

- Қызметкерлерге ERG саясаты мен рәсімдерінің және қолданылатын ұлттық немесе халықаралық стандарттардың талаптарына сәйкес келетін қауіпсіз және денсаулыққа қолайлы еңбек жағдайларын ұсыну;
- Парақорлық пен сыбайлас жемқорлыққа мүлдем төзбеушілік таныту;
- Мәжбүрлі және мәжбүрлі, сондай-ақ балалар еңбегін пайдаланбау;
- ERG-дің адам құқықтарын сақтау саясатын, сондай-ақ БҰҰ-ның Адам құқықтары аспектісіндегі кәсіпкерлік қызметтің басшылық қағидаттарын, экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) пайдалы қазбаларды жеткізу тізбегін жауапты басқару үшін тиісті байқампаздық қағидаттарын және адам қауіпсіздігі мен құқықтарына қатысты ерікті қағидаттарды сақтау;
- Кен және пайдалы қазбаларды жеткізуге қатысты кешенді тексерулер барысында ақпарат беру туралы сұрау салулар бойынша ERG-мен ынтымақтасуға.

ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексін енгізу шеңберінде:

- Кодекс Қазхромның негізгі жеткізушілеріне жіберілді;
- Кодекс талаптары біздің келісімшарттарға енгізілді;
- Кодекстің талаптары келісімшарттар жасамас бұрын

контрагенттерді кешенді тексеру процесіне енгізілді.

Жеткізушілердің, оның ішінде Қазхромның хабардарлығын арттыру мақсатында 2023 жылғы ақпанда ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексіне онлайн оқыту іске қосылды. ERG жеткізушілерінің тәртіп кодексі Қазхромда сақталатын жеткізу тізбегін жауапты басқару тәжірибесіне қосымша ретінде қызмет етеді. Оның талаптары Жеткізушілер мен мердігерлерді құқықтық мәртебесі, қаржылық өміршеңдігі және заңнамалық талаптарға сәйкестігі тұрғысынан шарт жасасар алдында бағалауды, сондай-ақ ККТ өтуін көздейді.

Бұдан басқа, өндірістік алаңдарда қызмет көрсететін компаниялармен жасалған шарттар өндірістік қауіпсіздік және экология саласындағы заңнаманың талаптарынан асатын, компанияларда қажетті сертификаттардың болуынан бастап қалдықтарды әкетуге және кәдеге жаратуға дейінгі бірқатар аспектілер бойынша талаптарды (ескертпелерді) көздейді. Мұндай мердігерлер қауіпсіздік талаптарының сақталуын алдын ала бағалаудан өтеді, оларды бұзғаны үшін белгіленген мөлшерде айыппұл салынады. Тәуекел деңгейі жоғары жұмыстарды орындайтын мердігерлермен жасалған шарттар қосымша қадағалау және бақылау шараларын көздейді.

Шарттарда үшінші тұлғалармен шарттық қатынастар шеңберінде комплаенс-тәуекелдерді митигациялау мақсатында талаптардың комплаенс жиынтығын көрсететін комплаенс ережелер бар.

Қазхром жергілікті жеткізушілермен ынтымақтастықты дамытуды жалғастыруда. 2023 жылы жергілікті жеткізушілерден сатып алу үлесі 56% құрады.

2021 жылдан бастап «ERG Supplier Award» жыл сайынғы конкурсын өткізу шеңберінде ERG кәсіпорындары үшін тауарлар, жұмыстар және қызметтер жеткізушілер арасында «Sustainability Award» санатында жеткізушілерді бағалау жүргізіледі, осы санатта жеткізушінің адам құқықтары, қоршаған ортаны қорғау, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелерін қоса алғанда, орнықты даму аспектілері саласындағы үздік практикаларға сәйкестігі бағаланады.

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ

АКЦИОНЕРЛІК КАПИТАЛ
ЖӘНЕ АКЦИОНЕРЛЕР
ЕНШІЛЕС ЖӘНЕ ТӘУЕЛДІ КОМПАНИЯЛАР
БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ
НЕГІЗГІ БАСШЫЛАР ТОБЫ
ДЕРЕКТЕРДІҢ ДҰРЫСТЫҒЫ ТУРАЛЫ
МӘЛІМДЕМЕ

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУДЫҢ НЕГІЗГІ ҚАҒИДАЛАРЫ

Қазхромның корпоративтік басқаруы әділдік, адалдық, жауапкершілік, ашықтық, кәсібилік және құзыреттілік негізінде құрылады. Корпоративтік басқарудың тиімді құрылымы компания қызметіне мүдделі барлық тұлғалардың құқықтары мен мүдделерін құрметтеуді көздейді және оның табысты қызметіне, соның ішінде нарықтық құнның өсуіне және қаржылық тұрақтылық пен табыстылықты сақтауға ықпал етеді.

Қазхромды корпоративтік басқару қағидаттары компанияны басқаруға байланысты туындайтын қатынастарда сенім қалыптастыруға бағытталған және 2017 жылғы 13 наурызда акционерлердің жалпы жиналысы бекіткен корпоративтік басқару кодексінде қамтылған барлық ережелер мен ұсынымдардың негізі болып табылады.

Корпоративтік басқарудың негізгі қағидалары:

1. Акционерлердің құқықтары мен мүдделерін қорғау қағидаты. Қазхром «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген акционерлердің негізгі құқықтарының іске асырылуын және акционерлердің корпоративтік басқарудың негізгі шешімдерін қабылдауға тиімді қатысуын қамтамасыз етеді.
2. Компанияны Директорлар кеңесі мен атқарушы органы тиімді басқару қағидаты. Директорлар кеңесінің қызметі акционерлердің мүдделерін барынша сақтау, Компания қызметіне жалпы басшылық ету

қағидаты негізінде құрылады және оның нарықтық құнын арттыруға бағытталған Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімді жұмысын қамтамасыз етеді, корпоративтік жанжалдарды бақылайды және реттейді. Басқарма қызметі акционерлердің мүдделерін барынша сақтау қағидаты негізінде құрылады және акционерлердің жалпы жиналысына және Қазхром Директорлар кеңесіне толық есеп береді.

3. Компания қызметі туралы ақпаратты ашудың ашықтығы мен объективтілігі қағидаты. Қазхром акционерлер мен инвесторлардың мүлкітік және өзге де құқықтарына елеулі әсер етуі мүмкін өз қызметінің негізгі нәтижелері, жоспарлары мен перспективалары туралы ақпаратты уақтылы ашады, сондай-ақ Қазхром Жарғысында көрсетілген мерзімдерде акционерлердің сұрауларына уақтылы және толық көлемде жауап береді.

4. Заңдылық және әдеп қағидаттары. Қазхром Қазақстан Республикасының заңнамасына, іскерлік этиканың жалпы қабылданған қағидаттарына (әдет-ғұрыптарына) және Компанияның ішкі құжаттарына қатаң сәйкес әрекет етеді. Компанияның ішкі құжаттары заңнама талаптары мен корпоративтік және іскерлік этика нормалары негізінде әзірленеді.

5. Дивидендтік саясаттың тиімділік қағидаттары. Қазхромның дивидендтік саясаты Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және 2021 жылы Қазхром акционерлерінің жалпы жиналысы бекіткен дивидендтік саясат туралы ережеге қатаң сәйкес жүзеге асырылады.

6. Тиімді кадр саясатының қағидаттары. Қазхромның корпоративтік басқаруы ұжымдық шартта, оның ішінде Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында көзделген оның қызметкерлерінің құқықтарын қорғау негізінде құрылады және әлеуметтік мәселелерді шешуде және еңбек жағдайларын регламенттеуде Қазхром мен оның қызметкерлері арасындағы әріптестік қатынастарды дамытуға бағытталған.

7. Қоршаған ортаны қорғау қағидаты. Қазхром өз қызметі барысында қоршаған ортаға ұқыпты және ұтымды қарауды қамтамасыз етеді.

8. Корпоративтік жанжалдарды реттеу саясатының принципі. Корпоративтік жанжалдар туындаған жағдайда қатысушылар акционердің құқықтарын да, Қазхромның іскерлік беделін де тиімді қорғауды қамтамасыз ету мақсатында келіссөздер жолымен оларды шешу жолдарын іздестіреді. Корпоративтік жанжалдарды келіссөздер жолымен шешу мүмкін болмаған жағдайда олар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қатаң түрде шешілуі тиіс.

Қазхром қызметін жер қойнауын пайдалану құқығын қоса алғанда, оның барлық юрисдикция-ларында, сондай-ақ табиғи монополиялар саласында әртүрлі нормативтік-құқықтық талаптарға сәйкес жүзеге асырады.

АКЦИОНЕРЛІК КАПИТАЛ ЖӘНЕ АКЦИОНЕРЛЕР			
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компания акцияларының бес және одан да көп пайызына иелік ететін акционерлердің құрамы			
Акционердің атауы	Меншікті акциялардың жалпы саны	Акция түрі	Тиесілі акциялар санының орналастырылған акциялардың жалпы санына қатынасы, %
KCR METALS - FZCO	99,940,708	Жай	90.978
	9,189,460	Артықшылықты	8.365
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бағалы қағаздар шығарылымы туралы мәліметтер			
Бағалы қағаздар	Барлығы, дана	Жай акциялар, дана	Артықшылықты акциялар, дана
Жарияланған акциялар	158,069,700	142,949,700	15,120,000
Орналастырылған акциялар	109,850,711	99,953,939	9,896,772
Компания сатып алған акциялар	3,921	493	3,428

ЕНШІЛЕС ЖӘНЕ ТӘУЕЛДІ КОМПАНИЯЛАР

Атауы, мекен-жайы	Негізгі қызмет түрі	Басшы	Қатысу үлесі
«Ақжар-хром» ЖШС Қазақстан, Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы, Хромтау қаласы, Леонид Шиловский көшесі, 11В құрылыс, пошталық индексі 031100. «Өрлеу» қызмет көрсету кешені	Техногендік минералдық түзілімдерді (шламды қалдықтарды)қайта өңдеу	Гайдукова Елена Александровна	100%
«Донская нефтебаза» АҚ Қазақстан, Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы, Хромтау қаласы, Крайина көшесі, 12 үй, пошталық индексі 031100	Тауарларды, оның ішінде мұнай өнімдерін, халық тұтынатын тауарларды өндіру және өткізу	Богданцева Алена Викторовна	95.53%
“Business & Technology Services” (Бизнес энд Текнолоджи Сервисез) жауапкершілігі шектеулі серіктестігі Қазақстан, Астана қаласы, Есіл ауданы, Сарайшық көшесі, 11 үй, н. п. 5, пошталық индексі 010000	Бизнеске арналған ІТ шешімдерді әзірлеу және енгізу	Скаков Мағауия Кызайбаевич	37.99%
«ERG Көмек» корпоративтік қор Қазақстан, Астана қаласы, Есіл ауданы, Қабанбай Батыр даңғылы, 30 ғимарат, пошта индексі 010000	Коммерциялық емес қайырымдылық ұйымы	Оразов Болат Танешович	-
Eurasian Digital Ventures I Limited Partnership Z05M6H9, Қабанбай батыр даңғылы, 15/1 - ғимараты, А6-1	Венчурлық инвестициялау	Ахметов Галымжан Ибраевич	60% “Қазхром” ТҰК “ АҚ шектеулі серіктес болып табылады
“Кредитное товарищество “ENRC Credit” (ЕЭнЭрСи Кредит) ЖШС Қазақстан, Астана қаласы, Есіл ауданы, Мәңгілік Ел даңғылы, 43-ғимараты, пошталық индексі Z05T0A7	Кассалық операциялар, қарыз операциялары (ақылылық, мерзімділік және қайтарымдылық шарттарында ақшалай нысанда кредиттер беру), кредиттік серіктестікке қатысушылардың банктік шоттарын ашу және жүргізу және т. б.	Исимбаева Алма Турашевна	49.9%

БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Жоғары орган

Акционерлердің жалпы жиналысы

Басқару органы

Директорлар кеңесі

Атқарушы орган

Бас директор

Акционерлердің жалпы жиналысы

Акционерлердің жалпы жиналысы компанияның жоғары органы болып табылады және оның өмірі мен дамуының барлық негізгі мәселелерін шешеді, сондай-ақ акционерлердің құқықтарын қамтамасыз ету процесінде шешуші рөл атқарады.

Акционерлердің жалпы жиналысын ұйымдастыру және өткізу тәртібі компанияның жарғысында айқындалады және мынадай талаптарға сәйкес келеді:

- Барлық акционерлерге әділ және тең қарым-қатынас;
- Барлық акционерлер үшін жалпы жиналысқа қатысудың қолжетімділігі;
- Максималды ұйымдастырушылық және есептік ақпарат беру;
- Акционерлердің жалпы жиналысын өткізудің қарапайымдылығы мен ашықтығы.

Миноритарлық акционерлердің құқықтары, сондай-ақ миноритарлық акционерлермен өзара іс-қимыл жүйесі «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, компанияның жарғысына және ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асырылады.

Миноритарлық акционерлер Қазақстан Республикасының заңдарында және Компания жарғысында айқындалған тәртіппен компанияны басқаруға қатысады.

2023 жылы акционерлердің он бір жалпы жиналысы өтті.

Директорлар кеңесі

Компанияның Директорлар кеңесінің мүшелерін сайлау рәсімін акционерлердің жалпы жиналысы жүзеге асырады және барлық акционерлер үшін ашық әрі түсінікті болуға тиіс. Директорлар кеңесінің мүшелерін сайлау процесі барлық акционерлердің, оның ішінде Компанияның жарғылық капиталында азшылық үлесі бар акционерлердің пікірі мен мүдделерін ескере отырып іске асырылады. Кандидаттар мен Директорлар кеңесінің мүшелері іскерлік ортада оң жетістіктер мен беделге ие болуы керек. Компанияның Директорлар кеңесі мүшелерінің кемінде 30% - ы тәуелсіз директорлар болуға тиіс. Директорлар кеңесінің мүшелері өздерінің кәсіби функцияларын адал және ақылға қонымды түрде орындайды, мүдделер қақтығысын болдырмай, компания мен акционерлердің мүдделеріне мұқият және ұқыптылықпен қарайды. Олар өз қызметінің заңнаманың талаптары мен компанияда қолданылатын корпоративтік басқару кодексінің қағидаттарына ғана емес, сонымен қатар этикалық стандарттар мен іскерлік этиканың жалпы қабылданған нормаларына толық сәйкестігін қамтамасыз етеді.

Компанияның Директорлар кеңесі лауазымды тұлғалар мен акционерлер деңгейіндегі ықтимал мүдделер қақтығысын, оның ішінде Компанияның мүлкін заңсыз пайдалануды және мүдделілігі бар мәмілелерді жасау кезінде теріс пайдалануды қадағалайды және мүмкіндігінше жояды. Стратегияны және негізгі саясатты бекітеді, компаниядағы корпоративтік басқару практикасының тиімділігін бақылауды жүзеге асырады.

Директорлар кеңесінің қарауына ұсынылатын түрлі мәселелерді қарауға қатыса отырып, Директорлар кеңесінің әрбір мүшесі өзінің ерік-жігерін білдіреді және қолда бар жұмыс тәжірибесін, сондай-ақ тиісті салалардағы білімді ескере отырып, өз бетінше шешім қабылдайды.

«Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңының 53-бабына сәйкес Директорлар кеңесі Акционерлердің жалпы жиналысы бекіткенге дейін компанияның есепті кезеңдегі қаржылық жай-күйін, қызметінің нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын көрсететін компанияның жылдық қаржылық есептілігін алдын ала қарайды және бекітеді. Директорлар кеңесінің отырыстарына дайындық барысында оның мүшелеріне күн тәртібіндегі әрбір мәселе бойынша толық және анық ақпаратты қамтитын материалдар ұсынылады.

- 2023 жылы Директорлар кеңесінің 98 отырысы өткізілді, онда, басқалармен қатар, мынадай түйінді мәселелер қаралды:
- Компанияның жасауға мүдделілігі бар мәмілелерді жасасу туралы;
 - Компанияның міндеттемелерін өзінің меншікті капиталы мөлшерінің он және одан да көп пайызын құрайтын шамаға ұлғайтатын мәмілелер жасасу туралы;
 - Акционерлердің жалпы жиналыстарын шақыру, олардың күн тәртібін қалыптастыру туралы;
 - Компанияның қаржылық есептілігін алдын ала бекіту;
 - 2022 жылғы дивидендтер, қоғамның бір жай акциясына шаққандағы дивиденд мөлшері туралы;
 - Дивидендтік саясат туралы ережеге өзгерісті бекіту туралы.

2023 Жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Директорлар кеңесінің құрамы	
Т. А. Ә., туған жылы	Соңғы үш жылдағы және қазіргі уақытта хронологиялық тәртіпте атқаратын лауазымдары (оның ішінде қоса атқаратын қызметі бойынша)
Шахажанов Серик Каримжанович, 1977 ж. т. Директорлар кеңесінің төрағасы	• “Еуразиялық Топ” ЖШС Бас директоры 2023 жылғы ақпаннан бастап қазіргі уақытқа дейін • “Еуразиялық Топ” ЖШС Басқарма Төрағасы 2017 жылғы шілдеден 2023 жылғы ақпанға дейін
Рахматуллаев Данияр Равшанович, 1985 ж. т. Директорлар кеңесінің мүшесі	• “Еуразиялық Топ” ЖШС Бас директорының қаржы жөніндегі орынбасары 2023 жылғы ақпаннан бастап қазіргі уақытқа дейін • “Еуразиялық Топ” ЖШС Басқарма Төрағасының қаржы жөніндегі орынбасары 2018 жылғы қазаннан 2023 жылғы ақпанға дейін
Прокопьев Сергей Леонидович , 1984 ж. т. Директорлар кеңесінің мүшесі	• “Қазхром” ТҰК” АҚ Бас директоры 2023 жылғы ақпаннан бастап қазіргі уақытқа дейін • “Қазхром” ТҰК” АҚ президенті 2022 жылғы қыркүйектен 2023 жылғы ақпанға дейін • “Қазхром” ТҰК “ АҚ өндіріс жөніндегі вице-президенті 2021 жылғы сәуірден 2022 жылғы қыркүйекке дейін • “Қазхром” ТҰК” АҚ филиалы - Ақсу ферроқорытпа зауытының директоры 2014 жылғы тамыздан 2021 жылғы сәуірге дейін
Толлеуов Бейбит, 1958 ж. т. Директорлар кеңесінің мүшесі - тәуелсіз директор.	• Теміртау электрометаллургия комбинаты (ТЭМК) АҚ тау-кен инженері – маркшейдері 2021 жылғы ақпаннан бастап қазіргі уақытқа дейін • “Fincraft Resources” АҚ жер қойнауын пайдалану жөніндегі басқарушы директоры, бас геологы 2013 жылдан 2021 жылдың ақпанына дейін
Ракишев Булат Мамытханович, 1947 ж. т. Директорлар кеңесінің мүшесі - тәуелсіз директор	• Қ.И.Сәтбаев атындағы Геология ғылымдары институтының зертханалар тобының меңгерушісі 2012 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін.

2023 Жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеке-дара атқарушы органның құрамы – бас директор

Т. А. Ә., туған жылы

Прокопьев Сергей Леонидович 1984 ж. т.

Соңғы үш жылдағы және қазіргі уақытта хронологиялық тәртіпте атқаратын лауазымдары (оның ішінде қоса атқаратын қызметі бойынша)

- “Қазхром” ТҰК” АҚ бас директоры 2023 жылғы ақпаннан бастап қазіргі уақытқа дейін
- “Қазхром” ТҰК” АҚ президенті 2022 жылғы қыркүйектен 2023 жылғы ақпанға дейін
- “Қазхром” ТҰК” АҚ өндіріс жөніндегі вице-президенті 2021 жылғы сәуірден 2022 жылғы қыркүйекке дейін
- “Қазхром” ТҰК” АҚ филиалы - Ақсу ферроқорытпа зауытының директоры 2014 жылғы тамыздан 2021 жылғы сәуірге дейін

Компанияның Директорлар кеңесі мен жалғыз атқарушы орган мүшелерінің ешқайсысының компанияның да, оның еншілес немесе тәуелді ұйымдарының да жарғылық (акционерлік) капиталына қатысу үлесі (акциялары) болмайды.

БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

(жалғасы)

Жай және артықшылықты акцияның баланстық құны Қазақстан қор биржасының листингтік қағидаларының 2 қосымшасына сәйкес есептелген.

ДИВИДЕНДТЕР ТУРАЛЫ АҚПАРАТ			
Көрсеткіш (теңге)		31.12.2022	31.12.2023
Бір жай акцияның баланстық құны		2,009	3,978
Бір артықшылықты акцияның баланстық құны		927	867
Көрсеткіш (теңге)		2022	2023
Жалғасып жатқан қызметтен жай акцияға шаққандағы базалық және бытыраңқы пайда		4,424	1,794

2022 ЖЫЛДАН 2023 ЖЫЛҒА ДЕЙІН ТӨЛЕНГЕН ДИВИДЕНДТЕР

Қорытындысы бойынша дивидендтер төленетін кезең	Бір жай акцияға дивиденд мөлшері, теңге	Бір артықшылықты акцияға дивиденд мөлшері, теңге	Негізі
2021 жылғы 3 тоқсанның қорытындысы бойынша	691.79	691.79	Устав Компании, протокол внеочередного Общего собрания акционеров от 09.03.2022
2021 жылдың қорытындысы	794.06	794.06	Устав Компании, протокол годового Общего собрания акционеров от 30.05.2022
2022 жылдың 1 жартыжылдығының қорытындысы	1,066.57	1,066.57	Устав Компании, протокол внеочередного Общего собрания акционеров от 10.11.2022
2022 жылдың 3 тоқсанының қорытындысы	4,952.35	4,952.35	Устав Компании, протокол внеочередного Общего собрания акционеров от 05.12.2022

Ақпараттық саясат және қызмет туралы ақпаратты ашу

Қазхромның қызметі туралы ақпарат беру Қазақстан Республикасының заңнамасына және Компания Жарғысына сәйкес жүзеге асырылады. Ақпаратты ашу кезінде Қазхром ұсынылатын ақпараттың толықтығы, дұрыстығы және уақтылығы қағидаттарын басшылыққа алады.

Қазхром акционерлер мен инвесторлардың мүлiктiк және өзге де құқықтарына елеулі әсер етуі мүмкін өз қызметінің негiзгi нәтижелері, жоспарлары мен перспективалары туралы ақпаратты уақтылы ашады, сондай-ақ компания Жарғысында көрсетiлген мерзiмдерде акционерлердiң сұрауларына уақтылы және толық көлемде жауап береді. Корпоративтік оқиғалар туралы ақпаратты Компания жария интернет-ресурстарда ашады: қаржылық есептілік депозитарийі, Қазақстан қор биржасы, 2023 жылғы 15 қарашаға дейін «Астана» – «AIX» халықаралық қаржы орталығының ақпараттық платформасында ашылды.

Қазхром акционерлердің, сондай-ақ өзге де мүдделі тұлғалардың келіп түскен барлық сауалдарына Қазақстан Республикасының заңнамасында және Компания Жарғысында белгіленген мерзімдерде уақтылы және толық көлемде жауап береді.

Мүдделі тараптармен өзара іс-әрекет

Мүдделі тараптармен өзара іс қимыл жасау үшін компанияда мынадай құжаттар бекітілді және қолданылады:

- «Тәуекелдер мен мүмкіндіктерді бағалау тәртібі» әдіснамалық нұсқаулығы – осы ішкі құжат мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау кезінде компанияның тәуекелдері мен мүмкіндіктерін сәйкестендіру және бағалау тәртібін айқындайды.

- «Байланысты тараптармен шарттарға қатысты саясат» – бұл саясат осы саясатта айқындалған байланысты тараптармен шарттарды қарауға және мақұлдауға қатысты қолданылады.

Жалақының жалпы мөлшері және көтермелеудің барлық түрлері туралы ақпарат

Топтың негiзгi басшылығының сыйақыларының мөлшерін айқындау 2023 жылы 1,166 млн теңгені (табыс салығын ескере отырып), 2022 жылы – 1 317 млн теңгені (табыс салығын ескере отырып) құрады.

Компанияның корпоративтік басқару кодексінің ережелерін сақтауы туралы есеп

Компания өз қызметінде акционерлердің жалпы жиналысының 2017 жылғы 13 наурыздағы шешімімен бекітілген корпоративтік басқару кодексін басшылыққа алады.

Компанияда уәкілетті органдар бекіткен және мынадай ішкі құжаттар сақталады:

- Директорлар кеңесі туралы ереже
- ERG корпоративтік тәртіп кодексі
- Жеткізушілердің тәртіп кодексі
- Қылмыстық жолмен алынған кірістерді жылыстатуға қарсы іс-қимыл саясаты
- Агенттердің корпоративтік нормалар мен ережелерді сақтауын қамтамасыз ету жөніндегі саясат
- Парақорлық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясаты
- Алаяқтыққа қарсы саясат
- Монополияға қарсы заңнамаға және бәсекелестікті қорғау туралы заңнамаға сәйкестікті қамтамасыз ету саясаты
- Мүдделер қақтығысын болдырмау саясаты
- Жеке деректерді қорғау саясаты
- Ақпараттық қауіпсіздік саясаты
- Сыйлықтар мен мәдени-ойын-сауық саясаты
- Байланысты тараптармен шарттарға қатысты саясат

- Халықаралық экономикалық санкциялар талаптарының сақталуын қамтамасыз ету саясаты
- Ақпаратты жіктеу саясаты
- Адам құқықтарын сақтау саясаты
- Корпоративтік әлеуметтік есеп беру және демеушілік қолдау саласындағы жобалар бойынша саясат
- ERG санкцияларды сақтау бағдарламасы: негiзгi қағидаттар
- Деректерді қорғау бойынша ERG сәйкестік бағдарламасы: негiзгi компоненттер
- Іскерлік этика қағидаттарын сақтау және бұзушылықтар туралы корпоративтік ақпараттандыру саясаты

Компания органдары «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық Кәсіпкерлер палатасы Төралқасының 2021 жылғы 27 сәуірдегі № 4 шешімімен мақұлданған Қазақстан Республикасының корпоративтік басқару кодексіне қосылу туралы шешім қабылдаған жоқ.

НЕГІЗГІ БАСШЫЛАР ТОБЫ

Сергей Прокопьев
«Қазхром» ТҰК» АҚ Бас директоры

Әр түрлі позицияларда ферроқорытпаларды өндіруде 20 жылдан астам тәжірибесі бар.

Сергей Прокопьев өзінің еңбек жолын 2002 жылы Ақсу ферроқорытпа зауытының ферроқорытпа цехының ферроқорытпа пешінің көрікшісі ретінде бастады. 2006 жылдан бастап Инновациялық Еуразия университетін бітіргеннен кейін ыстық жұмыс учаскесінде шебер, аға шебер, ферроқорытпа цехының бастығы лауазымдарын атқарды. 2013 жылы өндірістік басқарманың бастығы лауазымына тағайындалды, 2014 жылы техникалық директордың өндіріс жөніндегі орынбасары лауазымына және одан әрі Ақсу ферроқорытпа зауытының директоры лауазымына тағайындалды.

Зауыттағы жұмыс кезеңінде Сергей Прокопьев өндірісті дамытуға айтарлықтай үлес қосты. Оның бастамасымен және оның басшылығымен тауарлық өнім өндірісінің қосымша көлемін алуға мүмкіндік беретін бірқатар инновациялық ұсыныстар жүзеге асырылды. Атап айтқанда, бұл қыс мезгілінде қосымша тауарлық өнім мен металл концентратын алу мақсатында шөгу кешенін жабу жобасы, металл концентратын құю сапасында қолдану бөлігінде технологияны өзгерту, қождарды қайта өңдеу схемасын өзгерту, құю машинасын автоматтандыру бойынша пилоттық жобаны енгізу және тағы басқалар.

2021 жылдың сәуір айынан бастап «Қазхром» ТҰК» АҚ басқару блогына кіріп, өндіріс жөніндегі вице-президент болды. 2022 жылдың қыркүйегінде Сергей Прокопьев «Қазхром» ТҰК» АҚ президенті, 2023 жылдың ақпанында «Қазхром» ТҰК» АҚ бас директоры болып тағайындалды. Оның басым міндеттерінің қатарында – ферроқорытпалар өндірісінің озық технологияларын енгізу, тау жыныстарын өндіру мен бекітудің озық технологияларын енгізу, өндіріс өнімділігін арттырудың озық әдістерін енгізу болды.

Сергей Прокопьев Инновациялық Еуразия университетін «Қара және түсті металдар металлургиясы» мамандығы бойынша, Ресей Федерациясының Президенті жанындағы Ресей халық шаруашылығы және мемлекеттік қызмет академиясын «Қара және түсті металдар металлургиясы» мамандығы бойынша – «Іскерлік әкімшілендіру шебері» біліктілігі бойынша бітірген. Мәскеу қаласының ЕУ Бизнес Академиясында «Қаржылық емес менеджерлерге арналған қаржы І: есеп, талдау, бюджет» бағыты бойынша оқыды.

Константин Семеренко
«Қазхром» ТҰК» АҚ техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі директоры

Ақсу ферроқорытпа зауытында және «Қазхром» ТҰК» АҚ-да әртүрлі позицияларда жабдыққа техникалық қызмет көрсетуде және жөндеуде 20 жылдан астам тәжірибесі бар.

2000 жылы Павлодар мемлекеттік университетін бітіргеннен кейін Константин Семеренко Ақсу ферроқорытпа зауытына № 4 балқыту цехында слесарь-жөндеуші лауазымына келді. 2007 жылдан бастап жүк көтергіш механизмдерді жөндеу шебері, механикалық жабдықтарды жөндеу және күтіп ұстау бойынша аға шебер және механикалық жабдықтар цехы бастығының көмекшісі лауазымдарын атқарды, онда № 4 балқыту цехының механикалық жабдықтар жүйесін ұйымдастыру және басқару мәселелерімен айналысты.

2013 жылы бизнес-талдаушы ретінде ERP жүйесін енгізу жобасына қатысуға шақырылды. 2014 жылы осы жобадағы «Жөндеу» бағытын басқарды.

Жоба аяқталғаннан кейін 2014 жылы Ақсу ферроқорытпа зауытының бас механигі қызметіне оралды. 2018 жылы «Қазхром» ТҰК» АҚ басқару аппаратына сенімділік жөніндегі басшы лауазымына шақырылды.

2020 жылдың желтоқсан айынан бастап «Қазхром» ТҰК» АҚ басқару блогына кіріп, техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі вице-президент болды, ал 2023 жылы техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі директор болып тағайындалды. Оның басым міндеттерінің қатарында – жөндеудің озық технологияларын, жабдықты уақтылы баптауды және жөндеуді қамтамасыз ететін кешенді қызмет көрсету жүйелерін енгізу, қалыпты техникалық жай-күйді, тұрақты жұмысты қамтамасыз ету, жабдықтың тоқтап қалуын азайту.

НЕГІЗГІ БАСШЫЛАР ТОБЫ (жалғасы)

Марат Кудеков

Экономика және контроллинг жөніндегі директор

Қаржыны басқаруда 15 жылдан астам тәжірибесі бар.

2001 жылы Марат Кудеков Қазақ мемлекеттік басқару академиясын Алматыдағы «Халықаралық экономикалық қатынастар» мамандығы бойынша бітірді. 2009 жылы Cass Business School қаржы магистрі, ал 2016 жылы London Business School MBA дәрежесін алды. Университетті бітіргеннен кейін және ERG-ге келгенге дейін қазақстандық және халықаралық ұйымдарда микроқаржыландыру индустриясында жұмыс істеді.

Еуразиялық Топ командасына Марат Кудеков 2006 жылы қосылды. Жұмысты басқарушы компанияның қазақстандық кеңсесінде экология, стандарттау және сертификаттау департаментінің маманы болып бастады. Содан кейін қаржы блогына ауысты, онда ERG қазақстандық және еуропалық кеңселерінде әртүрлі лауазымдарда жұмыс істеді.

2013 жылы Топтың Стратегиялық жоспарлау және инвестициялық талдау департаменті директорының орынбасары қызметіне тағайындалды. Оның міндеттеріне ұзақ мерзімді жоспарлау процесін басқару және күрделі жобаларды қаржылық бағалау жүйесін және топ деңгейінде инвестициялық шешімдер қабылдау жүйесін құру кірді.

2015 жылдан 2017 жылға дейін Марат Кудеков Лондондағы Bryanston Resources халықаралық консалтингтік агенттігінде кеңесші болып жұмыс істеді және Африкадағы ERG активтеріне назар аудара отырып, стратегиялық жоспарлау процестеріне қатысты.

2018 жылдан 2020 жылға дейін ERG ұзақ мерзімді жоспарлау және талдау департаментінің директоры болып жұмыс істеді, онда Топтың барлық активтері үшін ұзақ мерзімді қаржылық жоспарлау мәселелерімен айналысты.

2021 жылдың қаңтар айынан бастап «Қазхром» ТҰК» АҚ топ-менеджерлер тобына қаржы-экономикалық мәселелер жөніндегі вице-президент лауазымына қосылды. 2023 жылы Экономика және контроллинг жөніндегі директор болып тағайындалды. Оның міндеттеріне қаржылық және экономикалық қызметтің барлық бағыттары бойынша компанияның қызметін ұйымдастыр, бизнес серіктестерімен, мемлекеттік билік өкілдерімен қарым-қатынасты қолдау кіреді. Ол сондай-ақ нарықтағы үрдістердің өзгеруін ескере отырып, компанияның даму стратегиясына тұрақты мониторинг пен талдауды жүзеге асырады. Компания мен бюджеттерді дамытудың бизнес-жоспарын әзірлеуге қатысады, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асырады.

Нургуль Нургалиева

«Қазхром» ТҰК» АҚ персонал және мәдениет жөніндегі директоры

Әр түрлі позицияларда персоналды басқаруда 20 жылдан астам тәжірибесі бар. Негізгі операциялық құзыреттері Compensation & Benefits, ұйымдастырушылық дизайн және ресурстарды жоспарлау, персоналды бағалау және дамыту, процестерді автоматтандыру

және орталықтандыру болып табылады.

Нургуль Нургалиева еңбек жолын 2001 жылы «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ-да бастады, онда жобалау-конструкторлық бюрода инженер-экономисттен филиал директорына дейінгі жолды өтті.

2018 жылы ол ERG-ге Compensation & Benefits сарапшысы ретінде ретінде қосылды. Кейін Еуразиялық Топтың HR бизнес-серіктесі, жиынтық сыйақы және әлеуметтік жобалар жөніндегі директоры лауазымдарын атқарды. 2021 жылы «Business & Technology Services» ЖШС персонал жөніндегі директоры (ERG AT-бөлімшесі), 2022 жылы ERG өтемақылары мен жеңілдіктері жөніндегі директоры болып тағайындалды.

2023 жылы Нургуль Нургалиева «Қазхром» ТҰК» АҚ басқару блогына кіріп, персонал және мәдениет жөніндегі директор болды. Оның міндеттерінің қатарында кадр саясатын, ынталандыру жүйесін жетілдіру, өнімділіктің өсуін қамтамасыз ету, даму стратегиясы мен кадрларды іріктеу, сондай - ақ корпоративтік мәдениетті ілгерілету және нәтижелілікті басқару бар.

Нургуль Нургалиева Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетін «Экономика» мамандығы бойынша бітірген, экономика саласында магистр дәрежесіне ие.

Деректердің дұрыстығы туралы мәлімдеме

Компанияның корпоративтік басқару кодексіне сәйкес Директорлар кеңесі мен Басқарма Қазхромның жылдық есебі мен қаржылық есептілігінің дұрыстығына жауап береді.

1-ҚОСЫМША: КОМПАНИЯНЫҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ

ҚАЗХРОМНЫҢ БАРЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ АКТИВТЕРІ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ОРНАЛАСҚАН, ОНЫҢ ІШІНДЕ:

Филиалдың немесе еншілес компанияның атауы	Басшының Т. А. Ә.
Дөң тау-кен байыту комбинаты	Бектыбаев Азамат Адылгазынович
Ақтөбе ферроқорытпа зауыты	Абдулабеков Ержан Эдгарович
Ақсу ферроқорытпа зауыты	Макашев Мусабек Жамансарович
"Қазмарганец" кен басқармасы	Нурланов Абай Жаксылыкович
АқтФЗ Электр станциясы	Мергалиев Дуйсен Армешевич
"Ақжар-хром" ЖШС	Гайдукова Елена Александровна
"Донская нефтебаза" АҚ	Богданцева Алена Викторовна

Филиалдың немесе еншілес компанияның атауы	2023 жылғы орташа тізімдік саны	Жынысы бойынша	
		Әйелдер	Ерлер
Басқару аппараты	560	323	237
Дөң тау-кен байыту комбинаты	7,463	2,069	5,394
Ақтөбе ферроқорытпа зауыты	4,206	764	3,442
Ақсу ферроқорытпа зауыты	6,460	1,434	5,026
Электр станциясы	90	13	77
"Қазмарганец" Кен Басқармасы	444	72	372
Еншілес компаниялар-1. "Донская нефтебаза" АҚ	30	22	8
ЖИЫНЫ:	19,695	4,707	14,988

2-ҚОСЫМША: ГЛОССАРИЙ

Өлшем бірліктер

- км – километр
- км² – шаршы километр
- м³ – текше метр
- мың. – мың
- млн – миллион
- млрд – миллиард

Терминдер

Дивиденд – акционерлер арасында бөлінетін компанияның таза кірісінің бөлігі.

Дивидендтік саясат – компания пайдасының капиталдандырылған бөлігі мен дивидендтер түрінде төленетін компания пайдасының бір бөлігі арасындағы пропорцияларды анықтау қағидаттары мен әдістерінің жиынтығы, сондай-ақ дивидендтерді төлеу тәртібі мен мерзімдерін анықтау, компанияның дивидендтер төлеу міндетін орындамағаны үшін жауапкершілігін белгілеу бойынша қатынастар мен қағидаттар жүйесі.

Еншілес компаниялар, ұйымдар, кәсіпорындар – компанияның дауыс беретін акцияларының белгілі бір пайызы бар және не жарғылық капиталға басым қатысуына байланысты не жасалған шартқа сәйкес не өзге де жолмен осындай заңды тұлғалар қабылдайтын шешімдерді айқындауға мүмкіндігі бар заңды тұлғалар.

Карьер – пайдалы қазбаларды ашық тәсілмен өндіру кезінде пайда болған тау-кен қазбаларының жиынтығы (кесу); пайдалы қазбаларды ашық тәсілмен өндіру жөніндегі тау-кен кәсіпорны.

Жанама энергияны пайдалану – бұл ұйымнан тыс өндірілген және оның энергияның аралық формаларында өз шегінде пайдаланатын энергияны тұтыну.

Листинг ережелері – бағалы қағаздар эмитенті белгілі бір қор биржасында листинг шарты ретінде сақтауы тиіс ережелер.

Балқыту – металды қоспалардан бөлу үшін кендерді немесе концентраттарды балқыту процесі.

Тазартылған феррохром – орташа/төмен көміртекті феррохром.

Кеніш – пайдалы қазбаларды (негізінен кенді) жерасты немесе ашық әдіспен өндіруге арналған Тау-кен кәсіпорны.

Арнайы кокс – күл мөлшері 10%-дан аспайтын, көлемі 5-25 мм электрометаллургиялық өндірістерге арналған қатты көміртекті тотықсыздандырғыш.

Қорытпа – кем дегенде бір металды қоса алғанда, екі немесе одан да көп химиялық элементтердің қоспасы.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТЕЛІГІ

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН БУХГАЛТЕРЛІК БАЛАНС
ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ КІРІС
ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ
АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

Аудиторский отчет независимого аудитора

Акцияерам и Совету директоров АО «ТНК «Казхром»:

Наше мнение

По нашему мнению, консолидированная финансовая отчетность отражает достоверно во всех существенных отношениях консолидированное финансовое положение АО «ТНК «Казхром» («Компания») и его дочерних предприятий (далее совместно именуемые – «Группа») по состоянию на 31 декабря 2023 г., а также консолидированные финансовые результаты и консолидированное движение денежных средств Группы за год, закончившийся на указанную дату, в соответствии со стандартами бухгалтерского учета МСФО.

Предмет аудита

Мы провели аудит консолидированной финансовой отчетности Группы, которая включает:

- консолидированный бухгалтерский баланс по состоянию на 31 декабря 2023 г.;
- консолидированный отчет о прибыли или убытке и прочем совокупном доходе за год, закончившийся на указанную дату;
- консолидированный отчет об изменениях в капитале за год, закончившийся на указанную дату;
- консолидированный отчет о движении денежных средств за год, закончившийся на указанную дату; и
- примечания к консолидированной финансовой отчетности, включая существенную информацию об учетной политике и прочую пояснительную информацию.

Основание для выражения мнения

Мы провели аудит в соответствии с Международными стандартами аудита (МСА). Наша ответственность согласно указанным стандартам далее описана в разделе «Ответственность аудитора за аудит консолидированной финансовой отчетности» нашего отчета.

Мы полагаем, что полученные нами аудиторские доказательства являются достаточными и надлежащими, чтобы служить основанием для выражения нашего мнения.

Независимость

Мы независимы по отношению к Группе в соответствии с Международным кодексом этики профессиональных бухгалтеров (включающим Международные стандарты независимости), выпущенным Советом по международным стандартам этики для бухгалтеров (Кодекс СМСЭБ), и этическими требованиями, применимыми к нашему аудиту консолидированной финансовой отчетности в Республике Казахстан. Нами выполнены прочие этические обязанности в соответствии с Кодексом СМСЭБ и этическими требованиями Республики Казахстан, применимыми к нашему аудиту консолидированной финансовой отчетности.

ТОО «ПрайсуотерхаусКуперс»
Пр. Аль Фараби 34, Здание А, 4 этаж, A25D5F6 Алматы, Казахстан
Т: +7 (727) 330 3200, Ф: +7 (727) 244 6868, www.pwc.com/kz

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 2

Наша методология аудита

Краткий обзор

- Существенность на уровне консолидированной финансовой отчетности Группы в целом: 22,363,000 тысяч тенге, рассчитанная как 5% от средней прибыли до налогообложения за последние три года, и составляет приблизительно 9% от прибыли до налогообложения за текущий год.
- Мы провели работу по аудиту Компании в Республике Казахстан.
- Аудиторская команда Группы посетила города Актобе, Хромтау и Аксу, где расположены подразделения Компании.
- Объем аудита покрывает 99.9% всех активов Группы, 99.9% выручки и 99% прибыли Группы до налогообложения.
- Соблюдение ковенантов по займам
- Признание выручки

При планировании аудита мы определили существенность и провели оценку рисков существенного искажения консолидированной финансовой отчетности. В частности, мы проанализировали, в каких областях руководство выносило субъективные суждения, например, в отношении значимых оценочных значений, что включало применение допущений и рассмотрение будущих событий, с которыми в силу их характера связана неопределенность. Как и во всех наших аудитах, мы также рассмотрели риск обхода системы внутреннего контроля руководством, включая, помимо прочего, оценку наличия признаков необъективности руководства, которая создает риск существенного искажения вследствие недобросовестных действий.

Существенность

На определение объема нашего аудита оказало влияние применение нами существенности. Аудит предназначен для получения разумной уверенности в том, что консолидированная финансовая отчетность не содержит существенных искажений. Искажения могут возникать в результате недобросовестных действий или ошибок. Они считаются существенными, если можно обоснованно предположить, что в отдельности или в совокупности они могут повлиять на экономические решения пользователей, принимаемые на основе этой консолидированной финансовой отчетности.

Основываясь на своем профессиональном суждении, мы установили определенные количественные пороговые значения для существенности, в том числе для существенности на уровне консолидированной финансовой отчетности Группы в целом, как указано в таблице ниже. С помощью этих значений и с учетом качественных факторов, мы определили объем нашего аудита, а также характер, сроки проведения и объем наших аудиторских процедур и оценили влияние искажений (взятых по отдельности и в совокупности), при наличии таковых, на консолидированную финансовую отчетность в целом.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ
АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 3

Существенность на уровне консолидированной финансовой отчетности Группы в целом	22,363,000 тысяч тенге
Как мы ее определили	приблизительно 5% от средней прибыли до налогообложения за последние три года
Обоснование примененного базового показателя для определения уровня существенности	Мы выбрали прибыль до налогообложения в качестве базового показателя для определения уровня существенности, потому что мы считаем, что именно этот базовый показатель наиболее часто рассматривают пользователи для оценки результатов деятельности Группы, и он является общепринятым. Мы использовали среднюю прибыль до налогообложения за последние три года, чтобы скорректировать уровень существенности с учетом значительной волатильности цен на сырьевые товары, наблюдаемой в последнее время. Мы установили существенность на уровне 5%, что, по нашему профессиональному суждению, попадает в диапазон приемлемых количественных пороговых значений существенности для ориентированных на прибыль компаний в данной отрасли и составляет приблизительно 9% от прибыли до налогообложения за текущий год.

Ключевые вопросы аудита

Ключевые вопросы аудита – это вопросы, которые, согласно нашему профессиональному суждению, являлись наиболее значимыми для нашего аудита консолидированной финансовой отчетности за текущий период. Эти вопросы были рассмотрены в контексте нашего аудита консолидированной финансовой отчетности в целом и при формировании нашего мнения об этой отчетности, и мы не выражаем отдельного мнения по этим вопросам.

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 4

Ключевые вопросы аудита	Какие аудиторские процедуры были выполнены в отношении ключевых вопросов аудита
Соблюдение ковенантов по займам	Наши аудиторские процедуры включали оценку соблюдения ERG и Группой ковенантов по займам.
Примечание 2 к консолидированной финансовой отчетности.	Наше внимание было сосредоточено на: – проверке условий по займам полученным, а также сумм, которые доступны для использования и которые требуют погашения; – проверке соблюдения Группой каждого из финансовых и нефинансовых ковенантов по условиям кредитных соглашений, включая проверку всех полученных от заимодателей подтверждений об отказе права требования (если применимо); – подтверждении от аудиторской команды Группы ERG соблюдения ковенантов по займам Группой ERG, в целом, и ее дочерними компаниями; – проверке правильности классификации займов полученных и оценки обязательств по финансовым гарантиям.
Группа является дочерней компанией Eurasian Resources Group S.à r.l. ("ERG"). В течение предыдущих и текущего периодов ERG и ее дочерние компании заключали кредитные соглашения для финансирования различного рода деятельности. Группа является одной из сторон в данных кредитных соглашениях и, помимо займов полученных, отраженных в составе консолидированного бухгалтерского баланса, также является гарантом по займу, полученному компанией под общим контролем (Примечание 18).	
Как указано в Примечании 2, по состоянию на 31 декабря 2023 года Группа ERG, включая Группу, соблюдала все свои банковские обязательства и финансовые ковенанты.	
Соблюдение ковенантов по займам считается крайне важным ввиду того, что это влияет на классификацию займов, полученных Группой, и оценку финансовых гарантий, а также на общий уровень ликвидности Группы. Мы считаем, что данный вопрос является ключевым вопросом аудита ввиду его большого значения для Группы и для консолидированной финансовой отчетности.	

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ
АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 5

Ключевые вопросы аудита

Какие аудиторские процедуры были выполнены в отношении ключевых вопросов аудита

Признание выручки

Примечание 20, Примечание 28 и Примечание 29 консолидированной финансовой отчетности

Выручка от реализации ферросплавов, поставляемых покупателям, признается на основании предварительной оценки цены на дату реализации. Выручка может подлежать корректировке в результате изменения цены реализации в момент доставки товара в пункт назначения. В таких случаях после первоначального признания, выручка корректируется с учетом изменений оценки ожидаемой цены на момент доставки. Подобные корректировки выручки подпадают под требования МСФО 9 «Финансовые инструменты», а не МСФО 15 «Выручка по договорам с покупателями», и представляют собой выручку из источников, отличных от договоров с покупателями.

Как указано в Примечании 20, выручка за 2023 год включает доход из источников, отличных от договоров с покупателями, в размере 35,014,013 тысяч тенге (2022 год: 62,535,791 тысячу тенге). Как указано в Примечании 28, если бы рыночные цены на ферросплавы были ниже на 10 процентов, чистая прибыль до налогообложения уменьшилась бы на 11,685,528 тысяч тенге (2022 год: 12,162,335 тысяч тенге). Поэтому существует риск того, что выручка из источников, отличных от договоров с покупателями, может быть искажена в результате неточного определения справедливой стоимости дебиторской задолженности и некорректных расчетов изменения справедливой стоимости на конец года, что влияет на сумму признанной выручки.

Существует также риск того, что выручка может быть завышена в результате обхода средств внутреннего контроля руководством посредством манипулирования оценками и преждевременного признания выручки ввиду давления, которое руководство может испытывать для достижения целевых показателей деятельности.

Наши аудиторские процедуры включали, среди прочего, получение понимания, оценку дизайна и тестирование операционной эффективности контролей над процессом признания выручки Группы, которые включают, но не ограничиваются, авторизацией договоров, утверждением ценовых приложений, определением момента признания выручки и расчетом корректировок, признанных на основе наиболее актуальных предварительных цен.

Мы также оценили дизайн и протестировали эффективность работы автоматических контролей над процессом признания выручки с помощью наших ИТ-специалистов.

Мы оценили учетную политику руководства и методологию, использованную руководством для определения предварительных цен. Кроме того, в наши аудиторские процедуры входило тестирование всех сверок между данными сгенерированных системой отчетов по реализации и главной книги для проверки расчетов проведенных корректировок, отражающих наиболее актуальные предварительные цены и окончательные цены.

Для оценки точности предварительных цен, определенных на конец года, на выборочной основе, мы проверили прогнозы базисных цен по данным внешних аналитиков. На выборочной основе мы:

- ознакомились с договорами и ценовыми приложениями;

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 6

Ключевые вопросы аудита

Какие аудиторские процедуры были выполнены в отношении ключевых вопросов аудита

Мы считаем, что данный вопрос является ключевым вопросом аудита ввиду его существенного влияния на нашу общую стратегию аудита и распределение ресурсов при планировании и завершении нашего аудита, поскольку для оценки правильности признания выручки потребовались значительные усилия.

- пересчитали выручку, признаваемую на основе предварительных цен, имеющих на дату совершения операции; и
- проверили товаросопроводительные документы, в основном, сосредоточив внимание на периоде ближе к концу года.

Мы получили письмо-подтверждение от основного покупателя для проверки точности отгруженных объемов в течение года. Мы также оценили достаточность раскрытий в консолидированной финансовой отчетности Группы в отношении выручки и соответствующей учетной политики по признанию выручки.

Определение объема аудита Группы

Объем аудита определен нами таким образом, чтобы мы могли выполнить работы в достаточном объеме для выражения нашего мнения о консолидированной финансовой отчетности в целом с учетом структуры Группы, используемых Группой учетных процессов и средств контроля, а также с учетом специфики отрасли, в которой Группа осуществляет свою деятельность.

Активы и операции Группы распределены между Компанией и ее двумя дочерними предприятиями. Из них, мы определили Компанию в качестве единственного существенного компонента, по которому был проведен аудит в полном объеме. Прочие компании Группы были определены нами как несущественные компоненты, в отношении которых мы провели аудиторские процедуры по наиболее существенным строкам финансовой информации и общие аналитические процедуры. В целом, объем нашего аудита охватывал 99.9% всех активов, 99.9% общей выручки и 99% абсолютного значения чистой прибыли Группы. Выполненные нами вышеуказанные процедуры позволили нам получить достаточные и надлежащие аудиторские доказательства в отношении консолидированной финансовой отчетности Группы и обеспечить основание для нашего мнения по ней.

Прочая информация

Руководство несет ответственность за прочую информацию. Прочая информация содержит Годовой отчет (но не включает консолидированную финансовую отчетность и наш аудиторский отчет о данной отчетности), который, как ожидается, будет нам предоставлен после даты настоящего аудиторского отчета.

Наше мнение о консолидированной финансовой отчетности не распространяется на прочую информацию, и мы не будем предоставлять вывода, выражающего уверенность в какой-либо форме в отношении данной информации.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ
АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 7

В связи с проведением нами аудита консолидированной финансовой отчетности наша обязанность заключается в ознакомлении с указанной выше прочей информацией, когда она будет нам предоставлена, и рассмотрении вопроса о том, имеются ли существенные несоответствия между прочей информацией и консолидированной финансовой отчетностью или нашими знаниями, полученными в ходе аудита, и не содержит ли прочая информация иных возможных существенных искажений.

Если при ознакомлении с Годовым отчетом мы придем к выводу о том, что в нем содержится существенное искажение, мы должны довести это до сведения лиц, отвечающих за корпоративное управление.

Ответственность руководства и лиц, отвечающих за корпоративное управление, за консолидированную финансовую отчетность

Руководство несет ответственность за подготовку и достоверное представление указанной консолидированной финансовой отчетности в соответствии со стандартами бухгалтерского учета МСФО и за систему внутреннего контроля, которую руководство считает необходимой для подготовки консолидированной финансовой отчетности, не содержащей существенных искажений вследствие недобросовестных действий или ошибок.

При подготовке консолидированной финансовой отчетности, руководство несет ответственность за оценку способности Группы продолжать непрерывно свою деятельность, за раскрытие в соответствующих случаях сведений, относящихся к непрерывности деятельности, и за составление отчетности на основе допущения о непрерывности деятельности, за исключением случаев, когда руководство намеревается ликвидировать Группу, прекратить ее деятельность или когда у него отсутствует какая-либо иная реальная альтернатива, кроме ликвидации или прекращения деятельности.

Лица, отвечающие за корпоративное управление, несут ответственность за надзор за подготовкой консолидированной финансовой отчетности Группы.

Ответственность аудитора за аудит консолидированной финансовой отчетности

Наша цель состоит в получении разумной уверенности в том, что консолидированная финансовая отчетность не содержит существенных искажений вследствие недобросовестных действий или ошибок, и в выпуске аудиторского отчета, содержащего наше мнение. Разумная уверенность представляет собой высокую степень уверенности, но не является гарантией того, что аудит, проведенный в соответствии с МСА, всегда выявляет существенные искажения при их наличии. Искажения могут быть результатом недобросовестных действий или ошибок и считаются существенными, если можно обоснованно предположить, что в отдельности или в совокупности они могут повлиять на экономические решения пользователей, принимаемые на основе этой консолидированной финансовой отчетности.

В рамках аудита, проводимого в соответствии с МСА, мы применяем профессиональное суждение и сохраняем профессиональный скептицизм на протяжении всего аудита. Кроме того, мы выполняем следующее:

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 8

- выявляем и оцениваем риски существенного искажения консолидированной финансовой отчетности вследствие недобросовестных действий или ошибок; разрабатываем и проводим аудиторские процедуры в ответ на эти риски; получаем аудиторские доказательства, являющиеся достаточными и надлежащими, чтобы служить основанием для выражения нашего мнения. Риск необнаружения существенного искажения в результате недобросовестных действий выше, чем риск необнаружения существенного искажения в результате ошибки, так как недобросовестные действия могут включать сговор, подлог, умышленный пропуск, искаженное представление информации или действия в обход системы внутреннего контроля.
- получаем понимание системы внутреннего контроля, имеющей значение для аудита, с целью разработки аудиторских процедур, соответствующих обстоятельствам, но не с целью выражения мнения об эффективности системы внутреннего контроля Группы.
- оцениваем надлежащий характер применяемой учетной политики и обоснованность оценочных значений, рассчитанных руководством и соответствующего раскрытия информации.
- делаем вывод о правомерности применения руководством допущения о непрерывности деятельности, а на основании полученных аудиторских доказательств – вывод о том, имеется ли существенная неопределенность в связи с событиями или условиями, в результате которых могут возникнуть значительные сомнения в способности Группы продолжать непрерывно свою деятельность. Если мы приходим к выводу о наличии существенной неопределенности, мы должны привлечь внимание в нашем аудиторском отчете к соответствующему раскрытию информации в консолидированной финансовой отчетности или, если такое раскрытие информации является ненадлежащим, модифицировать наше мнение. Наши выводы основаны на аудиторских доказательствах, полученных до даты нашего аудиторского отчета. Однако будущие события или условия могут привести к тому, что Группа утратит способность продолжать непрерывно свою деятельность.
- проводим оценку представления консолидированной финансовой отчетности в целом, ее структуры и содержания, включая раскрытие информации, а также того, представляет ли консолидированная финансовая отчетность лежащие в ее основе операции и события так, чтобы было обеспечено их достоверное представление.
- получаем достаточные надлежащие аудиторские доказательства, относящиеся к финансовой информации организаций или деятельности внутри Группы, чтобы выразить мнение о консолидированной финансовой отчетности. Мы отвечаем за руководство, контроль и проведение аудита Группы. Мы остаемся полностью ответственными за наше аудиторское мнение.

Мы осуществляем информационное взаимодействие с лицами, отвечающими за корпоративное управление, доводя до их сведения, помимо прочего, информацию о запланированном объеме и сроках аудита, а также о существенных замечаниях по результатам аудита, в том числе о значительных недостатках системы внутреннего контроля, которые мы выявляем в процессе аудита.

Мы также предоставляем лицам, отвечающим за корпоративное управление, заявление о том, что мы соблюдали все соответствующие этические требования в отношении независимости и информировали этих лиц обо всех взаимоотношениях и прочих вопросах, которые можно обоснованно считать оказывающими влияние на независимость аудитора, и в необходимых случаях – о действиях, предпринятых для устранения угроз, или принятых мерах предосторожности.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

Аудиторский отчет независимого аудитора (продолжение)

Страница 9

Из тех вопросов, которые мы довели до сведения лиц, отвечающих за корпоративное управление, мы определяем вопросы, которые были наиболее значимыми для аудита консолидированной финансовой отчетности за текущий период и, следовательно, являются ключевыми вопросами аудита. Мы описываем эти вопросы в нашем аудиторском отчете, кроме случаев, когда публичное раскрытие информации об этих вопросах запрещено законом или нормативным актом, или когда в крайне редких случаях мы приходим к выводу о том, что информация о каком-либо вопросе не должна быть сообщена в нашем отчете, так как можно обоснованно предположить, что отрицательные последствия сообщения такой информации превысят общественно значимую пользу от ее сообщения.

Руководитель задания, по результатам которого выпущен настоящий аудиторский отчет независимого аудитора, – Бауржан Бурханбеков.

От имени ТОО «ПрайсуотерхаусКуперс»

PricewaterhouseCoopers LLP

Утверждено:

Азамат Конратбаев
Управляющий директор
ТОО «ПрайсуотерхаусКуперс»
(Генеральная государственная лицензия
Министерства Финансов Республики Казахстан
№00000005 от 21 октября 1999 года)

Подписано:

Бауржан Бурханбеков
Аудитор-исполнитель
(Квалификационное свидетельство
Аудитора №0000586
от 30 октября 2006 года)

21 июня 2024 г.
Алматы, Казахстан

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН
БУХГАЛТЕРЛІК БАЛАНС

Қазақстанның мың теңгесімен	Ескертпе	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	5	816,287,588	670,993,734
Бейматериалдық активтер		575,843	647,570
Әділ құн бойынша инвестициялар	6	10,136,464	12,621,999
Қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар	7	101,442,756	-
Берілген қарыздар	4, 11	190,753,127	262,943,774
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер	26	3,025,807	-
Басқалары	8	39,392,181	55,859,687
Жиыны		1,161,613,766	1,003,066,764
Айналым активтері			
Тауарлық-материалдық қорлар	9	193,718,297	206,325,643
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	10	255,680,064	248,005,910
Берілген қарыздар	4, 11	25,315,318	2,752,955
Ағымдағы табыс салығы бойынша алдын ала төлем		62,061	27,261
Ақша қаражаттары және ақша баламалары	12	62,854,322	77,769,037
Басқалары		59,482	81,260
Жиыны		537,689,544	534,962,066
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		1,699,303,310	1,538,028,830
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	13	106,505,027	106,505,027
Сатып алынған меншікті акциялар		(184,411)	(184,411)
Басқа да резервтер		(471,131)	(177,226)
Бөлінбеген пайда		294,931,942	97,887,558
Компания акционерлеріне тиесілі капитал		400,781,427	204,030,948
Бақыланбайтын үлес		49,768	51,839
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		400,831,195	204,082,787
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Алынған қарыздар	14	993,183,913	1,062,811,911
Жалдау бойынша міндеттемелер	14	2,009,707	1,998,579
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер	16	16,773,488	13,901,244
Артықшылықты акциялар бойынша міндеттемелер	14	5,910,660	6,501,553
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	26	-	2,490,384
Жұмыскерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	17	7,276,789	6,407,147
Қаржылық кепілдіктер	18	11,570,867	14,469,223
Жиыны		1,036,725,424	1,108,580,041

Қазақстанның мың теңгесімен	Ескертпе	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Алынған қарыздар	14	117,919,220	797,136
Жалдау бойынша міндеттемелер	14	1,235,900	885,395
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	15	120,571,490	161,109,257
Қаржылық кепілдіктер	18	2,906,280	2,906,280
Төленетін табыс салығы		152,754	45,311,408
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер	16	1,450,957	801,726
Жұмыскерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	17	801,283	710,473
Төлеуге берілетін өзге де салықтар		16,708,807	12,844,327
Жиыны		261,746,691	225,366,002
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		1,298,472,115	1,333,946,043
МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		1,699,303,310	1,538,028,830

117-тен 156-ға дейінгі беттердегі ескертпелер шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

2024 жылғы 21 маусымда акционерлердің жылдық жалпы жиналысында бекіту үшін қол қойылды.

Прокопьев С.Л.
Бас директор

Джандосова Д.А.
Экономика және контроллинг жөніндегі директор

ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Қазақстанның мың теңгесімен	Ескертпе	2023 ж.	2022 ж.
Түсім	20	1,067,716,640	1,289,288,331
Өткізудің өзіндік құны	21	(694,071,364)	(589,254,987)
Жалпы пайда		373,645,276	700,033,344
Өткізу шығындары		(10,980,447)	(11,424,974)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	22	(40,120,236)	(67,644,911)
Зерттеу, бизнесті дамыту және барлау шығындары		(6,802,749)	(9,936,937)
Басқа операциялық шығындар	23	(12,394,124)	(17,803,052)
Басқа операциялық кірістер	23	6,119,656	23,080,249
Операциялық пайда		309,467,376	616,303,719
Қауымдастырылған кәсіпорындар нәтижелеріндегі үлесі	7	8,972,314	-
Қаржылық кірістер	24	42,119,174	105,906,503
Қаржылық шығындар	25	(116,410,410)	(132,875,635)
Салық салуға дейінгі пайда		244,148,454	589,334,587
Табыс салығы бойынша шығыстар	26	(47,105,283)	(103,421,957)
Бір жылдағы пайда		197,043,171	485,912,630
Басқа жиынтық (шығын)/кіріс:			
Кейіннен пайда немесе шығынға қайта жіктелмейтін баптар:			
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау	17	(367,381)	(620,042)
Басқа жиынтық кірісте тікелей көрсетілген табыс салығы	26	73,476	124,005
Басқа жиынтық шығын		(293,905)	(496,037)
Бір жылдағы жиынтық табыс		196,749,266	485,416,593
Келесілерге тиесілі бір жылдағы пайда/ (шығын):			
Компания акционерлері		197,044,384	485,910,983
Бақыланбайтын үлес		(1,213)	1,647
Бір жылдағы пайда		197,043,171	485,912,630
Келесілерге тиесілі бір жылдағы жиынтық табыс/ (шығын):			
Компания акционерлеріне		196,750,479	485,414,946
Бақыланбайтын үлес		(1,213)	1,647
Бір жылдағы жиынтық табыс		196,749,266	485,416,593
Жай акцияға шаққандағы негізгі және бытыраңқы пайда (тенге)	19	1,794	4,424

117-тен 156-ға дейінгі беттердегі ескертпелер шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Қазақстандық мың теңге	Компания акционерлеріне тиесілі							
	Ескертпе	Акционерлік капитал	Сатып алынған меншікті акциялар	Басқа да резервтер	Бөлінбеген пайда	Жиыны	Бақыланбайтын үлес	Капитал жиыны
2022 жылдың 1 қаңтарындағы қалдық		106,505,027	(184,411)	318,811	435,362,135	542,001,562	51,050	542,052,612
Бір жылдағы пайда		-	-	-	485,910,983	485,910,983	1,647	485,912,630
Басқа жиынтық шығын		-	-	(496,037)	-	(496,037)	-	(496,037)
Бір жылдағы жиынтық (шығын)/ кіріс		-	-	(496,037)	485,910,983	485,414,946	1,647	485,416,593
Дивидендтер	13	-	-	-	(823,385,560)	(823,385,560)	(858)	(823,386,418)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық		106,505,027	(184,411)	(177,226)	97,887,558	204,030,948	51,839	204,082,787
2023 жылдың 1 қаңтарындағы қалдық		106,505,027	(184,411)	(177,226)	97,887,558	204,030,948	51,839	204,082,787
Бір жылдағы пайда/ (шығын)		-	-	-	197,044,384	197,044,384	(1,213)	197,043,171
Басқа жиынтық шығын		-	-	(293,905)	-	(293,905)	-	(293,905)
Бір жылдағы жиынтық (шығын)/ кіріс		-	-	(293,905)	197,044,384	196,750,479	(1,213)	196,749,266
Дивидендтер	13	-	-	-	-	-	(858)	(858)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық		106,505,027	(184,411)	(471,131)	294,931,942	400,781,427	49,768	400,831,195

117-тен 156-ға дейінгі беттердегі ескертпелер шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ
ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты	Ескертпе	2023 ж.	2022 ж.
Операциялық қызмет бойынша ақша қаражаттарының қозғалысы:			
Салық салуға дейінгі пайда		244,148,454	589,334,587
Түзетулер:			
Негізгі құралдардың тозуы		61,827,132	55,339,499
Бейматериалдық активтердің амортизациясы		248,357	384,647
Жұмыскерлерге сыйақы		866,328	593,424
Қаржылық кепілдіктер бойынша кірістер		(2,898,421)	(3,615,164)
Активтерді жою жөніндегі міндеттемелер бойынша резервтер		(196,902)	(63,270)
Ескірген және өтімді емес тауар-материалдық қорлар бойынша резерв		1,834,049	158,136
Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша залалдарға арналған резерв		639,019	2,763,671
Бағам айырмасы		7,625,532	(17,555,787)
Қауымдастырылған кәсіпорындар нәтижелеріндегі үлесі		(8,972,314)	-
Инвестицияларды сатудан түсетін табыс		(508,039)	-
Қаржылық кірістер		(39,020,004)	(102,291,339)
Қаржылық шығындар		116,410,410	144,650,641
Заңды кінәрат-талап бойынша резерв		(2,633,306)	5,752,801
(Құнсыздануды қалпына келтіру)/негізгі құралдардың құнсыздануы		(384,478)	2,409,309
Басқалары		(448,134)	78,692
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейін операциялық қызмет бойынша ақша қаражаттарының қозғалысы:		378,537,683	677,939,847
Тауар-материалдық қорлардың өзгеруі		13,788,861	(40,405,690)
Сауда және басқа дебиторлық берешектің өзгеруі		(25,470,331)	(40,055,722)
Ақша қаражатын алу бойынша шектеулермен өзгерту		7,809,396	-
Сауда және өзге де кредиторлық берешектің өзгеруі		(30,498,055)	27,097,449
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге резервтердің ағымдағы бөлігін өзгерту		(32,198)	(118,007)
Төлеуге жататын басқа салықтардың өзгеруі		(2,614,658)	(190,977)
Операциялық қызметтен алынған ақша қаражаты:		341,520,698	624,266,900
Төленген табыс салығы		(92,716,577)	(93,474,142)
Алынған пайыздар		5,802,721	31,840,776
Төленген пайыздар	14	(1,584,185)	(157,158)
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты		253,022,657	562,476,376

Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты	Прим.	2023 г.	2022 г.
Инвестициялық қызмет бойынша ақша қаражатының қозғалысы:			
Негізгі құралдар мен бейматериалдық активтерді сатып алу		(184,440,923)	(156,625,905)
Берілген қарыздар	11	(188,632,936)	(385,023,648)
Берілген қарыздарды өтеу	11	240,172,750	640,285,386
Банктік депозиттерді орналастыру		(20,965)	(16,181)
Банктік депозиттерді алу		22,679	25,323
Инвестицияларды сатып алу	7,29	(138,602,976)	(10,686,883)
Инвестицияларды сату	7	4,398,140	-
Алынған дивидендтер		2,537,534	262,478
(Пайдаланылған)/ инвестициялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты		(264,566,697)	88,220,570
Қаржы қызметі бойынша ақша қаражатының қозғалысы			
Қарыздардың түсуі	14	-	19,767,038
Қарыздарды өтеу	14	(788,042)	(178,727)
Қарыздарды модификациялау комиссиясы	14	(40,127)	-
Төленген дивидендтер	13	(480,803)	(822,526,759)
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	14	(1,086,390)	(1,120,105)
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша қаражаты		(2,395,362)	(804,058,553)
Айырбас бағамының өзгеруінің ақша қаражаттары мен ақшалай баламаларға әсері		(975,313)	13,314,072
Ақша қаражаттары мен ақшалай баламалардың таза өзгеруі		(14,914,715)	(140,047,535)
Жыл басындағы ақшалай қаражат және ақшалай баламалар	12	77,769,037	217,816,572
Жыл соңындағы ақша қаражаттары мен ақшалай баламалар	12	62,854,322	77,769,037

117-тен 156-ға дейінгі беттердегі ескертпелер шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН

1. Топ және оның негізгі қызметі

«Қазхром» ТҰК» АҚ (бұдан әрі – «Компания») 1995 жылғы 20 қазанда тіркелді. Компания Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлік қоғам нысанында құрылды. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке Компания және оның еншілес компаниялары (бұдан әрі – «Топ») кіреді.

2023 жылдың желтоқсанында KCR METALS-FZCO Компанияның 99.3441% үлесін KCR International B.V. компаниясынан сатып алды. «Қазхром» ТҰК» АҚ-ның тікелей бас компаниясы Дубайдың интеграцияланған экономикалық аймақтар басқармасында тіркелген KCR METALS-FZCO болып табылады және Люксембургте тіркелген Eurasian Resources Group S.à r.l. (бұдан әрі – «ERG») түпкілікті бас компаниясы болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ERG жалпы бақылауындағы KCR International B.V. компаниясы тікелей бас компания болды.

Топтың негізгі қызметіне хром және марганец кендерін өндіру, хром кенін сату, сондай-ақ ферроқорытпаларды өндіру және сату кіреді. Топтың өндірістік активтері Қазақстан Республикасында орналасқан.

Заңды мекен-жайы: 030008, Қазақстан Республикасы, Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы, М. Мәметова көшесі, 4 «А».

2. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау негізі және есеп саясатының маңызды ережелері

Қаржылық есептілікті дайындау негізі. Топтың осы 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға шоғырландырылған қаржылық есептілігі ҚЕХС (бұдан әрі – «ҚЕХС») бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес дайындалды.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде пайдаланылған есеп саясаты төменде сипатталған және ХҚЕС-ке негізделеді. Бұл стандарттар Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын түсіндіру комитеті мезгіл-мезгіл шығаратын түсіндірулерге бейімделеді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік әділ құн бойынша бастапқы тану жүзеге асырылатын қаржы құралдарын және өзгерістері пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын қайта бағалауды қоспағанда, бастапқы құн қағидаты негізге алына отырып әзірленді.

ҚЕХС сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау бағалау мен болжамдарды қолдануды талап етеді. Ол сондай-ақ басшылықтан Топтың есеп саясатын қолдану барысында кәсіби пайымдауларды қолдануды талап етеді. Пайымдаудың немесе күрделіліктің жоғары деңгейімен ерекшеленетін немесе болжамдар мен бағалаулар шоғырландырылған қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер ететін салалар 3-Ескертпеде көрсетілген.

Қызметтің үздіксіздігі принципі. ERG Менеджерлер кеңесі 2025 жылдың 30 маусымына дейінгі кезеңдегі қол жетімді өтімділікті қарастырды. Қарастырылып отырған кезеңде ERG тобы жеткілікті ақшалай позицияны сақтау және қарызға қызмет көрсету үшін ақша ағындарының пайда болуын болжайды.

ERG тобы операциялық қызметті қолдау және несиелік келісімдердің ковенанттарын орындау үшін өтімділіктің жеткілікті қорын қамтамасыз ету үшін өзінің қаржылық жағдайын үнемі қадағалап отырады. 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ERG тобы, оның ішінде Топ, қолданыстағы ковенанттарды ұстанады.

ERG тобы Ресей Сбербанкімен және ВТБ Банкімен (ЖАҚ) несиелік келісімдерді қайта құрылымдауды сәтті аяқтады және қолданыстағы несиелік келісімдер шеңберінде барлық қолданыстағы заңдар мен қағидаларға сәйкес төлем міндеттемелерін орындауды жоспарлап отыр.

ERG тобы өтімділіктің негізгі нарықтарындағы тауар бағасына тәуелділігін, валюта бағамдарының құбылмалылыққа бейімділігін және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыруды тарту мүмкіндігін түсінеді. Келісімшарттық міндеттемелерді орындау үшін қажетті өтімділікті қамтамасыз ету үшін Топ операциялық тиімділікке, айналым қаражатын жақсартуға және күрделі шығындар бюджетін бөлуге үнемі назар аударады.

Қарастырылып отырған кезеңде жеткілікті өтімділікті сақтау үшін белгілі бір жақсартуларға, қажет болған жағдайда, басшылық іске асыру өте ықтимал деп бағалайтын басқарушылықтың араласуы арқылы қол жеткізуге болады.

Бұл шаралар операциялық шығындарды азайту және ERG тобының бақылауы шеңберінде болжауға болатын күрделі шығындарды азайту бастамаларын жүзеге асыру үшін шамамен 400 миллион АҚШ долларына дейін қамтиды.

Бұл шаралар операциялық шығындарды азайту және ERG тобының бақылауы шеңберінде болжауға болатын күрделі шығындарды азайту бастамаларын жүзеге асыру үшін шамамен 400 миллион АҚШ долларына (182 миллиард теңге) дейін қамтиды. ERG тобының егер қажет болса, қаржыландыруды ұсынатын Тараптармен әр түрлі алдын-ала келісімдер немесе кеш сатыдағы талқылаулар негізінде шамамен 680 миллион АҚШ долларына (309 миллиард теңге) дейін қосымша қаржыландыруды тартуға мүмкіндігі бар.

ERG менеджерлері ERG тобы жақын болашақта операциялық қызметті жалғастыру үшін жеткілікті ресурстарға қол жеткізе алады деп санайды және осылайша Топ басшылығы топ жақын болашақта өз қызметін ағымдағы күйінде жалғастыру үшін жеткілікті ресурстарға қол жеткізе алады және қызметтің үздіксіздік принципіне сәйкес осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау орынды деп санайды.

Жаңа стандарт. 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енген стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер енгізу Топқа айтарлықтай әсер еткен жоқ. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте Топ 1 ҚЕХС (IAS) күшіне енген талаптарына және ҚЕХС практикасы туралы ережеге сәйкес өзінің есеп саясаты туралы елеулі ақпаратты ашуда тиісті өзгерістерді көрсетті. Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енген кез келген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданбаған. 2024 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енетін стандарттарға түзетулер Топқа айтарлықтай әсер етеді деп күтілмейді. Топ басқа жаңа стандарттардың, стандарттарға түзетулер мен түсіндірмелердің ықтимал әсерін бағалайды.

Функционалдық валюта және қаржылық есептілікті ұсыну валютасы.

Егер басқаша көрсетілмесе, осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық сандық деректер Қазақстанның мың теңгесімен (бұдан әрі – «теңге») көрсетілген. Компанияның және оның еншілес компанияларының функционалдық валютасы теңге болып табылады.

Шетел валютасындағы операциялар.

Есепті күндегі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген Топтың ақшалай активтері мен міндеттемелері осы күнге Қазақстан қор биржасының (бұдан әрі – «ҚҚБ») ресми айырбастау бағамы бойынша теңгеммен қайта есептелді. Шетел валютасындағы операциялар бастапқы танылған кезде операция жасалған күнге ҚҚБ айырбас бағамы бойынша ескеріледі. Кейіннен Топтың шетел валютасында көрсетілген активтері мен міндеттемелерін қайта есептеу айдың соңындағы ҚҚБ бағамы бойынша ай сайынғы негізде жүзеге асырылады. Осы операциялар бойынша есеп айырысу күнінде, сондай-ақ шетел валютасында көрсетілген ақшалай активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу нәтижесінде туындайтын пайда немесе залал пайда немесе залал туралы есепте көрсетіледі.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларындағы қалдықтарды қайта есептеу үшін пайдаланылған ресми айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 454.56 теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңге). Теңгені басқа валюталарға айырбастауда валюталық бақылау ережелері қолданылады. Қазіргі уақытта теңге Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде еркін айырбасталатын валюта болып табылмайды.

Еншілес компаниялар	Тіркелген елі	Негізгі қызмет	Иелену үлесі, %
«Донская нефтебаза» АҚ	Қазақстан	Қоймада сақтау қызметтері және жанар-жағармай материалдарын сату	95.53
«Ақжар-хром» ЖШС	Қазақстан	Магистральдық құбырлар арқылы су өндіру	100.00

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Шоғырландырылған қаржылық есептілік.
Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейін жасалған Компанияның және оның еншілес компанияларының қаржылық есептілігін шоғырландыруды қамтиды.

Сегменттік есептілік.
Топтың операциялары аса интеграцияланған және Топ басшылығымен ферроқорытпалар өндірісімен ұсынылған бірыңғай есеп сегменті ретінде анықталған. Ферроқорытпа өндірісі хром кенін өндіруді және феррохром мен басқа ферроқорытпаларды сатуды қамтиды.

Операциялық шешім қабылдайтын Топ басшылығы-бұл ресурстарды бөлетін және Топтың операциялық сегменттерінің нәтижелерін бағалайтын тұлға немесе тұлғалар тобы. Операциялық шешімдер қабылдаушы басшылық стратегиялық шешімдер қабылдау үшін пайдаланылатын есептерге сүйене отырып, операциялық бөлімді анықтады. Шешімдер қабылдау кезінде басшылық сегмент қызметінің нәтижелерін операциялық пайда мен салық салуға дейінгі пайда негізінде бағалайды.

Географиялық өңірлер бөлінісіндегі кірістердің құрылымы туралы ақпарат 20 Ескертпеде ашылып көрсетілді.

Негізгі құралдар.
Негізгі құралдар сатып алу құны немесе бастапқы құны бойынша есепте жинақталған тозуды және құнсызданудан болған шығындарды шегерумен көрсетіледі. Шаруашылық тәсілмен дайындалған немесе салынған негізгі құралдар объектілерінің бастапқы құны жұмсалған материалдардың, орындалған өндірістік жұмыстардың құнын және өндірістік үстеме шығыстардың бір бөлігін қамтиды.

Пайдалы қызмет мерзімі тұтастай алғанда осы объектінің пайдалы қызмет мерзімінен ерекшеленетін негізгі құралдар (компоненттер) объектісінің жекелеген маңызды бөліктері бойынша тозу осы бөліктерді пайдаланудың болжамды мерзімдерін көрсететін амортизация нормалары бойынша жеке есептеледі. Негізгі құралдардың ірі тораптарын немесе компоненттерін ауыстыруға арналған шығындар ауыстырылатын бөліктерді бір мезгілде есептен шығарған кезде капиталдандырылады. Ауыстырылған бөліктерді есептен шығарудан түскен кіріс немесе залал пайда немесе залал туралы есепте көрсетіледі.

Тау-кен активтері жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жабылмаған шығынды шегерумен бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Өндірістік қуатты белгілеу немесе ұлғайту үшін, сондай-ақ жобалық қуаттарды игеру немесе карьерлерді реконструкциялау кезеңінде тау-кен-құрылыс, тау-кен-күрделі және тау-кен дайындық жұмыстарын жүргізуге

жұмсалған бағалау жөніндегі шығындарды қоса алғанда, шығыстар ғимараттар мен құрылыстардың құрамына тау-кен активтеріне капиталдандырылады.

Тозу.
НТозу жерге есептелмейді. Негізгі құралдар объектісінің бастапқы құны оны тиімді пайдаланудың бүкіл мерзімі ішінде жою құнына дейін амортизацияланады. Негізгі құралдар объектісінің пайдалы қызметінің есептік мерзімі оның пайдалы қызмет ету мерзіміне және/немесе аумағында осы негізгі құралдар объектісі орналасқан карьердің экономикалық алынатын резервтерін ағымдағы бағалауға да байланысты.

Тау-кен активтері олар жататын экономикалық тұрғыдан алынған дәлелденген және ықтимал резервтерді бағалау негізінде өндірістік әдісті қолдана отырып амортизацияланады. Егер жеке активтің пайдалы қызметінің бағалау мерзімі карьердің тиісті қызмет ету мерзімінен аз болса, онда мұндай тау-кен активтері бойынша тозуды есептеу тікелей әдіспен немесе объектінің өндірістік сипаттамасына сүйене отырып, өндірістік әдісті қолдана отырып жүзеге асырылады. Тозу сомасы пайдада немесе залалда көрсетіледі.

Өндірістік әдіс бойынша есептеу нәтижелеріне әсер ететін бағалау мәндерінің өзгеру сомаларын есепке алу перспективті түрде жүргізіледі. Пайдалы қызметтің күтілетін мерзімдері төмендегі кестеде келтірілген.

Егер Топ объектіні өзінің физикалық қызмет ету мерзімі аяқталғанға дейін пайдалануды көздесе, активтің тарату құны нөлге жуықтайды. Активтердің тарату құны және олардың пайдалы қызмет мерзімдері қайта қаралады және қажет болған жағдайда әрбір есептік кезеңнің соңына түзетіледі.

Аяқталмаған құрылыс бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Құрылыс аяқталғаннан кейін активтер негізгі құралдардың құрамына олардың баланстық құны бойынша аударылады. Аяқталмаған құрылыстың тозуы актив болжамды пайдалануға дайын болғанға дейін есептелмейді.

Аршу шығындары.
Өндіру басталғанға дейін шахталар мен карьерлерді игеру барысында өндірілген бос жоғарғы жынысты алуға және әкетуге арналған шығындар шахталар мен карьерлерді пайдалану мерзімі ішінде өндірістік әдіс бойынша амортизацияны есептей отырып, тау-кен активтерінің өзіндік құнының құрамында капиталдандырылады. Өндіру кезеңі барысында жүргізілген аршуға жұмсалған кейінгі шығындар, егер аршу қызметіне жұмсалған шығындар өндірілген қорлар нысанында пайда әкелсе, тауарлық-материалдық қорлардың өзіндік құнының құрамына енгізіледі.

Пайдалы қызмет мерзімі (жыл)	
Ғимараттар мен құрылыстар	10 - 60
Машиналар мен жабдық	5 - 30
Өзге де жабдықтар мен автокөліктер	3 - 30
Тау-кен активтері-карьерлер мен шахталардың инфрақұрылымы	2 - 30
Тау-кен активтері – өзгелері	Өндірістік әдіс

Егер алынған пайда болашақта кенге қол жетімділікті жақсартса, онда Топ кейінгі шығындарды ұзақ мерзімді актив – «аршу қызметінің активі» ретінде таниды.

Топ аршу қызметінің активін келесі шарттар қанағаттандырылған жағдайда ғана таниды:

- Аршу қызметіне байланысты болашақ экономикалық пайда (кенге қол жетімділікті жақсарту түрінде) Топқа түсу мүмкіндігі болған кезде;
- Топ қол жетімділігі жақсартылған кен денесінің құрамдас бөлігін сәйкестендіре алса; және
- Көрсетілген компонентке қол жетімділікті жақсартуға байланысты шығындарды сенімді түрде өлшеуге болатын болса.

Топ аршу қызметінің активін өзіне қатысты негізгі құралдың құрамдас бөлігі ретінде ескереді. Бастапқыда Топ аршу қызметінің активін кеннің сәйкестендірілген құрамдас бөлігіне қол жеткізуді, сонымен қатар тікелей үстеме шығындарға қатысты шығындарды бөлуді жақсартатын аршу қызметін жүзеге асыру үшін тікелей жұмсалған жинақталған шығындар, жұмсалған шығындар бойынша өлшейді. Аршу қызметінің активі өзі бір бөлігі болып табылатын қолданыстағы актив сияқты бастапқы

танылғаннан кейін құнсызданудан болған тозу мен залалды шегергендегі өзіндік құн бойынша ескерілуі тиіс. Аршу қызметінің активі өндіру көлеміне барабар өндірістік әдісті пайдалана отырып амортизацияланады.

Аршу қызметінің активімен және өндірілген қорлармен (ағымдағы аршу) байланысты шығындарды жеке бөлу мүмкін болмаған кезде, Топ бөлу базасы ретінде аршу коэффициентін пайдалана отырып, өндірістік аршу жұмыстарына арналған шығындарды бөледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Қаржы активтерін жіктеу және кейінгі бағалау.

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы активтеріне алдын ала бағалау бойынша есепке алынатын дебиторлық берешекті қоспағанда, берілген қарыздар, сауда дебиторлық берешек, шартта көзделген ақша қаражатын алу мақсатында ұсталатын ақшалай қаражат пен ақшалай баламалар және өзге де қаржы активтері жатады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешек.

Сауда және басқа да дебиторлық берешек (пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша есепке алынатын алдын ала бағалау бойынша дебиторлық берешектен басқа) бастапқыда әділ құн бойынша және кейіннен шығынға арналған бағалау резервін шегергендегі амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Алдын ала төлемдер.

Алдын ала төлем құнсыздануға арналған резервті шегергендегі бастапқы құны бойынша қаржылық есептілікте көрсетіледі. Жеткізушілерге алдағы негізгі құралдарды жеткізу есебінен төленетін алдын ала төлемдер өзге де ұзақ мерзімді (айналымнан тыс) активтердің құрамында көрсетіледі. Алдағы тауарлық-материалдық қорларды жеткізу есебіне төленетін алдын ала төлемдер өзге де ағымдағы (айналым) активтердің құрамында көрсетіледі.

Тауарлар мен қызметтер үшін шетел валютасындағы алдын ала төлемдер ақшалай емес бап болып табылады, сондықтан

алдын ала төлемді жүзеге асыру күніне нарықтық бағам бойынша ескеріледі және есепті кезеңнің соңында қайта есептелуге жатпайды. Егер алдын-ала төлеуге жататын активтер, тауарлар немесе қызметтер алынбайтындығының белгісі болса, алдын-ала төлемнің баланстық құны төмендетуге жатады және құнсызданудан болатын тиісті шығын бір жылдағы пайдада немесе залалда көрсетіледі.

Сауда дебиторлық берешектің құнсыздануы.

Сауда дебиторлық берешегі бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін Топ шарттың бүкіл мерзімі ішінде шығындарға бағалау резервін есептеуге мүмкіндік беретін резервтер матрицасы негізінде оңайлатылған тәсілді пайдаланады. Резервтер матрицасы болжамды макроэкономикалық бағалауларды ескере отырып, кредиттік шығындардың тарихи тәжірибесі негізінде есептеледі және әрбір есепті күнге жаңартылады. Сауда дебиторлық берешегі мерзімі өткен күндерге байланысты санаттарға бөлінеді және дефолт коэффициенттерін тарихи талдау негізінде күтілетін несиелік шығындар деңгейі анықталады. Шығындар бойынша бағалау резервінің өзгерістері пайда немесе залал туралы есептің жалпы және әкімшілік шығыстарының құрамында көрсетіледі.

Тауарлық-материалдық қорлар.

Қорларды есептен шығару құны орташа өлшенген құн әдісі бойынша анықталады. Хром, марганец және басқа да қалпына келтірілген минералды ресурстар өндіру кезінде шикізат ретінде көрсетіледі және өндірудің орташа құны бойынша бағаланады. Дайын өнімнің және аяқталмаған өндірістің өзіндік құны шикізат пен материалдардың құнын, өндірістік жұмысшылардың еңбегіне тікелей шығындарды және басқа да тікелей шығындарды, сондай-ақ өндірістік үстеме шығыстардың тиісті үлесін (әдеттегі өндірістік қуатқа сүйене отырып) қамтиды және қарыздар бойынша шығындарды қамтымайды. Сатудың таза құны-бұл өндірісті аяқтау шығындары мен сату шығындарын шегергендегі әдеттегі қызмет барысында сатудың болжамды құны.

Ақша қаражаттары және ақша баламалары.

Ақша қаражаттары мен ақшалай баламаларға банктердегі, кассадағы ақша қаражаттары, талап етілгенге дейінгі немесе сатып алынған күннен бастап үш айдан аз өтеу мерзімі бар депозиттер, сондай-ақ бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз басқа қысқа мерзімді өтімділігі жоғары инвестициялар жатады.

Банктерде үш айдан астам мерзімге орналастырылған ақша қаражаты шектеу шарттары болмаған кезде және мерзімінен бұрын алу мүмкіндігімен, сондай-ақ ниетімен ақшалай қаражат пен ақшалай баламалардың құрамына енгізіледі.

Бұл ретте инвестициялық кіріс алу мақсатында үш айдан астам мерзімге орналастырылған және мерзімінен бұрын алу ниеті болмаған кезде ақшалай қаражат өзге де айналым немесе айналымнан тыс активтердің құрамына енгізіледі. Үш айдан астам алу бойынша шектеуі бар ақша қаражаты шектеу кезеңіне байланысты өзге де айналымдағы немесе айналымнан тыс активтердің құрамына енгізіледі.

Акционерлік капитал.

Артықшылықты акция-бұл күрделі қаржы құралы, оның құрылымында үлестік компонент пен міндеттеме бірге болады. Міндеттеме бастапқыда басшылық бағалайтын шахталардың жұмыс істеу кезеңіне дисконтталған құн формуласын пайдалана отырып, міндетті жылдық дивидендтер сомасына пайыздық нарықтық мөлшерлемені қолдана отырып, әділ құн бойынша көрсетіледі.

Топ шахталардың жұмыс істеуінің болжамды кезеңінен артық ақша ағындарын немесе пайданы тудырмайтындықтан, яғни, тиісінше міндеттемелердің құрамдас бөлігін бағалау үшін шектеусіз емес мерзімге шахталардың жұмыс істеу кезеңі пайдаланылады.

Нәтижесінде міндеттеме амортизацияланған құн бойынша өлшенеді. Ақша ағындарының бағалау мәндерінің өзгеруі нәтижесінде баланстық құнның өзгеруі қызметтің қаржылық нәтижелеріне жатады. Үлестік компонент бастапқы тану кезінде қалдық сомамен, яғни артықшылықты акциялар эмиссиясы нәтижесінде тартылған қаражат сомасы мен міндеттеменің әділ құны арасындағы айырмамен ұсынылады. Артықшылықты акцияның үлестік компоненті кейіннен қайта бағалауға жатпайды.

Дивидендтер.

Артықшылықты акциялар бойынша міндетті жылдық дивидендтерден басқа дивидендтер, егер олар есепті кезең аяқталғанға дейін қоса алғанда жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті кезеңнің соңындағы капитал сомасынан шегеріледі. Артықшылықты акциялар бойынша міндетті жылдық дивидендтер пайда немесе залал туралы есептің бөлігі ретінде қаржылық шығыстар ретінде танылады.

Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті кезең аяқталғанға дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті кезең аяқталғаннан кейін, бірақ шығарылымға шоғырландырылған қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте ашылады.

Активтерді жою және қалпына келтіру және қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер.

Активтерді жою және қалпына келтіру және қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелер олардың туындау ықтималдығы жоғары және олардың сомаларын негізді бағалау мүмкіндігі болған кезде танылады.

Активтер мен қалдықтар полигондарын жою және қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі шығындардың құрамына рекультивация мен жоюға (ғимараттарды, құрылыстар мен инфрақұрылым объектілерін бұзу, машиналар мен жабдықтарды бөлшектеу, қалдық материалдарды шығару, қоршаған ортаны тазарту, шығарындыларға мониторинг жүргізу және бұзылған жерлерді қалпына келтіру) арналған шығындар кіреді

Жою, рекультивациялау және қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуге арналған бағалау шығындары бойынша резервтер бағаланған болашақ шығындардың дисконтталған құны негізінде карьерді қазу немесе қоршаған ортаны ластау барысында жерді бұзудың тиісті фактісінен болатын міндеттеме туындайтын есепті кезеңдегі негізгі құралдардың өзіндік құнына қалыптастырылады және жатқызылады.

Активтерді жою және қалпына келтіру және қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер бұзушылық фактілеріне немесе болашақта залал келтіруге байланысты туындауы күтілетін қандай да бір қосымша міндеттемелерді қамтымайды. Шығындарды бағалау жою және рекультивациялау және қалпына келтіру жоспары негізінде жүзеге асырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Шығындар сомаларының бағалау мәндері белгілі өзгерістерді, мысалы, жаңартылған бағалау сомаларын және активтерді пайдаланудың қайта қаралған мерзімдерін немесе операциялық қызметтің белгіленген мерзімдерін ескере отырып, тұрақты негізде ресми тексерулер жүргізе отырып, пайдалануға қарай жыл сайын есептеледі.

Топ өз шығындарын техникалық-экономикалық негіздеме мен инженерлік зерттеулерге сүйене отырып, қолданыстағы техникалық ережелер мен қалпына келтіру жұмыстары мен қалпына келтіру әдістеріне сәйкес бағалайды.

Резервтердің дисконтталған құнын айқындау кезінде пайдаланылатын амортизация немесе дисконттың «күшін жою» сомасы әрбір есепті кезеңдегі қызмет нәтижелеріне жатады. Дисконттың амортизациясы қаржылық шығындардың құрамында көрсетіледі.

Карьерді қазу, есептік бағалауларды жаңарту, пайдаланудың есептік мерзімдерін өзгерту және дисконттау нормаларын қайта қарау барысында жерді бұзудың жаңа фактілері нәтижесінде туындайтын активтерді жою және қалпына келтіру және қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтердің өзге де өзгерістері негізгі құралдардың құнын түзетеді. Бұл шығындар кейіннен осы активтерге сәйкес келетін амортизация әдісін қолдана отырып, активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде амортизацияланады.

Өндіру кезеңі барысында жердің бұзылуына байланысты активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге резервтердің өзгеруі пайда немесе залал туралы есепте көрсетіледі.

Алынған қарыздар. ЗАлынған қарыздар бастапқыда мәміле бойынша шығындарды шегергендегі әділ құн бойынша көрсетіледі және кейіннен амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Нарықтық ставкалардан өзгеше пайыздық ставкалар бойынша алынған қарыздар бойынша алу сәтінде әділ құнға дейін қайта бағалау жүргізіледі, ол борыштың негізгі сомасын және ұқсас қарыздар бойынша нарықтық пайыздық ставкаларды ескере отырып дисконтталған пайыздарды өтеу есебіне енгізуге арналған сомаларды қамтиды.

Мәміле бойынша шығындарды шегергендегі міндеттеменің әділ құны мен алынған қаражаттың таза сомасы арасындағы айырмашылық қарыздарды бастапқы тану кезінде пайда/ шығынды құрайды. Қарыздарды бастапқы тану кезіндегі пайда/ залал сомасы қаржылық кірістер/ шығыстар құрамындағы пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Кейіннен алынған қарыздардың баланстық құны қарыздар бойынша қаржылық шығыстар ретінде амортизация сомасын көрсете отырып, қарыздарды бастапқы тану кезінде пайда сомасы бойынша есептелген амортизацияны ескере отырып түзетіледі.

Топтың міндеттемелер бойынша есеп айырысу мерзімін есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі айға ауыстыруға сөзсіз құқығы болмаған кезде алынған қарыздар қысқа мерзімді міндеттемелердің құрамында көрсетіледі.

Топ кредиттер мен қарыздар бойынша шығындарды капиталдандырады, егер олар білікті активтер бойынша күрделі шығындар жасамаса, оларды болдырмауға болады. Қарыздар бойынша капиталдандырылған шығындар топты қаржыландырудың орташа құны негізінде есептеледі (орташа өлшенген пайыздық шығыстар білікті активтерді пайдалануға дайындау үшін қаражат қарызға алынған жағдайларды қоспағанда, білікті активтерге арналған шығыстарға қолданылады). Егер бұл орын алса, осы қарыз қаражаттарын уақытша инвестициялаудан түскен кез келген инвестициялық кірісті шегергендегі кезең ішінде нақты қарыздар бойынша жұмсалған нақты шығындар капиталдандырылады.

Капиталдандырудың басталу күні (а) Топ білікті активке байланысты шығындарды көтерген кезде пайда болады; (б) ол қарыздар бойынша шығындарды көтереді; және (в) ол активті пайдалануға дайындау үшін қажетті әрекеттерді жасайды. Қарыздар бойынша шығындарды капиталдандыру біліктілік активті салу және пайдалануға дайындау ұзақ мерзімдер ішінде үзілген кезде тоқтатылады. Қарыздар бойынша

шығындарды капиталдандыру активті пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар аяқталған күнге дейін жалғасады.

Қаржылық кепілдіктер. Қаржылық кепілдіктерді Топ сыйақы алған сәтте немесе дебитор қаржыландырушы ұйымнан қарыз қаражатын алған кезде сыйақысыз кепілдіктер (топ ішіндегі кепілдіктер) болған жағдайда таниды.

Топ сыйақысыз кепілдіктер бергенде немесе нарықтық сыйақыдан өзгеше сыйақымен кепілдіктер бергенде, әділ құнын бағалау әдістерін (мысалы, мұндай құралдардың нарықтық құны, пайыздық мөлшерлеменің дифференциалдары) қолдану арқылы анықталады.

Қаржылық кепілдік бойынша міндеттемені бастапқы тану кезіндегі залалдар өзге қаржылық шығыстар құрамындағы пайдада немесе залалда танылады. Қаржылық кепілдік бойынша міндеттеменің амортизациясы кепілдік мерзімі ішінде тікелей әдісті қолдана отырып есептеледі және тиісті кірістер басқа қаржылық кірістердің құрамында көрсетіледі. Қаржылық кепілдіктер бойынша шығындарға бағалау резервінің сомасын айқындау тәртібі берілген қарыздардың құнсыздануын айқындау тәртібіне ұқсас.

Сауда және басқа да кредиторлық берешек. Сауда кредиторлық берешегі контрагенттің өзінің шарттық міндеттемелерін орындау фактісі бойынша есептеледі. Топ кредиторлық берешекті әділ құны бойынша таниды. Кейіннен кредиторлық берешек амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Табыс салығы. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте табыс салығы есептік кезеңнің соңында қолданылатын Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрсетіледі. Табыс салығы бойынша шығыстарға ағымдағы (корпоративтік табыс салығы) және кейінге қалдырылған салықтар жатады. Табыс салығы бойынша шығыстар басқа жиынтық табыстың құрамында немесе тікелей меншікті капиталдың құрамында сол немесе қандай да бір басқа есептік кезеңде көрсетілетін операцияларға қатысты салықтарды қоспағанда, пайда немесе залал туралы есепте көрсетіледі.

Түсімді тану. Өнімнің едәуір бөлігі тауарларды сатып алу-сату шарттары бойынша сатылады. Түсім ҚҚС пен жеңілдіктерді шегергендегі мәміле бағасының мөлшерінде көрсетіледі.

Белгілі бір тауарларды сатудан түскен түсім тауарды межелі жерге жеткізу кезінде сату бағасының өзгеруі, сондай-ақ клиенттің өнімнің саны мен сапасын тексеруі нәтижесінде түзетілуі мүмкін. Мұндай жағдайларда түсім бастапқыда тауарды жөнелту сәтінде әділ құны бойынша танылады. Әдетте, соңғы бағалар 3 ай ішінде қалыптасады. Табысқа осындай түзетулер 9 «Қаржы құралдары» ХҚЕС-ке сәйкес ескеріледі, демек, ауыспалы өтемге қатысты 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» ХҚЕС ережелері қолданылмайды. Мұндай түзетулер сатып алушылармен жасалған шарттардан басқа көздерден алынған кіріс/шығынды білдіреді.

Ферроқорытпалар мен өзге де өнімдерді сатудан түскен түсім лездік уақытта танылады.

3. Есеп саясатын қолданудағы маңызды есептік бағалау және кәсіби пайымдамалар

Топ бағалауды пайдаланады және келесі қаржылық кезең ішінде есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелерге әсер ететін болжамдар жасайды. Бағалаулар мен пайымдаулар үнемі сыни талдауларға ұшырайды және өткен көшбасшылық тәжірибеге және басқа факторларға, соның ішінде қалыптасқан жағдайларда негізделген деп есептелетін болашақ оқиғаларға қатысты күтулерге негізделген. Менеджмент сонымен қатар есеп саясатын қолдану барысында бағалауды қажет етпейтін кейбір пікірлерді қолданады. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға айтарлықтай әсер ететін пайымдаулар және келесі қаржылық кезеңдегі активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын айтарлықтай түзету қажеттілігіне әкелуі мүмкін бағалаулар мыналарды қамтиды:

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар. Топтың хром кенін өндіруге байланысты жер қойнауын пайдалануға арналған негізгі келісімшартының қолдану мерзімі 2041 жылы аяқталады. Топ басшылығы мұндай келісімшарт 2074 жылы күтілетін карьердің пайдалы қызмет мерзімі аяқталғанға дейін номиналды құны бойынша ұзартылады деп күтеді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте негізгі құралдардың тозуы мен баланстық құны бойынша шығыстар жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар карьердің пайдалы қызмет мерзімі аяқталғанға дейін ұзартылады деген болжам негізінде көрсетілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Тау-кен активтері мен минералдық қорлардың пайдалы қызметінің бағалау мерзімдері. Негізгі құралдардың құрамында жіктелген тау-кен активтері дәлелденген және ықтимал минералды қорларды негізге алумен, өндірістік әдісті пайдалана отырып, карьердің пайдалы қызметінің тиісті мерзімі ішінде амортизацияланады.

Кен қорын бағалау кезеңнен кезеңге қарай өзгеруі мүмкін. Бұл топтың қаржылық нәтижелеріне әсер етуі мүмкін. Қорлардағы мұндай өзгерістер тозудың есептелуіне, активтердің баланстық құнына және активтерді жою жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтердің мөлшеріне әсер етуі мүмкін

Топтың кен қорларын бағалау технологиялық және экономикалық тұрғыдан негізделуі мүмкін және тиісті тау-кен активінен заңды түрде бекітілген құқықтар негізінде алынатын өнімді жақсы бағалауға негізделген. Бағалау кендердің мөлшері мен сорттарын, өндірістік технологиялар мен алу нормаларын, болжамды тауар бағалары мен өндірістік шығындарды қоса алғанда, бірқатар факторларды ескере отырып қалыптастырылады.

Кен қорларын бағалау келесілерді қоса алғанда, негізделген рұқсаттарды пайдалануды талап ететін Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі Геология комитетінің қорлар жөніндегі мемлекеттік комиссиясының минералдық шикізат қорларын теңгерімге қою әдістемесі негізінде есептеледі:

- Дәлелденген және болжамды қорларды, қорларды бағалауды және кеңейту міндеттемелерін қамтитын болашақ өндірісті бағалау;
- Қолданыстағы нарықтық бағаларға, форвардтық бағаларға және Топтың ұзақ мерзімді орташа бағаларды бағалауына негізделген болжалды тауар бағасы; және
- Өндіріске, инвестицияларға және активтерді қалпына келтіру міндеттемелеріне болашақ ақшалай шығындар.

Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер. Табиғат қорғау заңнамасына және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға сәйкес топ өзінің операциялық қызметі нәтижесінде қоршаған ортаға келтірілген залалды жою және өзінің тау-кен активтері мен қалдықтарды орналастыру полигондарын жою және жұмыстар аяқталғаннан кейін жерді рекультивациялау жөнінде заңды міндеттемеге ие.

Резервтер бұрынғы операциялық қызметтің салдарынан міндеттеменің туындауына қарай жою және рекультивациялау жөніндегі шығындардың дисконтталған құны негізінде қалыптастырылады.

Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер Топтың Қазақстан Республикасының қолданыстағы табиғат қорғау заңнамасын және Топтың келісімшарттық аумақта жер қойнауын пайдалану салдарын жою жөніндегі және

рекультивациялау жөніндегі жұмыстарды қалпына келтірудің және жүргізудің ағымдағы нормалары мен әдістеріне сәйкес техникалық-экономикалық негіздемемен және инженерлік зерттеулермен нығайтылған өзге де операциялық қызметтің байланысты бағдарламасын түсіндіруі негізінде айқындалады.

Зиянды жою бойынша шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптары мен заңнаманы түсіндірудегі ықтимал өзгерістерге ұшырайды.

Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер олардың пайда болу ықтималдығы және олардың сомаларын негізделген бағалау мүмкіндігі болған кезде танылады.

Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі резерв. 2021 жылы пайдалану тоқтатылғаннан кейін қоршаған ортаға теріс әсер ететін өндірістік объектілерді пайдалану салдарын жоюды талап ететін Қазақстан Республикасының Жаңа Экологиялық Кодексі (бұдан әрі – «Кодекс») қабылданды. Объектілерді пайдалану салдарын жою тиісті активтердің сипатына және қоршаған ортаға ықтимал әсерге байланысты болады.

Кодекстің талаптары салыстырмалы түрде жаңа болғандықтан, оның ережелерін түсіндіру мен қолдануда белгісіздік бар. Топ алғаш рет 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді (16-Ескертпе) Кодекстің ағымдағы түсіндірмесі және жүргізілген техникалық талдау нәтижесінде

бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер негізінде мойындады.

Топ міндеттемені бағалау кезінде айтарлықтай шешім қабылдады. Кодекстегі кез-келген болашақ өзгерістер, оны түсіндіру және қолдану практикасы топтың пікірлері мен бағалауларына әсер етуі мүмкін, сондықтан объектілерді пайдалану салдарын жою бойынша тиісті міндеттемелерді қайта қарауға әкелуі мүмкін. Мұндай бағалауды жүргізудегі маңызды пайымдаулар инфляция мен дисконттау ставкаларын және дисконттау кезеңін бағалауды қамтиды. Дисконттау мерзімін айқындау кезінде басшылық объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі іс-шаралар 2074 жылы күтілетін кен орындары толық игерілгеннен кейін жүргізілетін болады деген пайымдауды қолданды. Бағалауда пайдаланылған негізгі жорамалдар 16-Ескертпеде келтірілген.

Топ жүргізген қолданыстағы заңнаманы талдау негізінде басшылық негізгі құралдардың жекелеген объектілерін 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы жағдай бойынша объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерден алып тастау керек деген қорытындыға келді, өйткені:

- Мұндай активтер қоршаған ортаға айтарлықтай теріс әсер етпейді;
- Осы объектілердегі өндірістік процестер қоршаған ортаға теріс әсерді азайту үшін бөлшектеу және рекультивациялау жұмыстарын жүргізуді талап ететін салдарға әкеп соқпайды;

- Технологиялық машиналар мен жабдықтар сияқты жекелеген объектілер бойынша жою құнын өтеу және / немесе қайта бейіндеу мүмкіндігі бар, нәтижесінде қоршаған ортаға теріс әсер айтарлықтай төмендейді және оларды бөлшектеу қажеттілігі туындамайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды болжамдарды өзгертуге объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелердің сезгіштігін талдау келесідей ұсынылған:

Мың теңгемен	Болжамдардағы өзгерістер	Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемені (азайту)/ ұлғайту
Инфляция мөлшерлемесі	(1%)/ 1%	(499,141)/ 802,717
Дисконттау мөлшерлемесі	(1%)/ 1%	751,575/ (472,154)
Тарату мерзімі	(10 лет)/ 10 лет	1,105,648/ (596,312)

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы. Әрбір есепті кезеңнің соңында Топ олардың ықтимал құнсыздану белгілерін анықтау үшін активтерге (ақша ағындарын тудыратын бірліктерге) талдау жүргізеді. Ішкі және сыртқы факторларды талдау негізінде басшылық есепті кезеңде құнсыздану белгілерінің жоқтығын анықтады.

Берілген қарыздардың құнсыздануы. Күтілетін кредит шығындарын бағалау дефолт ықтималдығын, қарыз бойынша болашақ ақша ағындарының жиналуын және күтілетін қалпына келтіру мерзімдерін қоса алғанда, айтарлықтай болжамдарды қолдануды талап етеді. Мұндай болжамдардағы өзгерістер өтелетін құнға немесе осындай активтер бойынша резервтерге әсер етуі мүмкін. Басшылық болжамдарды үнемі қайта қарастырады. Берілген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік шығындар салыстырмалы рейтингі бар компаниялардың кредиттік тәуекелі негізінде есептелді. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген қарыздар 1-Кезеңге жатқызылды. Басшылықтың бұл пайымы ERG қызметінің үздіксіздігін бағалауға негізделген.

Қаржылық кепілдіктердің құнын бағалау. Топ қаржылық кепілдіктердің әділ құнын анықтау үшін кредиттік своп әдісін қолданады. Қаржылық кепілдік міндеттемесінің әділ құны қарыздың кепілдік берілген сомасын, пайыздық мөлшерлемені және тәуекел көрсеткіштерін ескере отырып есептеледі. Топ басқа кепілгерлермен толық бірлескен жауапкершілікте болатын кредиттік шарттар үшін нарықтық комиссия ұқсас несиелік рейтингі бар компаниялардың кредиттік-дефолттық своптарын ескере отырып анықталады және кепілгерлер арасында бөлінеді. Бұл Топтың берілген кепілдіктермен байланысты кредиттік тәуекелге ұшырауына басшылықтың ең жақсы бағасын білдіреді. Басшылықтың бұл шешімі ERG тобының үздіксіздігін бағалауға негізделген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ
ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ
31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Кепілдіктердің құны тең кепілгерлер компанияларының таза активтерінің әділ құны негізінде тең кепілгерлер арасында бөлінеді.

Басшылық Топтың кепілдендірілген міндеттемелерді өтеуге мәжбүр болуы екіталай деп санайды.

Салық заңнамасы және трансферттік баға белгілеу туралы заңнама.
Қазақстандық салық заңнамасы мен трансферттік баға белгілеу жөніндегі заңнама әртүрлі түсіндірулерге ұшырайды.

Әділ құн бойынша инвестициялар.
Топ кәсіпорындарға қатысты бақыланбайды немесе айтарлықтай әсер етпейді, өйткені Топ олардың қаржылық және операциялық қызметіне қатысты шешім қабылдай алмайды (6-Ескертпе).

«Bill-and-hold arrangement» бойынша түсімді тану.
2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезең ішінде 12,719,769 мың теңге мөлшеріндегі түсім «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» 15 ХҚЕС сәйкес «bill-and-hold arrangement» бойынша түсімді тану өлшемшарттарын қанағаттандыратын қосымша келісім бойынша танылды. Түсімді тану кезінде Топ маңызды пайымдауды қолданды:

- Есепті күнге орындау міндетін толық атқару, оның ішінде сатып алушыға елеулі тәуекелдер мен активке меншік құқығымен байланысты пайдалар берілді;
 - Өнімнің сатып алушыға тиесілі екендігі туралы өлшемшарттарды қанағаттандыру;
 - «Bill-and-hold arrangement» қорытындысының себебі маңызды болды деген өлшемшартты қанағаттандыру.
- 4. Байланысты тараптармен есептесулер мен операциялар**
- Бас компания: ақпарат 1-Ескертпеде ашылып берілген.
- Жалпы бақылаудағы компаниялар: ERG бақылауындағы компаниялар.
- Б класындағы Менеджерлердің бақылауындағы компаниялар: Б класындағы менеджерлер және олардың бақылауындағы барлық компаниялар ERG қарапайым

акцияларының Б класындағы менеджерлердің жанама иеліктері нәтижесінде Топтың байланысты тараптары болып табылады. Б класының менеджерлері ERG Менеджерлер Кеңесінің мүшелері болып табылады.

Мемлекеттік кәсіпорындар: Қазақстан Республикасы және онымен байланысты заңды тұлғалар. Қазақстан Республикасы ERG-ге елеулі ықпал ету негізінде Компанияның байланысты тарабы болып табылады.

Негізі басшылық; өкілеттіктері бар және Топтың операцияларын жоспарлауға, үйлестіруге және бақылауға тікелей немесе жанама түрде жауапты тұлғалар.

Төменде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы байланысты тараптармен операциялар бойынша өтелмеген қалдықтар берілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	Бас компания	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Б класындағы Менеджерлердің бақылауындағы компаниялар	Мемлекеттік кәсіпорындар	Негізі басшылық
Активтер:					
Әділ құн бойынша инвестициялар	-	10,136,464	-	-	-
Қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар	-	101,442,756	-	-	-
Берілген қарыздар*	-	215,895,316	-	173,129	-
Басқа айналымнан тыс активтер	-	1,392,797	2,955,818	4,638,050	-
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	-	28,805,238	29,667	8,442,348	-
Ақша қаражаттары және ақша баламалары	-	-	62,823,669	26,482	-
Басқа айналым активтері	-	-	59,482	-	-
Міндеттемелер:					
Алынған қарыздар	-	-	-	18,546,488	-
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	5,580	-	284,519	-
Артықшылықты акциялар бойынша міндеттемелер	5,871,892	-	-	-	-
Жұмыскерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	-	-	-	-	111,348
Қаржылық кепілдіктер	-	14,390,374	-	-	-
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	1,837,892	25,285,032	362,941	4,290,863	-

* Берілген қарыздар бойынша залалдарға арналған бағалау резерві 11-Ескертпеде ашылып көрсетілді.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ Eurasian Digital Ventures 1 Limited Partnership ERG S.à r.l. еншілес кәсіпорнына 2025 жылға дейінгі кезең ішінде белгілі бір шарттар орындалған кезде іске асырылатын 38 миллион АҚШ долларына (17,273,280 мың теңге) дейін капиталды инвестициялау бойынша өтелмеген міндеттемеге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 43 миллион АҚШ доллары (19,893,950 мың теңге)) ие болды

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ
ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ
31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы байланысты тараптармен операциялар бойынша өтелмеген қалдықтар берілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	Бас компания	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Б класындағы Менеджерлердің бақылауындағы компаниялар	Мемлекеттік кәсіпорындар	Негізі басшылық
Активтер:					
Әділ құн бойынша инвестициялар	-	12,621,999	-	-	-
Берілген қарыздар*	21,921,895	243,774,834	-	-	-
Басқа айналымнан тыс активтер	-	2,406,316	3,078,691	3,975,304	-
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	-	22,972,660	145,887	988,811	-
Ақша қаражаттары және ақша баламалары	-	-	64,049,327	42,282	-
Басқа айналым активтері	-	-	81,261	-	-
Міндеттемелер:					
Алынған қарыздар	-	-	-	19,652,888	-
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	6,996	-	298,289	-
Артықшылықты акциялар бойынша міндеттемелер	5,294,012	-	-	-	-
Жұмыскерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	-	-	-	-	54,715
Қаржылық кепілдіктер	17,282,712	-	-	-	-
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	918,946	26,204,273	336,351	2,059,891	-

* Оберілген қарыздар бойынша залалдарға арналған бағалау резерві 11-Ескертпеде ашылып көрсетілді.

Төменде 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы байланысты тараптармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары келтірілген

Қазақстанның мың теңгесімен	Бас компания	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Б класындағы Менеджерлердің бақылауындағы компаниялар	Мемлекеттік кәсіпорындар	Негізі басшылық
Түсім	-	2,223,932	7,399	3,290,125	-
Өткізудің өзіндік құны	-	(144,749,453)	(12,731,622)	(41,759,275)	-
Басқа операциялық кірістер	-	3,999,797	13,083	18,761	-
Басқа операциялық шығындар	-	(1,422,140)	(323,465)	(665,422)	-
Өткізу шығындары	-	(406,156)	(8,685)	(523,880)	-
Зерттеу, бизнесті дамыту және барлау шығындары	-	(5,181,885)	(1,709)	(3,774)	-
Жалпы және әкімшілік шығыстар	-	(24,958,166)	(532,704)	(296,719)	(1,166,405)
Қауымдастырылған кәсіпорындар нәтижелеріндегі үлесі	-	8,972,314	-	-	-
Қаржылық кірістер	4,052,768	12,985,720	1,358,778	908,784	-
Қаржылық шығындар*	(103,653)	(48,667,027)	(13,847)	(822,036)	-

* Компаниялар бойынша қаржылық шығыстардың құрамында жалпы бақылаумен негізінен 44,565,154 мың теңге сомасына әділ құн бойынша инвестицияларды қайта бағалау көрсетілген.

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы байланысты тарап-тармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары келтірілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	Бас компания	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Б класындағы Менеджерлердің бақылауындағы компаниялар	Мемлекеттік кәсіпорындар	Негізі басшылық
Түсім	-	1,957,796	9,086	387,944	-
Өткізудің өзіндік құны	-	(138,335,962)	(11,501,378)	(27,686,236)	-
Басқа операциялық кірістер	-	3,266,103	11,073	31,417	-
Басқа операциялық шығындар	-	(641,187)	(1,229,019)	(108,783)	-
Өткізу шығындары	-	(664,215)	(11,305)	(503,510)	-
Зерттеу, бизнесті дамыту және барлау шығындары	-	(4,580,817)	(777)	(89,686)	-
Жалпы және әкімшілік шығыстар	-	(50,290,575)	(495,408)	(221,268)	(1,316,631)
Қаржылық кірістер	43,966,727	29,214,075	1,180,251	23,950	-
Қаржылық шығындар*	42,661,525	(59,996,309)	11,874,672	(97,389)	-

* Қаржы шығыстарының құрамында бас компанияға берілген 6,644,378 мың теңге сомаға қарыздар бойынша залалдарға бағалау резервін қалпына келтіру, сондай-ақ берілген қарыздар мен депозиттер бойынша бағамдық айырмадан түсетін кірістер көрсетілген.

Топтың негізгі басшылығының сыйақысы:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Еңбекақы және басқа да сыйақылар	951,901	850,844
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар және өзге де ұзақ мерзімді сыйақылар	214,504	465,787
Негізгі басшылықтың сыйақысының жиыны	1,166,405	1,316,631

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ
ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ
31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Бас компания.
Бас компанияның қалдықтары мен операцияларына негізінен берілген қарыздар, қаржылық кепілдіктер, қаржылық кірістер және қарызға байланысты қаржылық шығыстар кіреді.

Жалпы бақылаудағы компаниялар.
2023 және 2022 жылдары Топ негізінен ферроқорытпаларды сатты. Ферроқорытпалардың бағасы әлемдік нарықтардың бағасына байланысты. Топ материалдарды, электр энергиясын, басқару қызметтерін сатып алып, демеушілік көмек көрсетті.

Б класындағы Менеджерлердің бақылауындағы компаниялар.
Б класындағы менеджерлердің бақылауындағы компаниялармен есеп айырысулар мен операциялар негізінен Б класындағы менеджерлердің бақылауындағы банк арқылы жүзеге асырылатын қазынашылық операциялар және сақтандыру қызметтерінен тұрады.

Мемлекеттік кәсіпорындар.
оп мемлекеттік кәсіпорындармен тауарлар мен қызметтерді сатып алуды және өткізуді жүзеге асырады. Мұндай мәмілелер, әдетте, нарықтық шарттарда

немесе нарықтың барлық қатысушылары үшін белгіленген тарифтер негізінде жүзеге асырылады. Топ табиғи газды жеткізу және тасымалдау қызметтерін, теміржол қызметтерін және электр энергиясын тасымалдау қызметтерін сатып алды.

Топтың мақсатты пайдалану шарттары бойынша АҚШ долларымен несие желісін ашу туралы Келісімі бар. Осы Келісім шеңберінде алынған транштар туралы толық ақпарат 14-Ескертпеде ашылып көрсетілген.

5. Негізгі құралдар

Қазақстанның мың теңгесімен	Жер	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Басқалары	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсандағы құны	5,259,754	246,245,694	396,649,030	32,775,974	223,613,859	904,544,311
Жинақталған тозу	(58,499)	(106,180,691)	(238,160,475)	(16,682,777)	-	(361,082,442)
2021 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн	5,201,255	140,065,003	158,488,555	16,093,197	223,613,859	543,461,869
Түсімдер	466,197	5,183,884	14,783,939	2,998,997	159,352,803	182,785,820
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемеге резервті өзгерту	-	7,819,788	(5,807)	-	-	7,813,981
Ауыстырулар	-	36,564,073	22,782,236	2,186,508	(61,532,817)	-
ТМҚ-ға/-дан аудару	-	-	-	-	(2,486,483)	(2,486,483)
Тозу	(35,334)	(17,999,172)	(36,793,998)	(2,862,655)	-	(57,691,159)
Шығу	-	(273,681)	(59,695)	-	(147,611)	(480,987)
Құнсыздану	-	(264,523)	(448,325)	-	(1,696,459)	(2,409,307)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы құны	5,725,952	294,990,020	429,224,677	37,297,724	317,103,292	1,084,341,665
Жинақталған тозу	(93,834)	(123,894,648)	(270,477,772)	(18,881,677)	-	(413,347,931)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн	5,632,118	171,095,372	158,746,905	18,416,047	317,103,292	670,993,734
Түсімдер	32,532	979,325	21,198,045	5,751,307	186,071,249	214,032,458
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемеге резервті өзгерту	-	1,473,251	80,840	8	-	1,554,099
Ауыстырулар	-	35,683,444	33,542,843	1,141,940	(70,368,227)	-
ТМҚ-ға/-дан аудару	-	-	-	-	(3,135,912)	(3,135,912)
Тозу	(34,100)	(23,067,514)	(40,013,595)	(3,513,541)	-	(66,628,750)
Шығу	(2,374)	(206,971)	(389,691)	(35,662)	(277,821)	(912,519)
Құнсыздануды қалпына келтіру	-	-	384,478	-	-	384,478
2023 жылғы 31 желтоқсандағы құны	5,756,109	331,955,678	480,088,694	43,555,864	429,392,581	1,290,748,926
Жинақталған тозу	(127,933)	(145,998,771)	(306,538,869)	(21,795,765)	-	(474,461,338)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн	5,628,176	185,956,907	173,549,825	21,760,099	429,392,581	816,287,588

Аяқталмаған құрылысқа түсетін түсімдер 15,915,615 мың теңге мөлшерінде қарыздар бойынша капиталдандырылатын шығындарды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 10,951,222 мың теңге) қамтиды. Капиталдандыру мөлшерлемесі 7.92% (2022 жыл: 7.67%) құрады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің баланстық құны 3,957,630 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,331,552 мың теңге) құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

6. Әділ құн бойынша инвестициялар

Компанияның атауы	Тіркелген елі	Қызметі	2023 ж.		2022 ж.	
			Мың теңге	Иелену үлесі, %	Мың теңге	Иелену үлесі, %
«Business and Technology Services» ЖШС	Қазақстан	ERP-жүйелерін енгізу және қолдау	5,364,899	37.99	5,364,899	37.99
Eurasian Digital Ventures 1 Limited Partnership	Қазақстан (АХҚО)	Венчурлық инвестициялау	4,771,565	60.00	7,253,881	71.52
«ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС	Қазақстан	Кредиттеу	-	-	3,219	0.0016
Әділ құн бойынша инвестициялар жиыны			10,136,464	12,621,999		

Төмендегі кестеде Топтың әділ құны бойынша инвестициялардың баланстық құнының өзгеруі келтірілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	Ескертпе	
2022 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн		12,621,999
«КТ «ENRC Credit» ЖШС-ға инвестиция	7	136,239,000
Басқа да инвестициялар		2,201,162
Инвестицияларды әділ құн бойынша қайта бағалау	25	(44,565,154)
Шығу	7	(3,890,101)
Қайта жіктеу	7	(92,470,442)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн		10,136,464

7. Қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар

Төменде Топтың қауымдастырылған кәсіпорындарға қатысу үлестері келтірілген:

Компанияның атауы	Тіркелген елі	Қызметі	2023 ж.		2022 ж.	
			Мың теңге	Иелену үлесі, %	Мың теңге	Иелену үлесі, %
«ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС	Казахстан	Кредитование	101,442,756	49.9	-	-
Қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар жиыны			101,442,756	-		

2023 жылғы 30 маусымда «ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС қатысушыларының жалпы жиналысының шешімі негізінде Топ «ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС жарғылық капиталындағы қатысу үлесін 136,239,000 мың теңге мөлшерінде 52.15% - ға дейін ұлғайту есебінен төлем жасады.

2023 жылғы шілдеде Серіктестікке қатысу үлесі уәкілетті органда тіркелді.

Төлем жасалған күннен бастап тіркеу күніне дейінгі кезеңде Компанияда сатып алынған үлесті бақылау болмады. Осы кезеңде аталған үлестік құрал пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынды.

2023 жылғы 9 қазанда «ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС жарғылық капиталындағы Топтың қатысу үлесі 49.9% - ға дейін төмендетілді.

Бақылауға алған күннен бастап үлестің төмендеу күніне дейінгі кезеңде бұл инвестиция сатуға арналған актив ретінде ескерілді, содан кейін бұл инвестиция қауымдастырылған кәсіпорынға инвестиция ретінде жіктелді.

Төмендегі кестеде Топтың қауымдастырылған кәсіпорындарға салған инвестицияларының баланстық құнының өзгеруі көрсетілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	Ескертпе	
2023 жылғы 1 қаңтардағы баланстық құн	-	-
Қайта жіктеу	6	92,470,442
Қауымдасқан кәсіпорындардың пайдадағы үлесі		8,972,314
2023 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн		101,442,756

Қауымдастырылған кәсіпорынның 2023 жылғы 31 желтоқсандағы қысқаша қаржылық ақпараты төмендегі кестеде келтірілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	«ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС
Айналым активтері	25,780,657
Айналымнан тыс активтер	291,309,337
Қысқа мерзімді міндеттемелер	34,768,697
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	79,033,647
Таза активтер	203,287,650
Қауымдасқан кәсіпорынның таза активтеріндегі Топтың үлесі	101,442,756
Негізгі қызметтен түсетін кірістер*	33,217,987
Кезеңдегі пайда*	17,980,590
Қауымдастырылған кәсіпорынның пайдасындағы Топтың үлесі	8,972,314

* «ENRC Credit» кредиттік серіктестігі» ЖШС-нің қысқаша қаржылық ақпараты қауымдастырылған кәсіпорын ретінде жіктелген күннен бастап ұсынылған. Негізгі қызметтен түсетін кірістер қаржыландырудан түсетін кірістерден тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ
ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ
31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

8. Басқа айналымнан тыс активтер

Басқа айналымнан тыс активтер жалпы сомасы 35,364,692 мың теңгеге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 52,553,678 мың теңге) негізгі құралдар мен тиісті қызметтер үшін берілген ұзақ мерзімді аванстармен ұсынылды.

9. Тауарлық-материалдық қорлар

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Сатып алынған шикізат пен материалдар	105,351,714	104,815,253
Аяқталмаған өндіріс	47,578,672	55,891,260
Өз өндірісінің шикізаты мен материалдары	30,737,285	22,973,450
Дайын өнім	24,191,902	35,124,433
Басқалары	133,541	105,425
Минус: ескірген және өтімді емес тауар-материалдық қорлар бойынша резервтер	(14,274,817)	(12,584,178)
Тауарлық-материалдық қорлар жиыны	193,718,297	206,325,643

10. 10 Сауда және басқа да дебиторлық берешек

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Алдын ала бағалау бойынша ескерілетін сауда дебиторлық берешек	135,810,113	136,234,604
Сауда дебиторлық берешек	20,860,666	17,799,301
Аккредитивтер	-	7,518,873
Басқалары	1,454,186	5,463,139
Минус: шығынға арналған бағалау резервтері	(3,664,326)	(3,111,319)
Қаржылық активтер жиыны	154,460,639	163,904,598
Өтелетін ҚҚС және басқа да салықтар	66,360,066	40,760,227
Алдын-ала төлемдер	37,140,528	45,582,882
Басқалары	44,686	138,252
Минус: шығынға арналған бағалау резервтері	(2,325,855)	(2,380,049)
Қаржылық емес активтер жиыны	101,219,425	84,101,312
Сауда және басқа да дебиторлық берешек жиыны	255,680,064	248,005,910

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын сауда дебиторлық берешегі бойынша күтілетін кредиттік залалдар:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 жылғы 31 желтоқсан			2022 жылғы 31 желтоқсан		
	Жалпы баланстық құн	Күтілетін кредиттік шығындар	Баланстық құн	Жалпы баланстық құн	Күтілетін кредиттік шығындар	Баланстық құн
Ағымдағы	10,576,283	(457,925)	10,118,358	7,399,757	(122,779)	7,276,978
Өтіп кеткен мерзімі 3 айдан аз	5,510,145	(315,669)	5,194,476	5,475,478	(262,022)	5,213,456
Өтіп кеткен мерзімі 3 айдан 6 айға дейін	454,899	(79,119)	375,780	1,427,762	(279,718)	1,148,044
Өтіп кеткен мерзімі 6 айдан 12 айға дейін	1,905,176	(852,810)	1,052,366	1,788,555	(774,133)	1,014,422
Өтіп кеткен мерзімі 12 айдан астам	870,158	(414,798)	455,360	163,744	(128,662)	35,082
Мерзімі өткендердің барлығы	8,740,378	(1,662,396)	7,077,982	8,855,539	(1,444,535)	7,411,004
Ағымдағы және мерзімі өткен	19,316,661	(2,120,321)	17,196,340	16,255,296	(1,567,314)	14,687,982
Жеке құнсызданғандардың барлығы	1,544,005	(1,544,005)	-	1,544,005	(1,544,005)	-
Ағымдағы және мерзімі өткендер жиыны	20,860,666	(3,664,326)	17,196,340	17,799,301	(3,111,319)	14,687,982

11. Берілген қарыздар

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
1 қаңтарға шығынға бағалау резерві	4,983,701	7,054,164
Берілген қарыздар	3,721,604	3,676,869
Өтелген қарыздар	(3,145,731)	(602,355)
Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау болжамдарындағы өзгерістер және келісімшарттық талаптардың өзгеруі	(234,951)	(5,144,977)
31 желтоқсандағы шығынға бағалау резерві	5,324,623	4,983,701

2023 жыл ішінде қолданыстағы шарт шеңберінде Топ ERG жалпы бақылауымен компанияға 7,950,000 мың теңге көлемінде транш берді.

2023 жылдың наурыз айында Топ «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ компаниясына 500,000 мың теңге көлемінде қарыз берді.

2023 жыл ішінде қолданыстағы синдикатталған кредиттік желілер шеңберінде Топ ERG жалпы бақылауымен компанияға 217.5 миллион АҚШ доллары (97,932,621 мың теңге) сомасында қарыз берді.

2023 жылдың наурыз айында Топ ERG жалпы бақылауындағы компаниялармен 200 миллион АҚШ долларына (89,610,000 мың теңге) дейінгі сомаға жаңа синдикатталған кредит желісін ашу туралы шартқа қол қойды. 2023 жылы осы келісім бойынша 77.7 миллион АҚШ доллары (36,487,315 мың теңге) сомасында қарыз берілді.

2023 жылғы маусымда ERG жалпы бақылауымен компаниялар 429 миллион АҚШ доллары (194,409,750 мың теңге) сомасында қарыздарды мерзімінен бұрын өтеді.

2023 жылғы тамызда Топ ERG жалпы бақылауымен компаниялармен 1,400,000 миллион АҚШ доллары (646,394,000 мың теңге) сомасында қарыз беру туралы келісімге қол қойды. 2023 жылы осы келісім бойынша транштар берілмеді.

2023 жылдың ішінде қолданыстағы синдикатталған кредит желісі аясында Топ бас компанияға мерзімінен бұрын өтелген 100,000 мың АҚШ доллары (45,763,000 мың теңге) көлемінде транш берді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

2022 жылғы қаңтарда Топ ERG жалпы бақылауындағы компаниялармен соманы 2,000 миллион АҚШ долларына дейін (немесе осы соманың еуроға және/немесе теңгеге баламасы) (924,980,000 мың теңге) ұлғайту туралы қолданыстағы синдикатталған кредиттік желіге қосымша келісімге қол қойды. 2022 жылы Топ ERG жалпы бақылауындағы компанияларға 167 миллион АҚШ доллары (80,302,243 мың теңге) сомасында транштар берді.

2022 жылғы қаңтарда топ ERG жалпы бақылауындағы компаниялармен 1,100 миллион АҚШ долларына дейінгі (немесе осы соманың еуроға және/немесе теңгеге баламасы) (508,739,000 мың теңге) сомаға жаңа синдикатталған кредиттік желіні ашу туралы шартқа қол қойды және 453 миллион АҚШ доллары (213,969,085 мың теңге) сомасында транштар берді. Шарттың қолданылу мерзімі-2023 жылғы 31 желтоқсан. Шарт бойынша сыйақы мөлшерлемелері АҚШ долларымен 5.125 – 5.15%, еуромен 5.125 – 10%, теңгемен 7 – 14% құрайды.

12. Ақша қаражаттары және ақша баламалары

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді депозиттер	61,340,162	52,127,940
Банктік шоттардағы және кассадағы ақша қаражаттары	929,148	23,886,337
Түсетін ақша қаражаты	585,012	1,582,243
Брокерлік шоттағы ақша қаражаттары	-	172,517
Ақша қаражаттары және ақша баламалары жиыны	62,854,322	77,769,037

2022 жылдың шілдесінде Топ синдикатталған кредиттік желілерге теңгедегі сыйақы мөлшерлемесін 7-13% - ға дейін өзгерту туралы қосымша келісімдерге қол қойды. Сондай-ақ, шарттар бойынша пайыздар шартқа қол қойылған күні жыл сайын төленуі тиіс, егер пайыздар төленбесе, олар капиталдандырылуға жатады және негізгі борыш сомасына қосылады. 2022 жылдың қазан айында синдикатталған кредит желілері аясында Топ келісімшартты 2026 жылға дейін ұзарту туралы қосымша келісімдерге қол қойды. 2022 жылдың желтоқсанында Топ жыл сайынғы пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау туралы синдикатталған кредит желілеріне қосымша келісімге қол қойды.

2022 жылдың қаңтарында Топ сонымен қатар ERG жалпы бақылауындағы компаниямен 2023 жылдың 31 желтоқсанына дейінгі мерзімге 4 500 000 мың теңге сомасында жаңартылмалы кредит желісін ашу туралы келісімге қол қойды. 2022 жылы Топ 4,500,000 мың теңге көлемінде транштар берді.

2022 жылғы ақпанда Топ бас компанияға 2025 жылға дейін өтеу мерзімімен 5.15% пайыздық мөлшерлеменен 88 миллион АҚШ доллары (37,757,320 мың теңге) сомасында транш берді. 2022 жылғы маусымда Топ бас компаниямен қарыз сомасын 550 миллион АҚШ долларына (233,541,000 мың теңге) дейін ұлғайту туралы қосымша келісімге қол қойды. 2022 жылдың желтоқсанында Бас компания 1,215 миллион АҚШ доллары (575,278,122 мың теңге) сомасында негізгі қарыз бен пайыздарды мерзімінен бұрын өтеді (24-Ескертпе).

2022 жылғы қарашада Топ ERG жалпы бақылауындағы компаниямен 0.5% сыйақы мөлшерлемесімен және 2026 жылғы 31 желтоқсанға дейін өтеу мерзімімен 60,000,000 мың теңге сомасында жаңартылмалы кредит желісін ашу туралы шартқа қол қойды. Осы кредиттік желі шеңберінде Топ 48,495,000 мың теңге көлемінде транш берді. 2022 жылдың желтоқсанында қарыз мерзімінен бұрын өтелді (24 және 25-Ескертпелер).

13. Акционерлік капитал

Қазақстанның мың теңгесімен	2022 және 2023 ж.ж. 31 желтоқсан	
	Сомасы	Сумма
Жай акциялар	99,953,939	100,058,381
Артықшылықты акциялар	9,896,772	2,664,662
Шығарылған номиналды акционерлік капиталдың жиыны		102,723,043
Жай акциялар		(104,442)
Артықшылықты акциялар		(556,462)
Төленбеген капитал жиыны		(660,904)
Капиталды гиперинфляцияға индекстеу		4,442,888
Акционерлік капитал жиыны		106,505,027

Бір артықшылықты акцияға 100 теңге мөлшерінде кепілдендірілген сомадан басқа қарапайым және артықшылықты акциялар бойынша дивидендтер есептелмеді (2022 жылы: тиісінше бір акцияға 100 теңгенің кепілдендірілген сомасынан 7,505 теңге және 7,405 теңге).

Жай акцияның номиналды құны 1,000 теңге (2022 жыл: 1,000 теңге). Бір жай акция бір дауыс беру құқығын береді. 2023 және 2022 жылдары Топ жай акциялар шығарған жоқ.

Артықшылықты акцияның номиналды құны 1,000 теңге (2022 жыл: 1,000 теңге).

Артықшылықты акциялар оларды компания (эмитент) міндетті түрде сатып алуды көздемейді және дивидендтерді бөлуге қатысады. Артықшылықты акциялардың

иелері жай акциялардың иелерінен жарғыда тағайындалған алдын-ала белгіленген кепілдендірілген мөлшерде дивидендтер алуға және Компания таратылған кезде мүліктің бір бөлігіне басым құқыққа ие. Компанияның артықшылықты акциялары бойынша дивидендтер толық төленгенге дейін оның жай акциялары бойынша дивидендтер төленбейді.

Кепілдендірілген мөлшерден асатын артықшылықты акциялар бойынша дивидендтер шарттық болып табылмайды және егер жай акциялар бойынша дивидендтер төленбесе, төленбейді. Осылайша, артықшылықты акция күрделі қаржылық құрал болып табылады, оның құрылымында үлестік компонент пен міндеттеме бір уақытта болады.

Артықшылықты акциялар мынадай жағдайларды қоспағанда, акционерге Компанияны басқаруға қатысу құқығын бермейді:

- Компания акционерлерінің жалпы жиналысы шешімі артықшылықты акцияларға иелік ететін акционердің құқықтарын шектеуі мүмкін мәселені қарастырады;
- Компания акционерлерінің жалпы жиналысы Компанияның ұйымдастырылмаған нарықта сатып алуы кезінде артықшылықты акциялардың құнын айқындау әдістемесіне өзгерістерді бекіту туралы мәселені қарастырады;
- Компания акционерлерінің жалпы жиналысы Компанияны қайта құру немесе тарату туралы мәселені қарайды;
- Артықшылықты акция бойынша дивиденд оны төлеу үшін белгіленген мерзім өткен күннен бастап үш ай ішінде толық мөлшерде төленбеген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

Төменде бір жыл ішінде жарияланған және төленген дивидендтер берілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 жылғы 31 желтоқсан			2022 жылғы 31 желтоқсан		
	Артықшылықты акциялар			Артықшылықты акциялар		
	Жай акциялар	Капитал	Міндеттеме	Жай акциялар	Капитал	Міндеттеме
1 қаңтарда төленетін дивидендтер	399,655	5,899,018	989,334	387,933	5,051,081	989,334
Жарияланған дивидендтер	-	858	989,334	750,127,623	73,258,795	989,334
Төленген дивидендтер	(897)	(479,906)	-	(750,115,901)	(72,410,858)	(989,334)
31 желтоқсанда төленетін дивидендтер	398,758	5,419,970	1,978,668	399,655	5,899,018	989,334

14. Алынған қарыздар

2022 жылдың қаңтарында RCB Bank Limited және CQUR Bank LLC, Топтың кредиторлары Банк ВТБ (ЖАҚ) пайдасына жалпы сомасы 1,800 миллион АҚШ долларды (786,450,000 мың теңге) құрайтын қарыздарды қайта берді (24-Ескертпе).

2022 жылдың наурыз айында Топ Банк ВТБ-мен (ЖАҚ) негізгі қарызды төлеуді, қажет болған жағдайда, 2022-2023 жылдардан бастап барлық транштар бойынша пайыздарды төлеуді кейінгі кезеңге ауыстыру туралы келісім хатқа қол қойды.

2022 жылғы желтоқсанда Топ «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-мен 7 жылдан кейін өтеу мерзімі бар 77.5 миллион АҚШ доллары (35,802,675 мың теңге) сомасына және Топтың борыштық портфелінің қолданыстағы шектері шеңберінде сыйақы мөлшерлемесімен кредиттік желі ашу туралы шартқа қол қойды. 2022 жылдың желтоқсанында Топ 42.86 миллион АҚШ доллары (19,767,038 мың теңге) сомасында транш алды.

Қазақстанның мың теңгесімен	Алынған қарыздар	Дивидендтер	Жалдау бойынша міндеттемелер	Артықшылықты акциялар бойынша міндеттемелер	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтардағы қаржылық міндеттемелер	944,803,863	5,439,014	3,105,115	7,590,053	960,938,045
Ақшалай өзгерістер	19,588,311	(822,526,759)	(1,277,263)	(989,334)	(805,205,045)
Бағамдағы айырма	66,090,522	-	155,360	-	66,245,882
Басқа да ақшалай емес өзгерістер	33,126,351	823,386,418	900,762	890,168	858,303,699
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық міндеттемелер	1,063,609,047	6,298,673	2,883,974	7,490,887	1,080,282,581
Ақшалай өзгерістер	(2,251,032)	(480,803)	(1,247,712)	-	(3,979,547)
Бағамдағы айырма	(18,912,692)	-	133,050	-	(18,779,642)
Басқа да ақшалай емес өзгерістер	68,657,810	858	1,476,295	398,441	70,533,404
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық міндеттемелер	1,111,103,133	5,818,728	3,245,607	7,889,328	1,128,056,796

Басқа ақшалай емес қозғалыстарға негізінен пайыздық шығыстар, дисконттың амортизациясы, модификациядан түскен пайда/шығын (24-Ескертпе және 25-Ескертпе) және есептелген дивидендтер жатады.

15. Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Сауда кредиторлық берешек	90,962,729	124,006,177
Төлеуге жататын дивидендтер	5,818,728	6,298,673
Басқалары	8,464,494	16,339,594
Қаржылық міндеттемелердің жиыны	105,245,951	146,644,444
Жұмыскерлер алдындағы берешек	10,516,444	11,840,647
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	318,465	253,258
Басқалары	4,490,630	2,370,908
Қаржылық емес міндеттемелердің жиыны	15,325,539	14,464,813
Сауда және өзге де қысқа мерзімді кредиторлық берешек жиыны	120,571,490	161,109,257

16. Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.				2022 ж.			
	Тау-кен активтері	Қалдықтарды орналастыру полигондары	Объектілерді пайдалану салдарын жою	Жиыны	Тау-кен активтері	Қалдықтарды орналастыру полигондары	Объектілерді пайдалану салдарын жою	Жиыны
Ұзақ мерзімді бөлім	12,028,613	3,450,422	1,294,453	16,773,488	7,548,121	3,030,034	3,323,089	13,901,244
Қысқа мерзімді бөлім	1,184,017	266,940	-	1,450,957	608,542	193,184	-	801,726
Жиыны	13,212,630	3,717,362	1,294,453	18,224,445	8,156,663	3,223,218	3,323,089	14,702,970

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

16. Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер (жалғасы)

Қазақстанның мың теңгесімен	Тау-кен активтері		Қалдықтарды орналастыру полигондары		Объектілерді пайдалану салдарын жою	Жиыны
	Активтерді жою	Бұзылған жерлерді қалпына келтіру	Активтерді жою	Бұзылған жерлерді қалпына келтіру		
2022 жылғы 1 қаңтардағы баланстық құн	2,233,516	1,295,052	52,040	2,833,105	-	6,413,713
Жыл бойы пайдаланылғандары	-	(71,789)	-	(45,713)	-	(117,502)
Бағалардың өзгеруі	4,288,131	56,695	-	87,877	3,323,089	7,755,792
Ағымдағы құн дисконттын жою	247,369	107,689	-	295,909	-	650,967
2022 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн	6,769,016	1,387,647	52,040	3,171,178	3,323,089	14,702,970
Жыл бойы пайдаланылғандары	(60,399)	(37,514)	-	-	-	(97,913)
Бағалардың өзгеруі	3,915,256	206,932	-	102,169	(2,836,193)	1,388,164
Ағымдағы құн дисконттын жою	849,417	182,275	-	391,975	807,557	2,231,224
2023 жылғы 31 желтоқсандағы баланстық құн	11,473,290	1,739,340	52,040	3,665,322	1,294,453	18,224,445

Тау-кен активтерін жою жөніндегі міндеттеме шахтаның 2041 жылы аяқталатын хром кенін өндіруге байланысты жер қойнауын пайдалануға арналған негізгі келісімшарттың пайдалы қызмет мерзімінің соңында өтелуге жатады. Қалдықтар полигондарын жою жөніндегі міндеттеме 2024 жылдан 2066 жылға дейінгі әр полигонның пайдалы қызмет мерзімінің соңында толық өтелуге жатады. Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттеме 2074 жылы күтілетін кен орындары толық игерілгеннен кейін өтелуі тиіс.

165,935 мың теңге мөлшерінде басқа активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер есебіндегі бағалардың өзгеруі өзіндік құнның төмендеуіне әкелді (2022 жыл: 63,271 мың теңге).

Төменде активтерді жою және қалпына келтіру міндеттемелерін есептеуде қолданылатын негізгі болжамдар берілген:

Пайыздық мәнде	2023 ж.	2022 ж.
Тарату мерзімі	2024-2074 гг.	2024-2074 гг.
Дисконттау мөлшерлемесі	11.90-14.47	10.05-15.85
Инфляция коэффициенті	4.90-9.10	4.00-9.10

17. Жұмыскерлерге сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер

Төменде белгіленген зейнетақы төлемдері бар міндеттемелер және қызметкерлерге төлемдер бойынша басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша жәрдемақы төлеу міндеттеме-леріндегі өзгерістер келтірілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Жыл басына белгіленген төлемдермен жәрдемақы төлеу бойынша міндеттемелердің келтірілген құны	7,117,620	6,084,602
Дисконтты жою бойынша шығыстар	761,257	633,725
Жүргізілген төлемдер	(1,045,169)	(814,173)
Ағымдағы қызметтердің құны	312,984	281,239
Қайта бағалау	931,380	932,227
Жыл соңына белгіленген төлемдермен жәрдемақы төлеу бойынша міндеттемелердің келтірілген құны	8,078,072	7,117,620

Белгіленген зейнетақы төлемдерімен міндеттемені қайта бағалау мыналарды қамтиды:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Қаржылық болжамдарды қайта қарау нәтижесінде болған залал	(208,273)	168,836
Демографиялық болжамдарды қайта қарау нәтижесінде болған залал	(101,821)	(125,045)
Тәжірибеге негізделген түзетулер	677,475	576,251
Міндеттемелерді қайта бағалау жиыны	367,381	620,042

Төменде есепті күнге арналған негізгі актуарлық болжамдар берілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Дисконттау мөлшерлемесі	11.37	10.57
Еңбекақы төлемінің өсу қарқыны	6.17	6.20
Персоналдың орташа тұрақсыздығы	8.50	7.61

Төменде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы негізгі жорамалдарды өзгертуге белгіленген зейнетақы төлемдері бар міндеттемелердің сезгіштігін талдау берілген:

Қазақстанның мың теңгесімен			Белгіленген зейнетақы төлемдері бар міндеттемелерді ұлғайту/ (азайту)
Дисконттау мөлшерлемесі			
3 пайызға ұлғайту			(716,365)
3 пайызға азайту			699,875
Еңбекақы төлемінің өсу қарқыны және ең төменгі есептік көрсеткіш			
3 пайызға ұлғайту			564,724
3 пайызға азайту			(595,201)
Персоналдың орташа тұрақсыздығы			
3 пайызға ұлғайту			(401,859)
3 пайызға азайту			477,091

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

18. Қаржылық кепілдіктер

Компания	Кепілдендірілген міндеттемелер сомасы		Кепілдік аяқталған жыл
	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан	
Бас компания (1-Ескертпе)	-	572,529,375	2028 г.
Жалпы бақылаудағы компания	536,744,975	-	2028 г.
Үшінші тараптар	1,787,143	1,912,408	2036-2039 г.
Жиыны	538,532,118	574,441,783	

Қаржылық кепілдіктердің баланстық құны бастапқы тану кезінде көрсетілген соманың амортизацияланбаған қалдығын білдіреді.

19. Акцияға шаққандағы пайда және акцияның баланстық құны

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Бір жылдағы пайда	197,044,384	485,910,983
Артықшылықты акцияларды ұстаушыларға келетін пайда	(17,746,790)	(43,763,541)
Жай акцияларды ұстаушыларға келетін таза пайда	179,297,594	442,147,442
Айналымдағы жай акциялардың орташа сараланған саны	99,953,446	99,953,446
Жай акцияға шаққандағы негізгі және бытыраңқы пайда (теңге)	1,794	4,424

Бір жай акцияның баланстық құны		
Қазақстанның мың теңгесімен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтер	1,699,303,310	1,538,028,830
Бейматериалдық активтер	(575,843)	(647,570)
Міндеттемелер	(1,298,472,115)	(1,333,946,043)
Жарғылық капитал, Артықшылықты акциялар	(2,664,662)	(2,664,662)
Жай акцияларға арналған таза активтер	397,590,690	200,770,555
Жай акциялардың саны	99,953,446	99,953,446
1 жай акцияның баланстық құны (теңге)	3,978	2,009

Бір артықшылықты акцияның баланстық құны		
Қазақстанның мың теңгесімен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Жарғылық капитал, Артықшылықты акциялар	2,664,662	2,664,662
Артықшылықты акцияларды ұстаушыларға тиесілі капитал	2,664,662	2,664,662
Міндеттемелерде ескерілетін бірінші топтың артықшылықты акцияларының борыштық құрамдас бөлігі	5,910,660	6,501,553
Жиыны	8,575,322	9,166,215
Артықшылықты акциялар саны	9,893,344	9,893,344
1 артықшылықты акцияның баланстық құны (теңге)	867	927

Қарапайым және артықшылықты акцияның баланстық құны Қазақстан қор биржасының листингтік қағидаларының 2-Қосымшасына сәйкес есептелген.

20. Түсім

Төмендегі кестеде географиялық орналасу бойынша түсімдер көрсетілген. Географиялық орналасу түсімі сатып алушыларды географиялық заңды тіркеу негізінде бөлінеді және сатылған өнімнің соңғы бағыты балама географиялық орындарда болуы мүмкін.

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Еуропа	1,014,256,897	1,209,065,355
Еуразия	43,006,448	73,692,530
Қазақстан	10,453,295	6,530,446
Түсім жиыны	1,067,716,640	1,289,288,331

Төменде өнім бойынша түсімдер келтірілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Жоғары көміртекті феррохром	874,316,186	981,406,656
Тазартылған феррохром	94,477,916	167,007,793
Кремний қорытпалары	78,706,857	137,302,159
Басқалары	20,215,681	3,571,723
Түсім жиыны	1,067,716,640	1,289,288,331

Бір негізгі сатып алушыға қатысты түсім сомасы 1,000,277,237 мың теңгені құрады (2022 жыл: 1,209,930,530 мың теңге). 35,014,013 мың теңгені құрайтын 2023 жылғы түсім 9 ХҚЕС-ға сәйкес ескерілетін кірісті түзету болып табылатын (2022 жыл: 62,535,791 мың теңге табыс) сатып алушылармен жасалған шарттардан өзгеше көздерден түсетін табыстан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

21. Өткізудің өзіндік құны

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Шикізат, материалдар және құрамдауыштары	251,688,477	284,444,069
Еңбекақы төлемдері және онымен байланысты шығындар	141,291,793	108,190,378
Электр энергиясының шығындары	97,673,863	82,440,963
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	60,905,169	53,256,408
Басқа кәсіби қызметтер	29,300,276	16,739,740
Пайдалы қазбаларды өндіру салығы	26,750,330	15,596,918
Тау-кен жұмыстары	25,317,006	12,014,456
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	13,978,235	12,340,486
Дайын өнім қорларындағы және аяқталмаған өндірістегі өзгерістер	11,477,109	(36,236,111)
Сақтандыру	9,351,985	8,675,308
Агенттік және комиссиялық шығыстар	8,523,882	13,804,184
Ақпараттық технологиялар шығындары	5,561,477	5,143,183
Басқалары	12,251,762	12,845,005
Өткізудің өзіндік құнының жиыны	694,071,364	589,254,987

22. Жалпы және әкімшілік шығыстар

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Басқарушылық, консультациялық және басқа да кәсіби қызметтер*	21,522,755	28,066,404
Демеушілік және қайырымдылық көмек	7,480,802	25,290,125
Еңбекақы төлемдері және онымен байланысты шығындар	4,118,489	5,351,459
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	535,484	910,345
Басқа да салықтар, табыс салығынан басқа	465,559	828,728
Басқалары	5,997,147	7,197,850
Жалпы және әкімшілік шығыстар жиыны	40,120,236	67,644,911

* 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде «ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС аудиторлық қызметтері үшін сыйақы шығыстары 263,844 мың теңгені (2022 жыл: тиісінше 200,331 мың теңге), аудиторлық емес қызметтер үшін - 0 мың теңгені (2022 жыл: 0 мың теңге) құрады.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Қазақстандағы ұлттық деңгейдегі әлеуметтік дамудың әртүрлі біржолғы жеке инфрақұрылымдық жобаларына жарналар 2,225,899 мың теңгені құрады (2022 жыл: 22,102,533 мың теңге).

23. Басқа операциялық кірістер мен шығыстар

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Материалдарды сатудан түскен табыс	4,264,166	3,955,732
Негізгі құралдардың шығуынан түсетін кіріс	628,194	366,381
Шарттардың талаптарын бұзу нәтижесінде есептелген айыппұлдар мен өсімпұлдардан түсетін кіріс	255,462	9,969,799
Кредиторлық берешекті есептен шығарудан түскен кіріс	17,716	1,820,639
Бағам айырмасынан түсетін кіріс	-	5,779,251
Басқалары	954,118	1,188,447
Басқа операциялық кірістер жиыны	6,119,656	23,080,249

Төменде басқа операциялық кірістер келтірілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Бағам айырмасынан шығыстар, нетто	7,826,246	-
Персонал шығыстары	1,240,276	1,063,538
Негізгі құралдардың тозуы	326,843	1,064,139
Басқа салықтар мен баждар	130,117	375,990
Басқалары	2,870,642	15,299,385
Басқа операциялық шығындар жиыны	12,394,124	17,803,052

24. Қаржылық кірістер

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Бағамдық айырмашылықтан түскен пайда, нетто	17,849,665	-
Пайыздық кірістер	13,988,082	30,655,277
Берілген қарыздарды тоқтатудан түскен табыс	3,190,898	33,476,489
Алынған қарыздарды қайта құрылымдаудан түскен табыс	-	31,277,248
Басқалары	7,090,529	10,497,489
Қаржылық кірістер жиыны	42,119,174	105,906,503

Алынған қарыздарды қайта құрылымдаудан түскен табыс белгілі бір кредиттік шарттарды қайта беру және қайта қарау нәтижесінде пайда болды (14-Ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

25. Қаржылық шығындар

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Пайыздық шығыстар	48,802,239	48,449,559
Инвестицияларды әділ құн бойынша қайта бағалау	44,565,154	23,565,597
Қаржы құралдары бойынша дисконттың амортизациясы	9,469,436	15,403,225
Берілген қарыздарды бастапқы танудан болған залал	3,979,818	24,317,607
Берілген қарыздар бойынша залалдарға бағалау резервін есептеу/(қалпына келтіру)	340,920	(2,070,463)
Берілген қарыздарды модификациялаудан болған залал	-	14,691,634
Басқалары	9,252,843	8,518,476
Қаржылық шығындар жиыны	116,410,410	132,875,635

26. Табыс салығы

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	52,557,889	104,851,763
Ағымдағы табыс салығын үнемдеу-өткен кезеңдер	(9,891)	(5,220,791)
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар жиыны	52,547,998	99,630,972
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша (үнемдеу)/ шығыстар	(5,442,715)	3,790,985
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша (үнемдеу)/ шығыстар жиыны	(5,442,715)	3,790,985
Табыс салығы бойынша шығыстар жиыны	47,105,283	103,421,957

Төменде теориялық және нақты салық шығындары арасындағы салыстыру берілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Салық салуға дейінгі пайда	244,148,454	589,334,587
20% ставка бойынша табыс салығы	48,829,691	117,866,917
Шегерілетін немесе салық салынбайтын баптардың салықтық әсері:		
• Инвестициялық келісімшарт бойынша табыс салығынан босатылған кірістер мен шегерілмейтін шығыстар	(9,130,778)	(20,983,770)
• Алдыңғы кезеңдердегі табыс салығы	(9,891)	(5,220,793)
• Инвестицияларды қайта бағалау	9,117,216	4,713,120
• Қауымдастырылған кәсіпорын нәтижелеріндегі үлесі	(1,794,463)	-
• Алдыңғы кезеңдердегі кейінге қалдырылған табыс салығы	667,519	1,307,145
• Аванстар мен дебиторлық берешек құнын төмендетуге арналған резерв	(316,229)	1,281,267
• Сот талаптары бойынша резерв	(526,661)	1,150,637
• Басқалары	268,879	3,307,434
Табыс салығы бойынша шығыстар	47,105,283	103,421,957

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж. 1 қаңтар	Пайдаға немесе шығынға жатқызылды	Басқа жиынтық табысқа жатқызылды	2023 жылғы 31 желтоқсан
Шегерілетін/ (салық салынатын) айырмашылытардың салықтық әсері				
Негізгі құралдар	(3,950,017)	4,490,538	-	540,521
Алынған қарыздар	(13,752,106)	1,691,445	-	(12,060,661)
Тауарлық-материалдық қорлар	2,516,836	338,154	-	2,854,990
Берілген қарыздар және өзге де дебиторлық берешек	1,548,815	(29,503)	-	1,519,312
Жұмыскерлерге сыйақы	1,291,431	168,115	73,476	1,533,022
Есептелген, бірақ төленбеген салықтар	940,722	751,871	-	1,692,593
Демалыстар бойынша резерв	1,259,382	(545,715)	-	713,667
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резерв	2,080,239	670,985	-	2,751,224
Алдын ала бағалау бойынша ескерілетін сауда дебиторлық берешегінің әділ құны	2,727,318	(2,727,318)	-	-
Басқалары	2,846,996	634,143	-	3,481,139
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша таза позиция	(2,490,384)	5,442,715	73,476	3,025,807
Келесілер ретінде ұсынылған:				
Кейінге қалдырылған салық бойынша танылған актив	-			3,025,807
Кейінге қалдырылған салық бойынша танылған міндеттеме	(2,490,384)			-

Қазақстанның мың теңгесімен	2022 ж. 1 қаңтар	Пайдаға немесе шығынға жатқызылды	Басқа жиынтық табысқа жатқызылды	2022 жылғы 31 желтоқсан
Шегерілетін/ (салық салынатын) айырмашылықтардың салықтық әсері				
Негізгі құралдар	(1,133,871)	(2,816,146)	-	(3,950,017)
Алынған қарыздар	(9,127,027)	(4,625,079)	-	(13,752,106)
Тауарлық-материалдық қорлар	2,555,060	(38,224)	-	2,516,836
Берілген қарыздар және өзге де дебиторлық берешек	1,628,663	(79,848)	-	1,548,815
Жұмыскерлерге сыйақы	1,119,090	48,336	124,005	1,291,431
Есептелген, бірақ төленбеген салықтар	1,347,600	(406,878)	-	940,722
Демалыстар бойынша резерв	943,782	315,600	-	1,259,382
Активтерді жою және қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелерге арналған резерв	518,291	1,561,948	-	2,080,239
Алдын ала бағалау бойынша ескерілетін сауда дебиторлық берешегінің әділ құны	-	2,727,318	-	2,727,318
Басқалары	3,325,008	(478,012)	-	2,846,996
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша таза позиция	1,176,596	(3,790,985)	124,005	(2,490,384)
Келесілер ретінде ұсынылған:				
Кейінге қалдырылған салық бойынша танылған актив	1,176,596			-
Кейінге қалдырылған салық бойынша танылған міндеттеме	-			(2,490,384)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

27. Шартты және шарттық міндеттемелер және операциялық тәуекелдер

Салық заңнамасы және трансферттік баға белгілеу туралы заңнама.

Қазақстандық салық заңнамасы мен практикасы үздіксіз өзгеріп отырады, сондықтан ретроспективті әсер етуі мүмкін түрлі түсіндірулер мен жиі өзгерістерге ұшырайды. Тиісінше, салық органдарының ұйымның мәмілелері мен қызметіне қатысты салық заңнамасын түсіндіруі оның басшылығының түсіндірмесімен сәйкес келмеуі мүмкін. Осыған байланысты белгілі бір мәмілеге қатысты Топтың салық ұстанымына салық органдары дау айтуы мүмкін, соның салдарынан қосымша салықтар, өсімпұлдар мен айыппұлдар есептелуі мүмкін. Тексерілген салық кезеңдері қолданыстағы талап қою мерзімі аяқталғанға дейін қазақстандық салық органдары тарапынан ретроспективті тексеру үшін ашық. Трансферттік баға белгілеу жөніндегі заңнамаға байланысты саясатты қоса алғанда, Топ қолданатын саясаттарға қазақстандық салық органдарының дауласу тәуекелінің болуына қарамастан, басшылық даулар туындаған жағдайда өз ұстанымын сәтті қорғай алады деп есептейді, сондай-ақ салық органдарының әлеуетті талап қою сомасын негізді бағалауға болмайтынын атап көрсетеді.

Тиісінше, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілік ықтимал салық міндеттемелері бойынша резервтерді қамтымайды (2022 жыл: резервтер қалыптастырылмаған).

Күрделі сипаттағы шарттық міндеттемелер.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың жалпы сомасы 43,790,394 мың теңгеге (2022 жыл: 115,767,108 мың теңге) негізгі құралдарды сатып алу бойынша шарттық міндеттемелері болды.

Соттың істі қарауы.

Ағымдағы қызмет барысында Топқа мезгіл-мезгіл талап-арыздар келіп түседі. Өзінің бағалауына, сондай-ақ ішкі және сыртқы кәсіби кеңесшілердің ұсыныстарына сүйене отырып, басшылық олар ешқандай елеулі шығындарға әкелмейді деп санайды.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі міндеттемелер.

2021 жылы жаңа Экологиялық Кодекс күшіне енді. Кодекске сәйкес қоршаған ортаға теріс әсер ететін өндірістік объектілердің операторларында Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерден басқа, мемлекетке 2024 жылғы шілдеге дейін қаржылық қамтамасыз етуді беру жөніндегі міндеттеме де туындайды. Қазіргі уақытта топ Экологиялық кодекске ықтимал түзетулерді, соның ішінде міндеттемелерді қаржыландыру әдісі мен мерзімдерін талқылауда.

28. Қаржылық тәуекелдерді басқару

Топтың қызметі оны бірқатар қаржылық тәуекелдерге ұшыратады: нарықтық тәуекел (оның ішінде валюталық тәуекел, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің әділ құнға әсер ету тәуекелі, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің ақша қаражаттарының қозғалысы мен баға тәуекеліне әсер ету тәуекелі), кредиттік тәуекел және өтімділік тәуекелі. Топ деңгейіндегі тәуекелдерді басқару бағдарламасы қаржы нарықтарының болжамсыздығына бағытталған және Топ қызметінің қаржылық нәтижелеріне ықтимал теріс әсерді барынша азайтуға бағытталған. Топ белгілі бір тәуекелдерді хеджирлеу үшін туынды құралдарды пайдаланбайды.

(а) Нарықтық тәуекел

Валюталық тәуекел. Топ шетелдік валюталармен, негізінен АҚШ долларымен, еуромен және ресейлік рубльмен байланысты валюталық тәуекел туындайтын сыртқы экономикалық қызметті жүзеге асырады. Валюталық тәуекел Топтың ферроқорытпаларды экспорттауына және шетел валютасындағы ұзақ мерзімді қарыздардың едәуір көлемін тартуына байланысты. Топ валюталық тәуекелдерді төмендету мақсатында туынды қаржы құралдарын пайдаланбайды. ERG басшылығы валюталар бойынша және тұтастай алғанда ERG шоғырландырылған позициясына негізделген валюталық тәуекел мөлшерін бақылайды.

Төмендегі кестеде валюталық тәуекел туындайтын шетел валютасында көрсетілген қаржылық активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы көрсетілген:

Қазақстанның мың теңгесімен	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Басқалары	Жиыны
2023 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	406,628,475	867,942	2,762,881		410,259,298
Міндеттемелер	(1,115,670,853)	(8,579,348)	(14,379,016)	(139,609)	(1,138,768,826)
Таза валюталық позиция	(709,042,378)	(7,711,406)	(11,616,135)	(139,609)	(728,509,528)
2022 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	449,044,571	52	7,128,116	-	456,172,739
Міндеттемелер	(1,073,185,101)	(9,169,035)	(14,564,063)	(3,321,700)	(1,100,239,899)
Таза валюталық позиция	(624,140,530)	(9,168,983)	(7,435,947)	(3,321,700)	(644,067,160)

Төмендегі кестеде Топ ұйымдарының функционалдық валютасы үшін есепті кезеңнің соңында пайдаланылатын айырбас бағамдарының мүмкін болатын өзгерістері нәтижесінде қаржылық нәтиже мен меншікті капиталдың өзгеруі, барлық басқа айнымалы сипаттамалар өзгеріссіз қалады.

Қазақстанның мың теңгесімен	Пайдаға/(шығынға) және меншікті капиталға әсері	
	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларының 20%-ға нығайы/ әлсіреуі	(113,446,780)/ 113,446,780	(99,862,485)/ 99,862,485
Еуronың 20%-ға нығайы/ әлсіреуі	(1,858,582)/ 1,858,582	(1,467,037)/ 1,467,037
Ресей рублінің 20%-ға нығайы/ әлсіреуі	(1,233,825)/ 1,233,825	(1,189,752)/ 1,189,752

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

28. Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Баға тәуекелі. ГТоп өз өнімдерін үшінші тараптарға сатады. Дайын өнімді сату бағасы жалпы және нақты нарықтық ауытқуларға байланысты болғандықтан Топ баға тәуекеліне ұшырағыш болады.

Топ тауарлардың баға тәуекеліне ұшырайды, өйткені ферроқорытпаларды сату бағасына нарықтағы жалпы және жеке өзгерістерге тәуелді әлемдік бағалардың өзгеруі әсер етеді. Топ тауар бағасының тәуекеліне қатысты хеджирлеу туралы келісімдер жасамады, өйткені басшылықтың болжамына сәйкес, қаржылық дағдарыс басталғанға дейінгі кезеңде байқалған ферроқорытпаның тарихи жоғары бағасының тенденциясы қайта басталуы мүмкін.

Ферроқорытпаларға нарықтық бағалардың он пайыздық өсуі салық салуға дейінгі пайданы 11,685,528 мың теңгеге (2022 жылы: 12,162,335 мың теңгеге) ұлғайтады, ал бағалардың он пайыздық төмендеуі салық салуға дейінгі таза пайданы 11,685,528 мың теңгеге (2022 жылы: 12,162,335 мың теңгеге) төмендетеді, капиталға қосымша әсер жоқ. Бұл талдау барлық басқа айнымалылар өзгеріссіз қалады деп болжайды.

Колебания рыночных цен на Металдардың нарықтық бағасының ауытқуы алдын-ала бағалау бойынша ескерілетін сауда дебиторлық берешегінің әділ құнын бағалауға әсер етеді.

Топ ұсталатын және шоғырландырылған бухгалтерлік баланста әділ құнды инвестициялар ретінде жіктелген инвестицияларға қатысты баға тәуекеліне ұшырайды. Бұл инвестициялар ашық нарықта айналымға түспейтін ERG компанияларына инвестициялар болып табылады және ERG осы инвестицияларға байланысты күтілетін ақша ағындарын бақылайды.

Пайыздық тәуекел. Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруі, негізінен, тартылған қарыздар мен берілген қарыздарға олардың әділ құнын (белгіленген сыйақы мөлшерлемесі бар борыштық міндеттемелер) немесе олар бойынша болашақ ақша ағындарын (ауыспалы сыйақы мөлшерлемесі бар борыштық міндеттемелер) өзгерте отырып әсер етеді. Жаңа қарыздарды тарту немесе беру кезінде басшылық өзінің кәсіби пайымдаулары негізінде өтеу мерзімі басталғанға дейін күтілетін кезең ішінде Топ үшін тіркелген немесе ауыспалы сыйақы мөлшерлемесінің қайсысы неғұрлым тиімді болатындығы туралы мәселені шешеді.

Есепті кезең ішінде сыйақының нарықтық мөлшерлемесінің өзгеруі барлық тартылған немесе берілген қарыздардың белгіленген сыйақы мөлшерлемесімен алынуына байланысты кезең ішіндегі пайда немесе залал көрсеткішіне әсер етпейтін еді. Есепті күндегі жағдай бойынша Топтың қаржылық активтеріне қатысты пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелінің елеулі әсері болған жоқ.

Белгіленген пайыздық активтер мен міндеттемелер Топты осындай активтердің әділ құнының өзгеру қаупіне ұшыратады.

(б) Кредиттік тәуекел.

Кредиттік тәуекел негізінен ақша қаражаттары мен олардың баламалары, банктердегі мерзімді депозиттер, байланысты тараптарға берілген қарыздар, қаржылық кепілдіктер, сондай-ақ өтелмеген дебиторлық берешек пен расталған операцияларды қоса алғанда, клиенттерге қатысты туындайды

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Ваа2-ден Ваа3-ке дейінгі кредиттік рейтингтері бар қаржы мекемелерінде 65,760,260 мың теңге сомасында (2022 жыл: 21,061,673 мың теңге) ақша қаражаттары мен депозиттерді орналастырды және сәйкесінше Ва1-ден В2-ге дейін болған жоқ (2022 жыл: 67,207,540 мың теңге). Сондай-ақ, Топ қаржы мекемелерінде 3,325 мың теңге сомасына кредиттік рейтингсіз ақша қаражатын (2022 жыл: 4,007 мың теңге) орналастырды.

Топ тауарлар мен қызметтерді сату тек тұрақты қаржылық жағдайы және тиісті несиелік тарихы бар сатып алушыларға жүргізілетініне сенімділікті қамтамасыз ететін процедураларды әзірледі. Ферроқорытпаларды өткізудің көп бөлігі үшінші тараптарға жүргізіледі. Топтың кредитті өтеу қабілеттілігі талаптарына сәйкес келмейтін клиенттер Топпен жасалатын операцияларды тек алдын-ала төлем шарттарымен ғана жүзеге асыра алады. Шығынға бағалау резервтерін шегергендегі ақша қаражатының және олардың баламаларының, өтеу мерзімі 3 айдан асатын қысқа мерзімді банк депозиттерінің, берілген қарыздардың және дебиторлық берешектің (байланысты тараптардың дебиторлық берешегін қоса алғанда) баланстық құны, қаржылық кепілдіктер бойынша кепілдендірілген міндеттемелер, капиталды инвестициялау және қарыз беру жөніндегі міндеттемелер кредиттік тәуекелге ұшыраудың ең жоғары сомасын білдіреді.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың 4 негізгі дебиторы болды. Негізгі дебиторлардың жиынтық дебиторлық берешегі 138,656,230 мың теңгені (2022 жыл: төрт негізгі дебитор - 143,884,804 мың теңге) немесе сауда дебиторлық берешегінің жалпы сомасының 88.50% (2022 жыл: 93.41%) құрайды.

Бұл дебиторлық берешек 1 айдан 3 айға дейінгі өтеу мерзімімен қысқа мерзімді болып табылады, бұл шарт бойынша төлем шарттарына сәйкес келеді. Берілген қарыздардың негізгі бөлігі байланысты тараптардың берешегімен ұсынылған. Басқа баланстарда контрагенттердің елеулі дефолт тарихы жоқ.

Дебиторлық берешекті өтеуге экономикалық факторлар әсер етуі мүмкін, алайда басшылық Топтың көрсетілген резервтерден жоғары құнсызданудан болатын шығындардың елеулі тәуекелі жоқ деп санайды.

(в) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл олардың өтеу мерзімі аяқталған кезде қаржылық міндеттемелерін орындамау тәуекелі. Өтімділік тәуекелін ұтымды басқару жеткілікті қолма-қол ақша мен сатылатын бағалы қағаздарды сақтауды, жеткілікті ашық кредиттік желілері арқылы қаржыландыру көздерінің болуын және нарықтағы позицияларды жабу мүмкіндігін қамтиды. Топ қызметінің үздіксіздігі қағидатын одан әрі талқылау 2-Ескертпеде ашылып көрсетілген.

Төменде пайыздық төлемдерді қоса алғанда, қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімі туралы ақпарат берілген. Кестеде келтірілген сомалар шарт талаптарына сәйкес дисконтталмаған ақша ағындарынан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

28. Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төменде 2023 жылғы ақпарат берілген:

Қазақстанның мың теңге	Баланстық құны	Шарттар бойынша ақша ағындары	1 жылдан кем	1-2 жыл	2-3 жыл	3-4 жыл	4-5 жыл	5 жылдан астам
Міндеттемелер								
Алынған қарыздар	1,111,103,133	1,545,683,215	175,550,035	58,229,804	58,002,264	57,774,724	111,553,945	1,084,572,443
Жалдау бойынша міндеттемелер	3,245,607	3,575,787	1,235,441	988,722	358,586	358,410	261,001	373,627
Артықшылықты акциялар бойынша міндеттемелер	5,910,660	16,818,683	-	989,334	989,334	989,334	989,334	12,861,347
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	105,245,951	105,245,951	105,245,951	-	-	-	-	-
Жиыны	1,225,505,351	1,671,323,636	282,031,427	60,207,860	59,350,184	59,122,468	112,804,280	1,097,807,417
Активтер								
Берілген қарыздар	216,068,445	262,015,153	36,190,343	24,006,309	160,884,434	2,570,123	35,437,825	2,926,119
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	154,460,639	154,460,639	154,460,639	-	-	-	-	-
Ақша қаражаттары және ақша баламалары	62,854,322	62,854,322	62,854,322	-	-	-	-	-
Басқа қаржы активтері	14,416,154	15,800,398	144,079	435,786	1,017,287	305,916	540,265	13,357,065
Жиыны	447,799,560	495,130,512	253,649,383	24,442,095	161,901,721	2,876,039	35,978,090	6,283,184

Төменде 2022 жылғы ақпарат берілген:

Қазақстанның мың теңге	Баланстық құны	Шарттар бойынша ақша ағындары	1 жылдан кем	1-2 жыл	2-3 жыл	3-4 жыл	4-5 жыл	5 жылдан астам
Міндеттемелер								
Алынған қарыздар	1,063,609,047	1,575,329,112	2,224,470	178,674,136	59,266,145	59,034,555	58,802,965	1,217,326,841
Жалдау бойынша міндеттемелер	2,883,974	3,390,060	1,045,214	921,263	792,014	148,463	142,614	340,492
Артықшылықты акциялар бойынша міндеттемелер	6,501,553	17,808,012	-	989,334	989,334	989,334	989,334	13,850,676
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	146,644,444	146,644,444	146,644,444	-	-	-	-	-
Жиыны	1,219,639,018	1,743,171,628	149,914,128	180,584,733	61,047,493	60,172,352	59,934,913	1,231,518,009
Активы								
Берілген қарыздар	265,696,729	324,564,410	6,943,990	36,712,207	17,217,756	263,690,457	-	-
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	163,904,598	163,904,598	163,904,598	-	-	-	-	-
Ақша қаражаттары және ақша баламалары	77,769,037	77,769,037	77,769,037	-	-	-	-	-
Басқа қаржы активтері	16,631,588	17,911,847	81,260	271,123	526,670	787,949	416,063	15,828,782
Жиыны	524,001,952	584,149,892	248,698,885	36,983,330	17,744,426	264,478,406	416,063	15,828,782

Топ ERG еншілес ұйымдарының міндеттемелеріне кепілдік берді (18-Ескертпе).

Капитал тәуекелін басқару. Қаржыландыру жөніндегі Топтың қызметіне қатысты шешімдер (меншікті немесе қарыз қаражаты арқылы) ERG басшылығы деңгейінде қабылданады. ERG капиталды басқару мақсаттары Топтың акционерлерге табыс пен басқа мүдделі тараптарға пайда әкелу үшін үздіксіздік принципіне сәйкес өз қызметін жалғастыру қабілетін қамтамасыз ету және капитал құнын төмендету үшін оңтайлы капитал құрылымын сақтаудан тұрады.

Капитал құрылымын сақтау немесе түзету мақсатында Топ акционерлерге төленетін дивидендтердің мөлшерін, акционерлердің капиталына түсетін пайданы түзете алады және қарыз капиталын азайту үшін активтерді сата алады.

Топ капиталды басқару шеңберінде келесі сомаларды ескереді:

Қазақстанның мың теңгесімен	2023 ж.	2022 ж.
Алынған қарыздар	1,111,103,133	1,063,609,047
Компания акционерлеріне тиесілі капитал	400,781,427	204,030,948
Капитал жиыны	1,511,884,560	1,267,639,995

29. Қаржы құралдарының әділ құны

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы құралдарының әділ құны кредиттік тәуекелі мен өтеу мерзімі ұқсас жаңа құралдар үшін ағымдағы пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған күтілетін болашақ ақша ағындарына негізделеді.

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын берілген қарыздар мен алынған қарыздардың әділ құны иерархияның 2-деңгейін білдіреді. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген қарыздардың әділ құны 209,402,689 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 256,250,030 мың теңге) құрады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған қарыздардың әділ құны 1,016,542,021 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,050,582,408 мың теңге) құрады.

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын өзге қаржы активтері мен міндеттемелерінің әділ құны олардың баланстық құнына шамамен тең болады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР-2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН (жалғасы)

2-иерархия деңгейін алдын ала бағалау бойынша ескерілетін сауда дебиторлық берешегінің әділ құны контрагенттің кредиттік тәуекелін ескере отырып, шикізат тауарларына болжамды баға белгіленетін бағаларды пайдалануға негізделген және 135,810,113 мың теңгеге тең (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 136,234,604 мың теңге). Сауда және басқа дебиторлық берешектің төмендеуі негізінен кірістердің азаюы және төлемдердің кешіктіру кезеңінің төмендеуіне байланысты болады.

Әділ құн бойынша ескерілетін Eurasian Digital Ventures 1 Limited Partnership инвестициясының әділ құны иерархия бойынша 3-деңгейге жатады және Eurasian Digital Ventures 1 Limited Partnership қаржылық есептілігінен алынған ақпаратты ескере отырып есептелген таза активтер негізінде айқындалады. Инвестицияның әділ құны 4,771,565 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 7,253,881 мың теңге). Жыл ішінде топ Eurasian Digital Ventures 1 Limited Partnership-ке 2,363,976 мың теңге инвестициялады, есепті күнге төленбеген хабарламалар мен әділ құнның төмендеуі тиісінше 167,097 мың теңгені және 4,683,477 мың теңгені құрады.

«Business and Technology Services» ЖШС инвестициясының әділ құны 5,364,899 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 5,364,899 мың теңге) құрады.

Әділ құн бойынша ескерілетін өзге инвестициялардың әділ құны иерархия бойынша 3-деңгейге жатады және дисконтталған ақша ағындарының модельдері негізінде айқындалады. Кірістер және олардың күтілетін жылдық өсу деңгейі елеулі болжанбайтын жорамалдар болып табылады. Жорамалдар субъективті пайымдау болғанына қарамастан, басшылық бұл жорамал бойынша ықтимал баламаларды қолдануға рұқсат етілген инвестицияларды бағалауға айтарлықтай әсер етпейді деп санайды.

30. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2024 жылдың қаңтарында KCR International B.V. мен Топ арасында жаңашылдық туралы Келісім күшіне енді және кредиттік келісімге өзгерістер енгізілді. Осы оқиғалардың нәтижесінде KCR International B.V. 1,316,001 мың АҚШ доллары көлемінде (негізгі сома 1,180,801 мың АҚШ доллары және есептелген пайыздары 135,200 мың АҚШ долларын қоса алғанда) Топқа бірдей ақшалай өтемақы сомасын төлей отырып Топтың атына Банк ВТБ-мен (ЖАҚ) кредит шартын қайта тағайындауды жүзеге асырды.

Осыдан кейін Топ осы міндеттемелерді KCR METALS-FZCO-ға ақшалай өтемақының баламалы сомасын төлей отырып берді. 2024 жылдың ақпанында Топ Банк ВТБ-мен (ЖАҚ) кредит желісі аясында кейбір транштардың валютасын 669 миллион АҚШ доллары (306,204,353 мың теңге) көлеміндегі сомаға АҚШ долларынан қытайлық юаньге өзгертті.

2024 жылғы ақпаннан 2024 жылғы маусымға дейінгі кезеңде Топ жаңа синдикатталған кредиттік желі шеңберінде бас компания мен ERG жалпы бақылауындағы компанияларға 83.7 млн АҚШ доллары (37,631,971 мың теңге) сомасында қарыз берді.

2024 жылдың ақпан және сәуір айларында Топ «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-мен 14.2 миллион АҚШ доллары (6,362,472 мың теңге) сомасында ашық кредиттік желі шеңберінде транш алды.

2024 жылдың маусым айында Топ «ХромтауТрансЭнерго» ЖШС-нің 100% қатысу үлесін сатып алды.

